

**T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI**

**BALIKESİR VE İLÇELERİNDEKİ ATATÜRK ANITLARI VE
TÖREN ALANLARININ KENTSEL MEKAN
ORGANİZASYONUNDAKİ ROLÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ESRA ŞAT

BALIKESİR, OCAK - 2017

**T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI**

**BALIKESİR VE İLÇELERİNDEKİ ATATÜRK ANITLARI VE
TÖREN ALANLARININ KENTSEL MEKAN
ORGANİZASYONUNDAKİ ROLÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ESRA ŞAT

Jüri Üyeleri : Doç. Dr. Gaye BİROL ÖZERK (Tez Danışmanı)

Doç. Dr. Mustafa Emre İLAL

Doç. Dr. Berrin AKGÜN YÜKSEKLİ

BALIKESİR, OCAK - 2017

KABUL VE ONAY SAYFASI

Esra ŞAT tarafından hazırlanan “BALIKESİR VE İLÇELERİNDEKİ ATATÜRK ANITLARI VE TÖREN ALANLARININ KENTSEL MEKAN ORGANİZASYONUNDAKİ ROLÜ” adlı tez çalışmasının savunma sınavı 13.01.2017 tarihinde yapılmış olup aşağıda verilen jüri tarafından oy birliği /~~oy~~ ~~çokluğu~~ ile Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Danışman
Doç. Dr. Gaye BİROL ÖZERK

Üye
Doç Dr. Mustafa Emre İLAL

Üye
Doç. Dr. Berrin AKGÜN YÜKSEKLİ

Jüri üyeleri tarafından kabul edilmiş olan bu tez Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunca onanmıştır.

Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Doç. Dr. Necati ÖZDEMİR

.....

ÖZET

BALIKESİR VE İLÇELERİNDEKİ ATATÜRK ANITLARI VE TÖREN ALANLARININ KENTSEL MEKAN ORGANİZASYONUNDAKİ ROLÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ESRA ŞAT

BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

(TEZ DANIŞMANI: DOÇ. DR. GAYE BİROL ÖZERK)

BALIKESİR, OCAK - 2017

Önemli bir kişi ya da olayın, sonraki çağlarda da hatırlanması amacıyla kullanılan araçlardan biri olan anıtın, ülkemizde heykel biçiminde kentsel mekanlarda yer almasının temelleri Tanzimat Dönemine dayanır. Cumhuriyet Dönemiyle birlikte anıtların kullanımında büyük artış gözlenmektedir. Bunda yeni kurulmuş Cumhuriyetin yeni mimarlık anlayışı ve kentsel mekanı kullanma biçiminin değişmesi etkili olmuştur. Mekanların kimliğinin toplumsal kimlikle etkileşim halinde olması sebebiyle halkın bir araya gelip etkileşim içinde oldukları, kültürel ve sosyal aktarımda buldukları meydan ve park gibi alanların tasarımına büyük önem verilmiştir. Bu tezde, törenlerin yapıldığı bu alanlar ile alanlardaki Atatürk anıtlarının, kentsel mekan organizasyonundaki rolü Balıkesir il merkezi ve ilçeleri üzerinden incelenmesi amaçlanmıştır. Tezin birinci bölümünde tezin konusu, amacı ve kapsamı hakkında genel bilgiler verilmiş, ikinci bölümde kent, mekan, kentsel mekan ve kimlik kavramlarının tanımları yapılmış, birbirleriyle olan ilişkileri incelenmiştir. Üçüncü bölümde Cumhuriyet Dönemi Kentleri başlığı altında Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e modernleşme ve kamusal mekan gibi konularda bilgiler verilmiştir. Dördüncü bölümde anıt ve heykel hakkındaki tanımlara yer verilmiş olup, bunların kamusal mekanlardaki kullanımını ve kimlik inşasında aldığı rolü irdelenmiştir. Alan çalışmasını içeren beşinci bölümde Balıkesir merkezi ve ilçelerinde Cumhuriyet dönemi ve sonrasında yapılmış olan tören alanlarıyla Atatürk anıtları, bu alanların ve anıtların kentsel kimliğin oluşumundaki etkileri, toplumla bütünleşme, yönlendirici olma, varoluşsal mekanın nitelikleri gibi konularla olan ilişkileri de incelenmiştir.

ANAHTAR KELİMELER: Anıt, Kentsel Mekan, Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı, Kimlik, Balıkesir

ABSTRACT

ROLE OF ATATÜRK MONUMENTS AND CEREMONY PLACES AT URBAN SPACE ORGANIZATION IN BALIKESİR AND ITS DISTRICTS

MSC THESIS

ESRA ŞAT

BALIKESİR UNIVERSITY INSTITUTE OF SCIENCE

ARCHITECTURE

(SUPERVISOR: ASSOC. PROF.DR. GAYE BİROL ÖZERK)

BALIKESİR, JANUARY 2017

It is based on the Tanzimat period that the monument, is located in urban places in the form of sculpture in our country. There is a great increase in the use of monuments along with the Republican era. The new architectural concept of the newly established Republic and the change of the way of using the urban space became effective in this. The identity of the places is interacting with the social identity, so great importance has been attached to the design of the fields where the people come together and interact. In this thesis, it is aimed to examine the areas where the ceremonies are made and the Atatürk monuments in the areas, the role of the organization of the urban place in Balıkesir. In the first part of the thesis, general information about the purpose and scope of the thesis is given and in the second part definitions of city, space, urban space and identity concepts are made and their relations with each other are examined. In the third chapter, under the heading of the republican period cities, information on the subjects such as the republican period architecture, the Ottoman Empire, the modernization of the republic and the public space were given. In the fourth chapter, definitions about monuments and sculptures are given and their use in public spaces and their role in identity construction are examined. In the fifth chapter, which contains the field work, Atatürk monuments were examined with the ceremony places which were built during and after the republican period in Balıkesir province center and districts. The effects of these areas and monuments on the formation of urban identity and their relation with issues such as integration with society, directing and qualities of existential space have been examined.

KEYWORDS: Monument, Urban Space, Republican Architecture, Identity, Balıkesir

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER	iii
ŞEKİL LİSTESİ	v
TABLO LİSTESİ	vi
ÖNSÖZ	vii
1. GİRİŞ	1
2. KENT, MEKAN, KENTSEL MEKAN VE KİMLİK KAVRAMLARI İLE İLGİLİ TANIMLAR	5
2.1 .....Kent	5
2.2 .....Mekan	6
2.2.1 Fiziksel Mekan.....	8
2.2.2 Algısal Mekan.....	9
2.2.3 Kavramsal Mekan	9
2.3 .....Kentsel / Kamusal Mekan	10
2.4 .....Kimlik Kavramı.....	27
2.4.1 Mimari Kimlik	28
2.4.2 Kentsel Kimlik	30
2.5 .....Kentsel Mekan ve Kimlik İlişkisi.....	32
3. CUMHURİYET DÖNEMİ KENTLERİ VE MİMARLIĞI	34
3.1 .....Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı.....	34
3.2 .....Cumhuriyet Döneminde Kamusal Mekan Kullanımı.....	37
3.2.1 Osmanlı Döneminden Cumhuriyet'e Modernleşme ve Kamusal Mekan 37	
3.2.2 Cumhuriyet Döneminde Kamusal Mekan	44
4. ANIT VE HEYKEL KAVRAMLARI	50
4.1 .....Anıt Kavramı	50
4.2 .....Heykel Kavramı	52
4.3 .....Kentsel /Kamusal Alanda Anıt Kullanımı.....	53
4.4 .....Tören Alanı.....	59
4.5 .....Cumhuriyet Kentlerinde Anıtın Yeni Bir Kimlik İnşasındaki Rolü.....	60
5. ALAN ÇALIŞMASI	62
5.1 .....Balıkesir ve İlçelerindeki Atatürk Anıtları ve Tören Alanlarının Kentsel Mekan Organizasyonundaki Rolü	62
5.1.1 Ayvalık Cumhuriyet Meydanı ve Atatürk Anıtı	63
5.1.2 Balya Belediye Meydanı ve Atatürk Anıtı	68
5.1.3 Bandırma Cumhuriyet Meydanı ve Atatürk Anıtı	72
5.1.4 Bigadiç 100. Yıl Parkı Ve Atatürk Anıtı	76
5.1.5 Burhaniye Meydanı ve Atatürk Anıtı	80
5.1.6 Dursunbey Tören Alanı ve Atatürk Anıtı	84
5.1.7 Edremit Cumhuriyet Meydanı ve Atatürk Anıtı	88
5.1.8 Erdek Cumhuriyet Meydanı ve Atatürk Anıtı	92
5.1.9 Gömeç Meydanı ve Atatürk Anıtı	97
5.1.10 Gönen Cumhuriyet Meydanı ve Atatürk Anıtı	101
5.1.11 Havran Fuat Soylu Meydanı ve Atatürk Anıtı	105

5.1.12	İvrindi Atatürk Meydanı Ve Atatürk Anıtı	109
5.1.13	Kepsut Cumhuriyet Meydanı ve Atatürk Anıtı.....	113
5.1.14	Manyas Atatürk Meydanı ve Atatürk Anıtı	117
5.1.15	Marmara Adası Tören Alanı ve Atatürk Anıtı.....	121
5.1.16	Balıkesir Merkez (Alteylül ve Karesi) Tören Alanı	125
5.1.17	Balıkesir Merkez Çamlık Tepesi Tören Alanı	130
5.1.18	Savaştepe Cumhuriyet Meydanı ve Atatürk Büstü.....	134
5.1.19	Sındırgı Cumhuriyet Meydanı ve Atatürk Anıtı	138
5.1.20	Susurluk Atatürk Meydanı ve Atatürk Anıtı.....	142
6.	SONUÇ VE ÖNERİLER	147
7.	KAYNAKLAR.....	155

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1:5. yüzyılda Agora (URL 1).....	11
Şekil 2.2:Roma İmparatorluğu zamanında Roma merkezinin haritası ve forumlar (URL 2)	11
Şekil 2.3:Kent imgeleri (Lynch, 2012)	14
Şekil 2.4:Üç farklı ölçekte dikdörtgen biçimli kentsel mekan örnekleri (Krier,1979).....	16
Şekil 2.5:Bina kesitlerinin kentsel mekana etkileri (Krier,1979)	17
Şekil 2.6:Verili mekanın modülasyon şeması (Krier, 1979)	18
Şekil 2.7:Meydanlarla kesişen sokak kombinasyonları (Krier, 1979).....	19
Şekil 2.8:Dört kenarlı meydan üzerinde basit geometrik varyasyonlar ve sokak kesişimlerinin farklı türleri (Krier, 1979).....	20
Şekil 2.9:Negatif mekan ve pozitif mekan (Alexander,1977)	21
Şekil 2.10:Pozitif dış mekanın dört örneği (Alexander, 1977).....	21
Şekil 2.11:Kentsel tasarım teorileri diagramı , (Trancik, 1986).....	22
Şekil 2.12:Giambattista Nolli'nin Roma haritası, 1748. Trancik, 1986).....	23
Şekil 2.13:Doluluk ve boşluklara dair altı farklı tipoloji, Trancik,1986)	23
Şekil 2.14:Kentsel bağlantının üç tipi (Maki'den aktaran Trancik,1986)	24
Şekil 2.15: St Peter Meydanı (Moughtin,2003).....	26
Şekil 2.16: St Peter Meydanı (Moughtin,2003).....	26
Şekil 2.17:Kent kimliğini oluşturan elemanlar (Polat, 2013).....	31
Şekil 3.1: Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi örneği olarak Ankara Palas (URL 3)	35
Şekil 3.2: Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi örneği olarak Etnografya Müzesi (URL 4)	35
Şekil 3.3: Sadabat Sarayı ve Kâğıthane Mesiresi (URL 5)	39
Şekil 3.4: Beyoğlu İstiklal caddesi 1931 (URL 6).....	40
Şekil 3.5: Atatürk Florya sahilinde yürürken (URL 7).....	41
Şekil 3.6: Taksim Cumhuriyet Anıtı (URL 8).....	42
Şekil 3.7: Taksim Cumhuriyet anıtı (URL 9)	43
Şekil 3.8: Ankara'nın kentsel açık mekanlarına örnekler; Çubuk baraj gazinosu, Meclis bahçesi, A.O.Ç. Marmara havuzu (Cangır, 2007).....	46
Şekil 3.9: Anafartalar Caddesi Karaoğlan Kavşağı'ndan Çıkrıkçılar yönüne bakış. Sağdaki bina, eski Şehremaneti (Belediye) Binası (Cangır, 2007).....	46
Şekil 3.10: Kızılay Parkı (Cangır, 2007)	47
Şekil 3.11: Güven (Emniyet) Anıtı ön ve arka yüzü (Cangır, 2007).....	48
Şekil 3.12: Güvenpark ve Güven anıtı (URL 10)	49
Şekil 4.1:Azapkapı Saliha Sultan sebili (URL 11)	54
Şekil 4.2: Konak meydanı ve saat kulesi (URL 12)	55
Şekil 4.3: Atlı Abdülaziz heykeli (URL 13).....	56
Şekil 4.4: Sultan Abdülaziz döneminde yaptırılan kamusal alanda görünen ilk heykeller (URL 14)	57

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1.1: Tez Akış Şeması	4
Tablo 5.1: Ayvalık Cumhuriyet Meydanı'na ait verileri içeren tablo.....	63
Tablo 5.2: Alandaki Atatürk Anıtı'na ait verileri içeren tablo	66
Tablo 5.3: Balya Belediye Meydanı'na ait verileri içeren tablo	68
Tablo 5.4: Alandaki Atatürk Anıtına ait verileri içeren tablo	71
Tablo 5.5: Bandırma Cumhuriyet Meydanına ait verileri içeren tablo	72
Tablo 5.6: Alandaki Atatürk Anıtına ait verileri içeren tablo	75
Tablo 5.7: Bigadiç 100. Parkı'na ait verileri içeren tablo.....	76
Tablo 5.8: Alandaki Atatürk Anıtına ait verileri içeren tablo	79
Tablo 5.9: Burhaniye Meydanı'na ait verileri içeren tablo	80
Tablo 5.10: Alandaki Atatürk Anıtına ait verileri içeren tablo	83
Tablo 5.11: Dursunbey Tören Alanı'na ait verileri içeren tablo.....	84
Tablo 5.12: Alandaki Atatürk Anıtına ait verileri içeren tablo	87
Tablo 5.13: Edremit Cumhuriyet Meydanı'na ait verileri içeren tablo	88
Tablo 5.14: Alandaki Atatürk Anıtına ait verileri içeren tablo	91
Tablo 5.15: Erdek Cumhuriyet Meydanına ait verileri içeren tablo	92
Tablo 5.16: Alandaki Atatürk Anıtına ait verileri içeren tablo	95
Tablo 5.17: Gömeç Meydanına ait verileri içeren tablo	97
Tablo 5.18: Alandaki Atatürk Anıtına ait verileri içeren tablo	100
Tablo 5.19: Gönen Cumhuriyet Meydanı'na ait verileri içeren tablo.....	101
Tablo 5.20: Alandaki Atatürk Anıtına ait verileri içeren tablo	104
Tablo 5.21: Havran Fuat Soylu Meydanı'na ait verileri içeren tablo	105
Tablo 5.22: Alandaki Atatürk Anıtına ait verileri içeren tablo	108
Tablo 5.23: İvrindi Atatürk Meydanı'na ait verileri içeren tablo	109
Tablo 5.24: Alandaki Atatürk Anıtına ait verileri içeren tablo	112
Tablo 5.25: Kepsut Cumhuriyet Meydanı'na ait verileri içeren tablo	113
Tablo 5.26: Alandaki Atatürk Anıtına ait verileri içeren tablo	116
Tablo 5.27: Manyas Atatürk Meydanı'na ait verileri içeren tablo	117
Tablo 5.28: Alandaki Atatürk Anıtına ait verileri içeren tablo	120
Tablo 5.29: Marmara Adası Tören Alanı'na ait verileri içeren tablo	121
Tablo 5.30: Alandaki Atatürk Anıtına ait verileri içeren tablo	124
Tablo 5.31: Balıkesir Merkez Tören Alanı'na ait verileri içeren tablo	125
Tablo 5.32: Alandaki Atatürk Anıtına ait verileri içeren tablo	128
Tablo 5.33: Balıkesir Merkez Çamlık Tepesi Tören Alanı'na ait verileri içeren tablo.....	130
Tablo 5.34: Alandaki Atatürk Anıtına ait verileri içeren tablo	133
Tablo 5.35: Savaştepe Cumhuriyet Meydanı'na ait verileri içeren tablo	134
Tablo 5.36: Alandaki Atatürk Büstü'ne ait verileri içeren tablo	137
Tablo 5.37: Sındırgı Cumhuriyet Meydanı'na ait verileri içeren tablo	138
Tablo 5.38: Alandaki Atatürk Anıtına ait verileri içeren tablo	141
Tablo 5.39: Susurluk Atatürk Meydanı'na ait verileri içeren tablo	142
Tablo 5.40: Alandaki Atatürk Anıtına ait verileri içeren tablo	146
Tablo 6.6.1: Tören alanlarının karşılaştırmalı tablosu	149

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimim boyunca her konuda desteğini hissettiren, çalışmalarımın her aşamasında değerli görüşleri ve yapıcı eleştirileriyle bana yardımcı olup yönlendiren saygıdeğer tez danışmanım Doç. Dr. Gaye Birol Özerk'e değerli katkılarından ve anlayışından dolayı en içten teşekkürlerimi sunarım.

Tüm hayatım boyunca beni el üstünde tutarak destekleyen ve her zaman yanımda olan sevgili fedakar babam, annem ve kardeşlerime benden sevgilerini esirgemeyip ben olmama fayda sağladıkları için sonsuz teşekkür ederim.

Tanıştığımız günden bu yana bana bambaşka dünyaların kapılarını açan, her zaman sevgisi ve desteğiyle elimden tutup zorlukları aşmama yardımcı olan sevgili eşime, her zaman olduğu gibi tez döneminde de yanımda olup bana güç verdiği için minnettarım.

Ve son olarak, kendisinden dolayı tez sürecim aksamış olsa da, akşamları uyuyarak çalışmama fırsat verdiği, alan çalışmaları için ilçe ilçe gezdiğimiz sırada zorluk çıkarmadan eşlik ettiği, hayatıma anlam ve güzellikler kattığı için, henüz 15 aylık olan oğluma çok teşekkür ederim.

1. GİRİŞ

Tarihsel özelliği olan olay ya da kişilerin önemini anlatmak, unutturmamak, bazen de otoritenin gücünü gösterme aracı olarak her dönemde o döneme özgü yöntemlerle anıtlar kullanılmıştır.

Eski Roma'da kazanılan zaferi ve kazanan lideri yüceltmek ve anmak için zafer takları, Mısırlılar tarafından firavun için anıt mezar olarak piramitler, Osmanlı İmparatorluğu döneminde devletin gücü ve büyüklüğünü vurgulamak için de cami, kümbet, saat kulesi gibi yapılar inşa edilmiştir.

Cumhuriyet Dönemiyle birlikte Kurtuluş Savaşı zaferinin, Cumhuriyet'in kurulması gibi büyük bir olayın ve Atatürk gibi önemli bir yöneticinin anlatılması ve anılmasında aracı olarak da anıt heykeller kullanılmıştır. Osmanlı dönemi boyunca islam dininin kuralları gereği heykel yasaktı. Bu yüzden halkın cumhuriyetle birlikte kamusal alanda heykelle tanışması büyük etki yaratmıştır. Bu etkinin yaratılmasında ülkeye davet edilen Avrupalı sanatçı ve tasarımcıların payı da vardır. Batıda uzun sürede ve kademeli olarak gelişen sanat ve tasarım anlayışına ve batılı medeniyet seviyesine kısa sürede erişmek için bu uzmanlardan şehircilik, mimarlık ve heykel gibi birçok alanda yardım alınmıştır.

Dönemin sanat anlayışının şekillenmesinde yeni kimlik oluşturma arzusunun büyük etkisi olmuştur. Ülkenin bu yeniden yapılanma döneminde atılacak her adım, yapılan her yenilik, milli kimliğin ve milli kültürün yapı taşlarını oluşturmaktaydı. Bu taşlar üstüste konulduğu zaman ortaya çıkan eserin yeni, çağdaş ve ilerici görünmesi önemli kaygılardan biri olmuştur. Uzmanlar bu ilkelerin mekana ve mekandaki unsurlara aktarılması çalışmalarına ağırlıklı olarak Modernleşme yolundaki Türkiye'ye örnek olacak başkent Ankara'dan başlamışlardır. Ülkenin diğer kentlerinin de izleyeceği tasarım yaklaşımı ülkenin bağımsızlığını, halkın eşitlik ve birliğini, devletin otoritesini ve kalkınmacı kimliğini, yenilikçiliğini yansıtacak mekanların tasarlanması ilkesi olmuştur. Yeni yönetim biçiminin ihtiyacı olan devlet binaları inşa edilmeye başlanmış, sonrasında bu yapıların yakınlarında,

artık eşit haklara sahip olan, özgür, batılılaşma yolunda olan halk için tasarlanmış, yeni yaşam biçimine uygun parklar, meydanlar, bahçeler kullanıma açılmıştır. Böylelikle kamusal alandaki insanların sosyo kültürel açıdan etkileşimlerine zemin hazırlanmıştır.

Modernleşme ve batılılaşma ideolojisi gereği sanatın özellikle de heykel sanatının geliştirilmesine merkezi otorite oldukça önem vermiştir. Yeni biçimlenen kentsel mekanlarda bulunması gerektiği düşünülen birer plastik sanat ögesi olarak Atatürk anıtları, hem çağdaş bir görünüm oluşturma, hem de ideolojik mesajlar iletme görevi üstlenmişlerdir. Artık resmi bayramları da olan halk, bu bayramları tören alanları olarak da kullanılan Atatürk anıtı önünde kutlamaya başlamışlardır. Atatürk'ü yer yer at üstünde cesur bir komutan, yer yer ileriye işaret eden bir yol gösterici, yer yer elinde nutuk kitabıyla otoriter bir duruş sergileyen önder olarak tasvir edilen bu heykeller bakan kişiye okuma yazma bilmesede mesajlar iletme gücüne sahiptir. Bu durumu İsmet İnönü 1932'de İzmir Atatürk anıtının açılış sırasında sarf ettiği şu sözlerle dile getirmiştir (Anonim 1934a'dan aktaran Tekiner, 2010) ;

“Senin heykelin Türk milletine büyük davasını daima hatırlatan yanılmaz işarettir. Senin heykelin Türk milletinin iradesini tecessüm ettiren bükülmez bir demir pençedir”

Bu tezde Balıkesir ili ve ilçelerindeki Atatürk anıtları ve tören alanlarının kentsel mekan organizasyonundaki rolü incelenmiştir. Bu amaçla, tezin ikinci bölümünde kent, mekan, kentsel mekan, kamusal mekan ve kimlik kavramları ele alınmıştır. Kentin tanımı, tarihi gelişimi hakkında bilgi verilmiştir. Diğer başlıkta mekan kavramı açıklanmış ve alt türleri olan fiziksel mekan, kavramsal mekan ve algısal mekan tanımlarına yer verilmiştir. Kent ve mekan hakkındaki bu araştırmalar ışığında kentsel/kamusal mekanın tanımı, tarihsel gelişimi aktarılmıştır. Bir diğer başlıkta kimlik kavramının ne ifade ettiği araştırılmış alt başlıkları olan mimari kimlik ve kentsel kimlik kavramlarının tanımlarına yer verilmiştir. Sonraki başlıkta kentsel mekan ve kimlik ilişkisine dair açıklamalarda bulunularak tüm bu bilgiler doğrultusunda bu tezin kavramsal çerçevesi ve alan çalışmasının ana hatları belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde, Türkiye’de Cumhuriyet Dönemi mimarlığı ve kentleşmesinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, Cumhuriyet dönemi mimarlığının temelleri, özellikleri ve gelişim aşamaları ile Cumhuriyet döneminde kamusal mekanın kullanımına ait konular açıklanmış, konuyla olan ilişkisi gereği modernleşme hareketi üzerinde de durulmuştur.

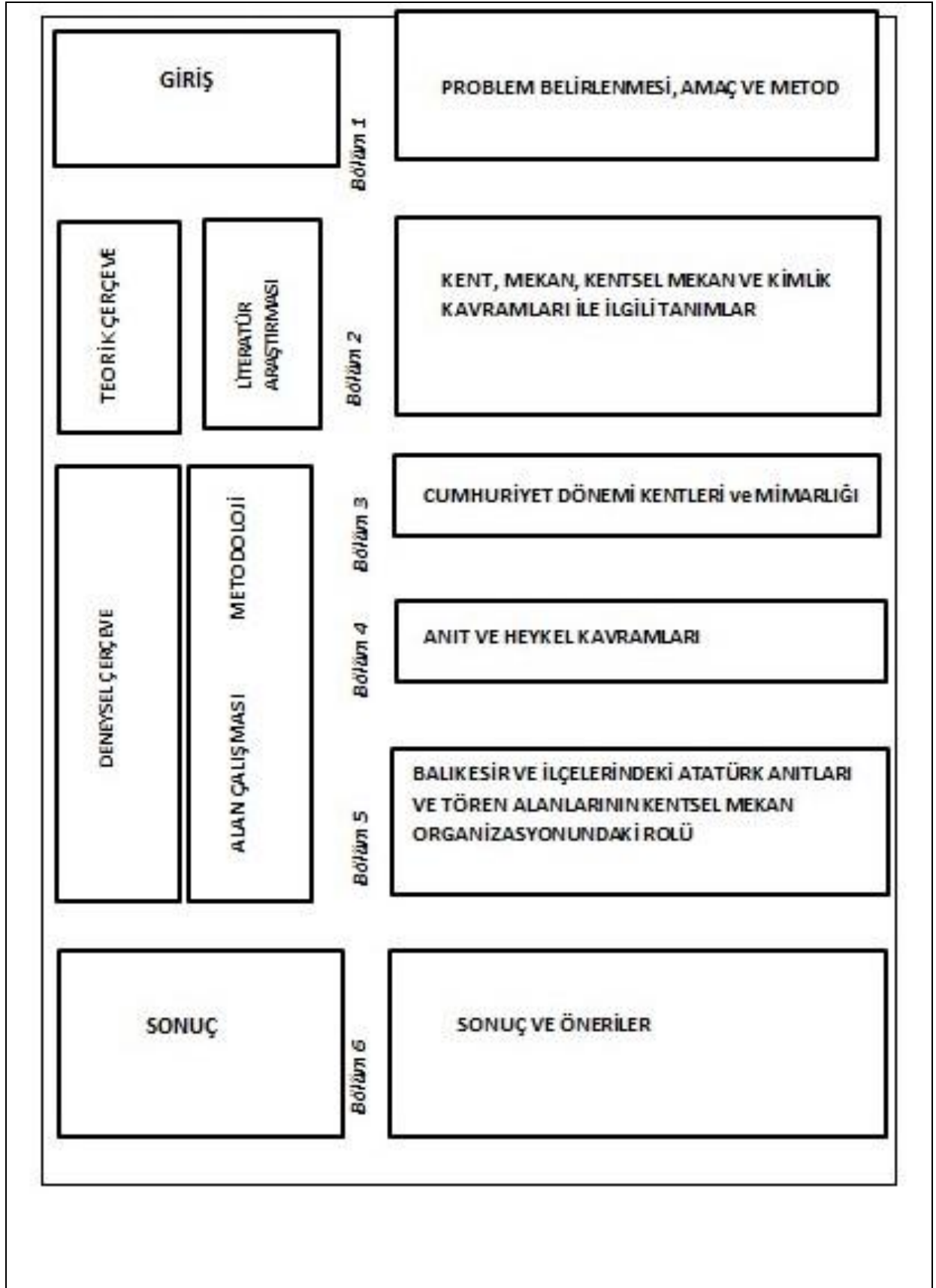
Çalışmanın dördüncü bölümü, kentsel mekanı şekillendiren ve simge niteliği taşıyan öğeler olarak anıt ve heykel kavramlarının kentsel mekandaki işlevlerinin incelendiği bölümdür. Bu bölümde, anıt ve heykel kavramlarının kelime anlamları ayrı ayrı incelenmiştir. Plastik sanat eseri olan heykelin, ülkemizde anıt olarak kullanımına ve tarihsel süreç içinde geçirdiği değişimlere değinilmiş, özellikle Cumhuriyet dönemi kentlerinde kamusal alandaki kullanım biçimi ve amacı vurgulanmıştır.

Çalışmanın Balıkesir ve ilçelerindeki Atatürk anıtları ve tören alanlarının kentsel mekan organizasyonundaki rolünün incelendiği beşinci bölümünde alan çalışması yapılmıştır. Balıkesir il merkezi ve ilçelerindeki 19 adet tören alanı, daha önceki bölümlerde oluşturulan kriterler ışığında incelenmiştir. Bu kapsamda, tören alanları ve alanda yer alan anıtlara ait verileri aktarma amaçlı tablolar hazırlanmıştır. Tören alanına ait verileri içeren tabloda alanın kentsel mekandaki yeri, alanı çevreleyen elemanlar, alanın geometrik biçimi, alan - sokak ilişkisi, alanın gündelik hayata katılma durumu, alandaki simge yapı ve alanın adresi ele alınmıştır.

Anıta dair verilerin yer aldığı tabloda ise, anıtın alandaki yeri, anıtı çevreleyen elemanlar, anıtın yönü ve konusu ele alınmıştır.

Çalışmanın altıncı bölümünde çalışmanın tamamı göz önüne alınarak varılan sonuçlar açıklanmış konuya dair önerilere yer verilmiştir.

Tablo 1.1: Tez Akış Şeması

2. KENT, MEKAN, KENTSEL MEKAN VE KİMLİK KAVRAMLARI İLE İLGİLİ TANIMLAR

2.1 Kent

Sözlükte "Nüfusunun çoğu ticaret, sanayi, hizmet veya ilgili işlerle uğraşan, genellikle tarımsal etkinliklerin olmadığı yerleşim alanı" olarak tanımlanan kent için tarihsel süreçte bulunduğu zamana ve incelendiği alana göre farklı tanımlar yapılmıştır (Benk, 1986) Kent, mimarlık, coğrafya, tarih, sosyoloji, ekonomi, antropoloji ve arkeoloji gibi birçok disiplinin ortak konusu olmuştur. Bu yüzden kent için tek bir tanımdan söz etmek zordur.

Kent ve uygarlık birbirine paralel olarak gelişme göstermiş, kentler kültür ve uygarlıkların doğduğu, geliştiği yerler olmuştur. Mumford (2007), kentin kökenini bulmak için, toplayıcılık ve avcılıkla geçinen topluluklara kadar inmiş, bu topluluklarda bile aile gruplarıyla kabilelerin belli mevsimlerde topluca ortak bir habitata, bir dizi kamp bölgelerine gitmelerine neden olan pratik ihtiyaçların olduğunu ve bunların kentin ortaya çıkışında rol aldığını belirtmiştir. Kentin henüz sabit bir yerleşim yeri değilken bile insanların belli dönemlerde bir araya geldikleri bir toplanma yeri olduğunu da ifade etmiştir.

Bacon'a göre kentin biçimi ve strüktürü, içinde barınan medeniyetlerin statüsü, kültürü ve eğitiminin bir göstergesidir. Kentin biçimi, barındırdığı halkın çeşitli karar ve isteklerine göre ortaya çıkmaktadır (Bacon, 1967). Farklı dillerdeki uygarlık ve kent sözcüklerinin benzerliği bu durumu destekler niteliktedir. Latince'de uygarlık 'civilis', kent ise 'city, civitas' olarak, Arapçada ise uygarlık 'medeniyet' ve kent 'medine' olarak adlandırılmıştır. Yunanca'daki kent (polis) sözcüğünün de siyaset (politiae) ile aynı kökten kaynaklandığı bilinmektedir. Kentel yaşamın uygarlığın beşiği olarak algılanması, kimi dillerde, kibarlık (civilité) ve görgü (urbanité) sözcüklerinin de kent kökünden türetilmelerine yol açmıştır. Bir başka

deyişle, kibarlık ve görgü kent insanına özgü özellikler olarak algılanagelmiştir (Keleş, 2006).

Kılıçbay'a göre de “Kent değışmenin, başkalaşmanın, çoğulluğun mekanı, o halde çoğu kimsenin ütöpik veya gerçekçi özlemlerini oluşturan bir çok maddi ve manevi değerin de ortaya çıkma ve yoğrulma yeri, yani uygarlığın beşiği, potasıdır” (1993). Sosyoloji profesörü Chaney (1999), kentin, kent olarak algılanmasının; fiziki ve mimari örgütlenmesinden çok, taşıdığı kültürel temsiliyet ve derinlikle ilişkili olduğunu belirtirken, Rob Krier (1979) tarafından kent; “Kentin özelliklerine uygun, kentsel mekânı içeren ya da onunla birlikte yapılandırılan yerleşme” şeklinde tanımlanır. Harvey (1973)'e göre ise fiziksel yönüyle kent “bir dizi inşa edilmiş/yapılı formdur, mekanda bazı kalıplara göre dizilmiş, bir dizi objeler” olarak ifade edilmiştir. Başka bir açıdan kentler yeniliklerin arandığı, bulunduğu, bunun için çaba harcanılan, eski alışkanlıkların bırakılmaya başlandığı yerlerdir. Diğer taraftan da kent yoksulluk, şiddet, işkence, sömürü, uyuşturuculuk, adaletsizlik ve çeteleşmenin de yoğunlaştığı yerlerdir (Uygur, 1996)

Aristoteles'ya göre “Bir şehir farklı tür insanlardan oluşur; benzer insanlar bir şehir meydana getiremezler” (2009). Sennet de benzer bir ifadeyle, şehrin birbirlerinden farklı insanları bir araya getirdiğini, toplumsal hayatın karmaşıklığını yoğunlaştırdığını, insanları birbirine yabancı olarak sunduğunu, kent deneyiminin bütün bu yönlerinin -farklılık, karmaşıklık, yabancılık- baskıya direnme imkanı verdiğini söyler (2002). Krier (1979)'e göre, kentten bahsederken, mekan iç ve dış mekan olarak ikiye ayrılır. Mekanın türlerine geçmeden önce mekanla ilgili tanım ve kavramlar bir sonraki başlıkta incelenecektir.

2.2 Mekan

Mimarlığın en temel uğraşı mekan yaratmaktır ve mekan, varlığını sarmalayan, içinde yaşadığımız, çeşitli elemanlarla sınırlandırılmış üç boyutlu bir alandır. ‘Mekan’ sözcüğü dilimize Arapça’dan geçen ve ‘kevn’ kökünden türeyen bir sözcüktür. ‘Kevn’; varoluş, oluş, olmak gibi değişik anlamlara karşılık gelir. Kök anlamı; olayın geçtiğı yer, oluş yeri, varoluş yeridir (Eyuboğlu, 1998). Çok geniş

anlamı içinde mekan sözcüğü; bütün nesnelere çevreleyen ve kapsayan, belirlenmemiş bir yaygınlığı anlatır (Çubuk, 1973). Mimarlık sözlüğünde mekan, insanı çevreden belli bir ölçüde ayıran ve içinde eylemlerini sürdürmesine elverişli olan boşluk, boşun olarak tanımlanmıştır (Hasol, 1975). Meiss (1992) mekânın, nesnelere içinde bulunduran bir kap gibi dışta sınırlı, içte ise dolu bir boşluk olduğunu ifade eder. Yücel (1981), mimarlığın merkezi olarak düşünülen “mekan”ı, insanı belli bir ölçüde çevreden ayıran ve içinde eylemlerini sürdürebilmelerine olanak veren boşluk olarak tanımlar. Lefebvre (1991)’e göre “Mekân”, ne salt bir soyutlama ve *nesne*, ne de sadece somut, fiziksel bir şeydir. Bütün boyutları ve biçimleriyle, hem kavram hem de *gerçekliktir*, yani, *toplumsal*dır. Bu yüzden, ilişkiler ve biçimler bütünüdür. Yine, cansız, sabit, durağan değil, canlı, değişken ve akışkandır. Sürekli diğer mekânlara uzanır ve geri döner, onlarla birleşir ya da çatışır. Bu akışlar, birleşmeler ve çatışmalar - ki, farklı zamanlarla olur- bir diğerinin ya da öncekinin üzerine yerleşir ve mevcut mekânı üretir” Bruno Zevi mekânı, strüktürel elemanların genişliği, uzunluğu ve yüksekliği vasıtası ile tanımlar. Gerçekte mekân, içinde yaşanan ve hareket edilen, bu elemanlarla çerçevelenen, belirlenmiş boşluktur. Fakat bu elemanlardan oluştuğu anlamına gelmez (Zevi, 1993). Gür (1996)’ün tanımına göre mekan, insanın insanla, insanın nesneyle ve nesnenin nesneyle olan aralıklarının, uzaklıklarının ve ilişkilerinin, kısacası, bizi saran boşunun üç boyutlu bir anlatımıdır”

Norberg-Schulz pek çok kişinin kabul ettiği gibi yer ve mekanın eş anlamlı olmadığını, bir yerin öncelikle somut olarak ‘burayla’ ilgili olduğunu mekanınsa soyut bir kavram olduğunu söyler. Mekanın bu yüzden topoloji ve geometri terimleriyle tanımlanabileceğini, ancak yerin tanımının somut hatta fenomenolojik terimlerle yapılması gerektiğini ifade eder (Norberg-Schulz, 2001).

Mekana dair birçok tanım olmakla birlikte, mekanın türleri ve yapılan ayrımlarla ilgili çeşitlilik te söz konusudur. Mekan, incelendiği duruma göre iç/dış, doğal/yapay, açık/kapalı, çağdaş/geleneksel, objektif/sübjektif, kamusal/özel, vb. gibi ögelere ayrılabilir. Mekanın türleri ve yapılan ayrımlarla ilgili çeşitlilik te söz konusudur. Mekan, incelendiği duruma göre iç/dış, doğal/yapay, açık/kapalı, çağdaş/geleneksel, objektif/sübjektif, kamusal/özel, vb. gibi ögelere ayrılabilir.

Roth (2000), daha genel anlamda mekanı fiziksel, algısal, kavramsal ve davranışsal mekan olarak alt başlıklara ayırarak incelemiştir. Norberg- Schulz (1979)'a göre mekan 4 farklı türe ayrılır;

Bireyin algılamasına bağlı olmayan, gerçekliklerle ilintili mekan,
Bireyin bilinçli deneyimi ile ilintili algısal mekan,
Yapısal mimari mekan
Soyut geometrik mekan

Relph te benzer biçimde mekanı;
Edimsel mekan
Algısal mekan
Varoluşsal mekan
Mimari mekan
Soyut mekan
olarak 5 alt türe ayırmıştır (Relp'ten aktaran Çakmaklı, D. 1992)

2.2.1 Fiziksel Mekan

Fiziksel mekan, belli sınırları olan somut mekandır. Anlamdan, insandan ve toplumdaki bağımsız biçimde var olur. Roth'a göre mimar mekanı birçok şekilde yönlendirir ve fiziksel mekan bunlardan biridir. Fiziksel mekanlar ölçülebilir mekanlardır ve duvar, döşeme, tavan vb. gibi öğelerle sınırlandırılmışlardır. Fiziksel mekan bileşenleri alan, koku, ses, ısı, doku, renk gibi objektif yöntemlerle ölçümlenebilen, yoruma açık olmayan özelliklerini kapsamaktadır (Roth, 2000).

Fiziksel mekan, onu sınırlandıran öğelerin farklılığına göre kendi içinde doğal mekan ve yapay mekan olarak iki gruba ayrılır. Doğal mekan; gökyüzü, ağaçlar, çalılar, dağlar gibi doğal elemanlarla çevrilmiş doğada bulunduğu halini koruyan alanlardır. Yapay mekan ise insan tarafından şekillendirilmiş, duvar, döşeme, tavan, kolon gibi yapay öğelerle belirli bir amaç için sınırlandırılmış alandır.

2.2.2 Algısal Mekan

Mekanlarla kurduğumuz ilişki algılarımızla bağlantılıdır. Algıyı oluşturan duyular aracılığıyla çevremizde olup bitenleri anlamlandırır ve deneyimleriz. Algı her kişide farklı olmakla birlikte değişen, dönüşen bir olgudur. Lang, algılamanın duyularımıza dayalı, duyumsal süreç ve bilgiye dayalı, zihinsel süreç olmak üzere 2 süreçten oluştuğunu ifade eder. “Duyumsal süreç; çevreden gelen bilgileri ve verileri duyularımız aracılığı ile yorumladığımız süreçken, zihinsel sürecin bunun devamında duyularımız ile edindiğimiz ya da fark edemediğimiz çevresel bilgileri ancak yaşanmışlığa bağlı olarak kavramsallaştırdığımız ve bu yolla zihnimizde oluşturduğumuz süreçtir” (Lang, 1987). Sanatsal açıdan algının tanımı; “Her tür gerçekliğin duyu organları aracılığıyla alınıp zihinde bilgiye dönüşmesi işlemidir. Başka bir deyişle, algı gerçekliklerinin farkına varılıp tanınabilirliğe kavuşturulması sürecidir. Bir sanat yapıtının yorumlanması onun önce algılanmasını gerektirir” (Tanyeli ve Sözen, 2011) şeklinde yapılmıştır.

Mekan algılanabilir olduğu zaman tanımlanabilir ve bu algının oluşması için belli sınırlandırıcılara ihtiyaç duyulur. Bu sınırlandırıcılar duvar, döşeme, tavan gibi unsurlar olabildiği gibi doku, renk, ses, ışık gibi öğeler de olabilir. Jeodicke, algılanabilecek sınırlayıcı öğelerin yokluğu söz konusu olduğunda mekanın yerini boşluğun alacağını belirtir (Jeodicke'den aktaran Altan, 1992). Roth'a göre de algılanabilen ya da görülebilen mekan algısal mekandır. Örneğin cam duvarlı bir yapıda bu algısal mekanın nicelleştirelemeyecek kadar kapsamlı olabileceğini söyler (Roth, 2000). Hoogstad da benzer bir şekilde, “mimari mekan içindeki yaşam ve harekete bağlı olarak elde edilen algılarla var olur” demiştir. Ölçek, sınır, hareket, zaman kavramlarının mekanda yerlerine oturtulmadığı sürece temellendirilmemiş kavramlar olarak kalacağını, bunun da ancak insan algısı ve deneyimiyle gerçekleştirilebileceğini belirtir (Hoogstad, 1990).

2.2.3 Kavramsal Mekan

Uluoğlu'na göre kavram, zihinsel bir süreç sonucu oluşturulan kategorizasyonla ilişkilidir. Kişi çevreden gelen bilgiyi kategoriler çerçevesinde

algılar (Uluođlu, 1990). Kavramlar, nesnel gerçeklikten yansydıkları için, tıpkı bir nesnel gerçeklik gibi daima geliřir ve yenilenirler. Kavramların soyut olduđu dűřünűlse bile somuttan kopmuř soyutlar deđil, daima somutla bađlantılı soyutlardır; esnek ve devinimseldirler (Hançerliođlu, 1980).

Kavramsal mekan için de algısal mekan parçalarının zihinde yeniden bir araya getirilmiř hali denilebilir. Bilgimizle var olduđunu dűřündűđümüz ve imgeleyebildiđimiz ama duyu organlarıyla algılayamadıđımız mekanlardır. Fiziksel olarak var olmayan, deneyimlenemeyen bu mekanlar ancak insan zihninde yerini bulur ve mekanın varlıđı bilinci oluřur. Roth, kavramsal mekanın algısal mekanla bađlantılı olduđunu ve kafamızın içinde tařıdıđımız zihinsel harita ve bellekte depolanan plan olarak tanımlanabileceđini sűyer (Roth, 2000). Ak'a gűre kavramsal mekan kavramı, daha çok mekan dűřűncesi ile mesleki ve bilimsel açıdan ilgilenenlerin fiziksel evren ve mekansal iliřkiler űzerine oluřturdukları zihinsel řemalar olarak açıklanabilir. Bu mekan birden fazla duyuyla algılanır ve bu algıların tűmű aklımızdaki esas mekanı oluřturur (Ak, 2006).

2.3 Kentsel / Kamusal Mekan

Kentsel mekan, herkesin kullanımına açık olan, yapılar dıřında kalıp sokaklar caddeler, binalar, yeřil alanlar gibi űđelerle sınırlandırılan, yapılı veya dođal kentsel alandır. Kentsel mekanlar toplumun sosyal, kűltűrel, ekonomik, politik yapısına gűre farklılıklar gűsterir. Rob Krier (1979), estetik olarak deđerlendirilmezler ise binalar dıřında kalan tűm dıř mekanların kentsel mekan olarak adlandırılabiliceđini sűyer.

Eřkinat (1992), kentsel mekan için, kentin insan yařantısının űznel ve psikolojik sűrelerinin geçtiđi, duygusal algı ve deneyimlerin bilince, kiřiliđe ve anılara dűnűřtűđű yer olduđunu, bařarılı kentsel mekanların çođunlukla kaliteli bir yařamın gűstergesi olduđunu ve bu mekanlarda aktivite, duyum zenginliđi, estetik ve canlılık olduđunu ifade eder (Eřkinat, 1992).

Gűnűműz kentsel açık mekanlarının geçmiřteki karřılıđını antik Yunan agoralarında (řekil 2.1), Roma dűnemi forumlarında (řekil 2.2) bulmak műmkűndűr.

Agoralar kamu yapıları tarafından çevrenmiş, ticari, dini, politik etkinliklerin gerçekleştiği, herkese açık alanlar olarak kullanılmışlardır. Forumlar da benzer nitelikler taşıyan ticaret, ibadet, ve eğlencenin yer aldığı alanlar olarak kullanılmışlardır.

Kaynaklarda kentsel mekanla eş anlamlı şekilde “kamusal mekan/alan” tabirinin kullanıldığı görülmektedir. Tezde yer yer bu ifade de kullanılacak olup, yapı alanları dışında kalan kamu ya da özel mülkiyete ait ve işlevsel ya da görsel olarak topluma açık olan, sokak, meydan, park gibi yerlerde insanların bir araya geldiği, sosyal etkileşimlerde bulunabildiği, fiziksel aktivitelerin sergilenebildiği alanları ifade edecektir.

“Kamu” kelimesi genellikle devlet ile ilişkilendirilmiş olmasına rağmen, eski Türkçe de kullanılan *kamağ* veya *kamuğ* sözcüğünden evrilmiş olup "tüm, bütün, hepsi" anlamına gelmektedir. Türk Dil Kurumu Sözlüğünde ise "bir ülkedeki halkın bütünü" olarak tanımlanmaktadır. Gurallar'ın belirttiği üzere, ne erken Cumhuriyet döneminde, ne de Osmanlı'nın son dönemlerinde kamu ya da umum kelimeleri kullanılırken devlet kastedilmemektedir (Gurallar, 2009). Kamusal alan ve kamuoyu ile ilgili kavramlar Avrupa'da 18. yüzyılda ortaya çıkmış, Habermas'ın “Kamusallığın Yapısal Dönüşümü” (Strukturwandel der Öffentlichkeit) (1995) adlı eseri bu konudaki temel çalışmalardan biri olmuştur. Hala kesin bir tanımı olmamakla birlikte, farklı görüşlere göre farklı anlamlar taşımaktadır. Habermas (1995), ‘Kamusal alan’ kavramıyla kendi içinde bir anlamda kamuoyuna benzer bir alanın oluşturabileceği, toplumsal yaşamımızın bir parçasını tanımladığımızı belirtir ve kamusal alanın tüm vatandaşlara açık olmasının onun en önemli özelliği olduğunu vurgular.

Habermas'ın ortaya koyduğu kamusal alan, bireylerin kendi görüşlerini açık platformda özgürce tartıştıkları bir alandır. Habermas, yurttaşların eşit bir biçimde kamusal alanda kendilerini ilgilendiren konularda rasyonel ve eleştirel bir biçimde tartışabilmesini demokrasinin temeli olarak anlatır (Habermas'tan aktaran Göle, 2000).

Habermas'a göre kamusal alan 18. Yüzyıl'da modernlikle birlikte Avrupa'da burjuvazinin alanı olarak ortaya çıkmıştır. Herkese açık olması ve katılımcılarının devlet mensubu olmaksızın, kendilerini ve kamuyu ilgilendiren konular üzerine fikirler üretip, politika yapabildikleri bu alan Habermas'a göre demokrasinin gerçekleşebilmesi için tek şarttır (Habermas, 1995).

Arendt'e göre de "insanların uyum içinde birlikte hareket ettikleri" her yerde ve her zaman ortaya" çıkan "özgürlüğün kendini gösterebildiği" yerdir (Arendt'den aktaran Benhabib, 1996). Peters-Cmiel de benzer bir biçimde kamusalı, açık, görülebilir, kolektif ve herkesin rahatlıkla girebildiği yer, özel alanı ise, kapalı, görünmez, bireysel ve yasak bölge olarak niteler (Peters-Cmiel, 1997).

Sennett (2010), kamusal alanı, kentsel bir olgu olarak değerlendirmektedir. Ona göre kamusal alan, burjuvanın toplumsal kökenini gizleme kaygısından vazgeçip, kendi deneyim ve pratiklerini teşhir ederek, kimliğini toplumsal düzeyde kurduğu bir mekândır. Sennett, kamusal alan kavramının modern anlamını 18. yüzyılın başlarında Paris ve Londra gibi şehirlerde kazanmaya başladığını ifade eder. Bu dönemde kamu, yalnızca aile ve yakın arkadaş kesimlerinden farklı konumu olan, farklı bir yaşam bölgesi değil, çok çeşitli insanları içeren tanıdıklar ve yabancıların oluşturduğu bir alanı ifade etmektedir. Sennett'in görüşü Gökğür tarafından şu şekilde ifade edilmektedir: "Kamusal alan, kentsel veya kentsel olmayan bir topluluğun içinde yer alır ve meydan, cadde gibi somut bir alanı içerir. Kamusal alan kentin ruhu, kentin ambiyansıdır. Bu alanlar fiziki, sosyal ve sembolik olarak kenti dönüştürmek yeniden biçimlendirmek için birer araçtır" (Gökğür, 2008).

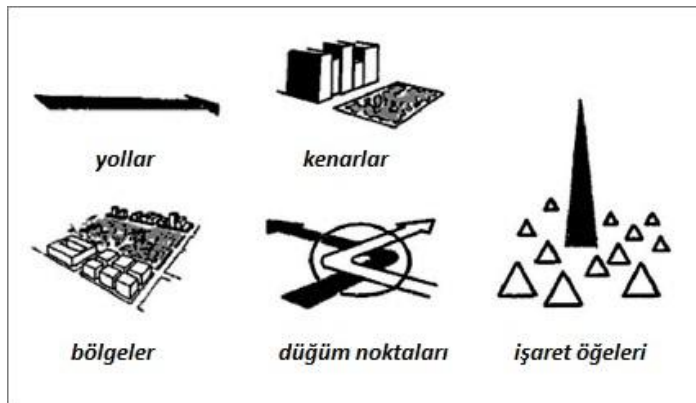
Batuman (2005), kamusal alanın bireysel deneyimlerin toplumsallaştığı, gündelik yaşam ile politik söylemler alanının kesiştiği yer olduğunu ve ancak bunların gerçekleşmesine uygun bir mekansal ağı örgütleyerek var olabileceğini söyler.

İnceoğlu ve Aytuğ kentsel mekan üzerine stratejiler geliştiren bazı araştırmacıların kentsel mekan için ortaya koyduğu görüşleri ve çalışmaları kısaca şu başlıklar altında toplar:

- Kentsel mekânı “pozitif ve negatif” mekân olarak yorumlayan çalışmalar
- Kentsel mekânı “pitoresk” bakımdan inceleyen çalışmalar
- Kentsel mekânı “tipo-morfolojik” olarak inceleyen çalışmalar
- Kentsel mekânı “yer” olarak inceleyen çalışmalar” (İnceoğlu ve Aytuğ, 2009).

Kent ve kentsel mekana dair farklı disiplinlerde farklı bakış açılarıyla ortaya konulmuş birçok kuram, birçok araştırma olduğu görülmektedir. Kevin Lynch, Rob Krier, Christopher Alexander, Roger Trancik, Cliff Moughtin gibi isimlerin yaptığı çalışmalarla kente ve kentsel mekana, onu oluşturan bileşenlere farklı yaklaşımlar ortaya konmaktadır.

Lynch kent düzeninde okunaklılığın hayati önem taşıdığını iddia eder. Bunu bazı ayrıntılar üzerinden inceleyerek bu kavramın kentleri yeniden tasarlamak için nasıl kullanılabileceğini gösterir. Lynch kentlerdeki net ve iyi imgelerin birçok yönden kente ve kentlilere fayda sağlayacağı konusuna odaklanmıştır. İmgelerin bireylerin hem yön bulma sürecinde yardımcısı olduğunu hem de net bir imgenin kişinin kolay ve hızlı hareket etmesini sağladığını ifade eder. Çevreye ilişkin açık bir imgenin bireysel gelişim için yararlı bir dayanak olduğunu, kusursuz bir imge sunabilen canlı ve bütünleşmiş bir fiziksel çevrenin sosyal yönünün yadsınamaz olduğuna değinir. Ayrıca iyi bir çevresel imgenin aynı zamanda duygusal olarak güven sağladığını belirtir (Lynch, 2012). Lynch fiziksel unsurlardan yola çıkarak oluşturduğu kent imgesinin içeriğini beş farklı başlıkta toplar. Bunlar yollar, sınırlar/kenarlar, bölgeler, düğüm noktaları ve işaret öğeleridir.

Şekil 2.3: Kent imgeleri (Lynch, 2012)

“**1. Yollar:** Yollar gözlemcilerin alışkanlık ve olanaklara bağlı olarak ara sıra kullandıkları alanlardır. Bunlar sokaklar, yaya yolları, toplu taşıma alanları kanalları ve demiryolları olabilir. Bu öğeler pek çok kişinin imgesinde baskındır. İnsanlar hareket halindeyken kenti gözlemler ve bu yollar üzerinde diğer çevresel öğeleri algılayabilir ve bütünle ilişkisini kurarlar.

2. Kenarlar: Kenarlar gözlemciler tarafından ulaşım aksları gibi kullanılmayan öğelerdir. İki bölge arasında sınır işlevi görür, sürekliliği doğrusal olarak bölerler. Kıyıları, demiryolları, gelişme bölgesi sınırları ve duvarlar kenar öğelerine örnektir. (...) Bu kenar öğeleri pek çok kişinin yön bulmak için kullandığı önemli öğelerdendir. Ana hatları su veya duvarlarla belirlenmiş kentlerdeki gibi genellenmiş alanları bir arada tutan bu kenar öğeleri yollar kadar baskın olmasa da pek çok insan için önemli oluşumlardır.

3. Bölgeler: Bölgeler iki boyutlu alanlar olarak algılanır ve kentin orta ve/veya büyük ölçekli bölümlerini oluştururlar. Gözlemci psikolojik olarak bu alanların içine girdiğini hissederek (...).

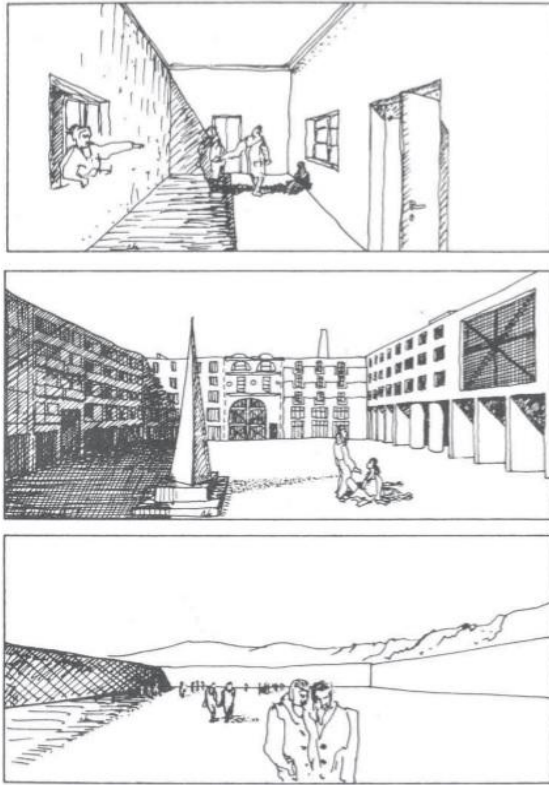
4. Düğüm/ Odak Noktaları: Düğüm noktaları, gözlemcinin kente girebilmesini sağlayan stratejik noktalardır ve bir noktadan diğerine yol alırken kullandığı yoğun odak noktalarıdır. Öncelikle ulaşım sisteminde kesintilere neden olan kavşaklar olabilirler; kentin bir bölümünden diğerine geçiş noktalarını oluştururlar. Düğüm noktaları köşe başı faaliyetlerini barındıran veya kapalı bir meydanı oluşturan alanlarsa; fiziksel özelliklerin veya kullanımların yoğunlaştığı alanlar olma özelliği taşır. Bu toplanma noktalarının bazıları, bir bölgenin çekirdeğini ve faaliyet merkezini oluşturan bir semboldürler ve etkileri mekana yayılır(...).

5. İşaret Öğeleri: İşaret öğeleri diğer bir noktasal referans kaynağı oluşturur. Ancak harici öğeler olduklarından, gözlemci bu oluşumların içine giremez. Bunlar çoğunlukla kolay tanımlanabilen fiziksel oluşumlardır; bir bina bir işaret levhası, bir dükkan veya bir dağ gibi (...).” (Lynch,2012).

Bu beş ögenin birbirinden ayrı tutulması söz konusu değildir. İç içe geçmiş, birbiri tarafından tanımlanan, birbirini barındıran, kesen, içeren halde bulunurlar. Bu imaj öğeleri sayesinde kentsel mekanlar daha okunaklı kılınmaktadır.

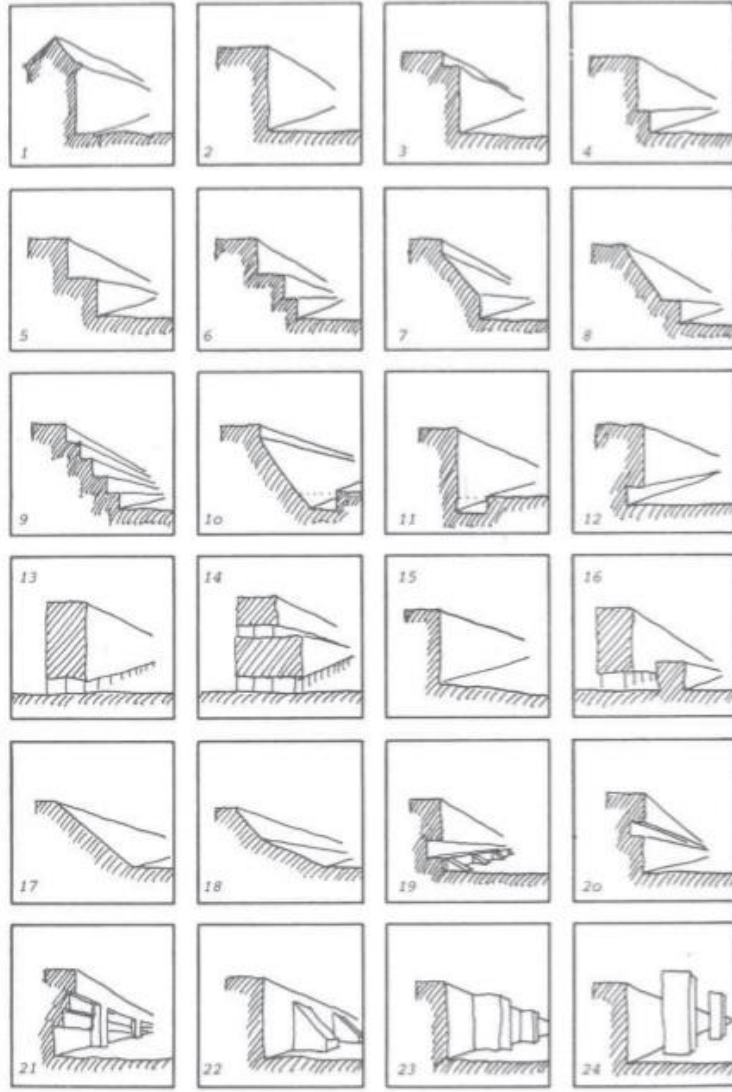
Krier (1979) ise, binalar arasında kalan tüm mekanları kentsel mekan olarak tanımlar. Mekanların estetik değeri ve geometrik yapısının kentsel mekanın algılanabilirliğini etkileyeceğini belirtir. Krier kent mekanını incelerken özellikle tarihi referansları ele almıştır. İncelemelerini de Floransa, Viyana, Londra gibi kentler üzerinden tipolojik ve morfolojik analizler yoluyla yapmıştır. Mekanın fiziksel bileşenlerini incelemeyi sokaklar ve meydanlar üzerinden yapmayı tercih etmiştir. (Krier, 1979).

Krier, kentsel mekan tipolojisini formüle ederken, mekansal biçimler ve türlerini yer planının geometrik biçimine göre kare, yuvarlak ve üçgen olmak üzere üç ana gruba ayırmıştır. Kentsel mekanın ölçeğinin mekanın biçimi kadar önemli bir unsur olmadığını belirtmiştir. Kentsel mekanın görünümünü etkileyen bir diğer unsurun da bina kesitleri olduğuna değinmiştir. (Şekil 2. 4 ve 2.5)

Şekil 2.4:Üç farklı ölçekte dikdörtgen biçimli kentsel mekan örnekleri (Krier,1979)

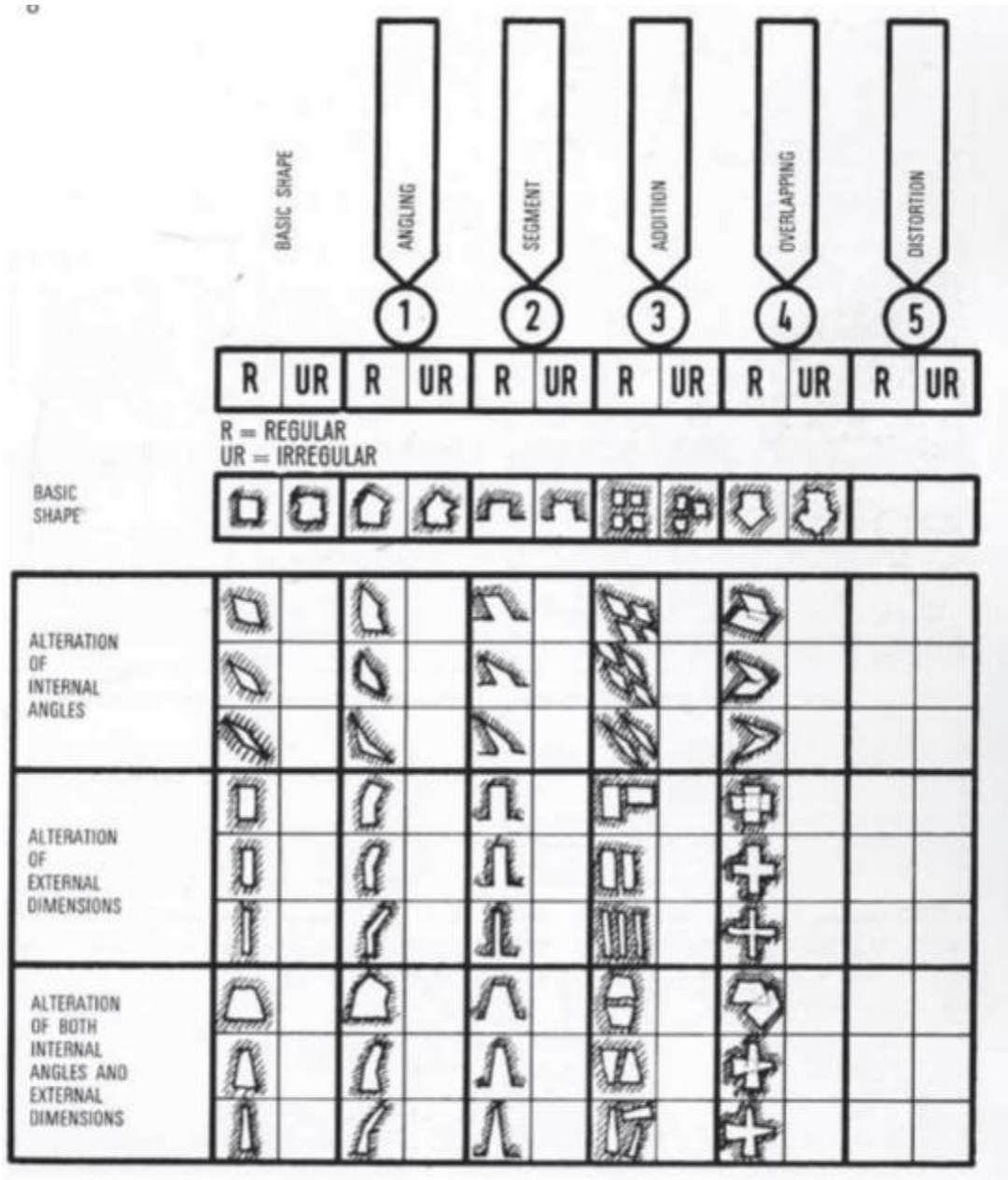

Şekil 2.5: Bina kesitlerinin kentsel mekana etkileri (Krier,1979)

Krier, verilen bir mekanın modülasyonunu açıklayan bir tablo oluşturmuştur. Tabloda yer alan temel şekilleri farklı yöntemler kullanarak değiştirmiş, temel şeklin farklı alternatiflerini elde etmiştir. Bu biçimlere temel biçimin açılarını küçültüp büyüterek, açıları sabit tutup karşılıklı kenar uzunluklarını değiştirerek her iki yöntemi bir arada kullanarak ulaşmıştır (Şekil 2.6).

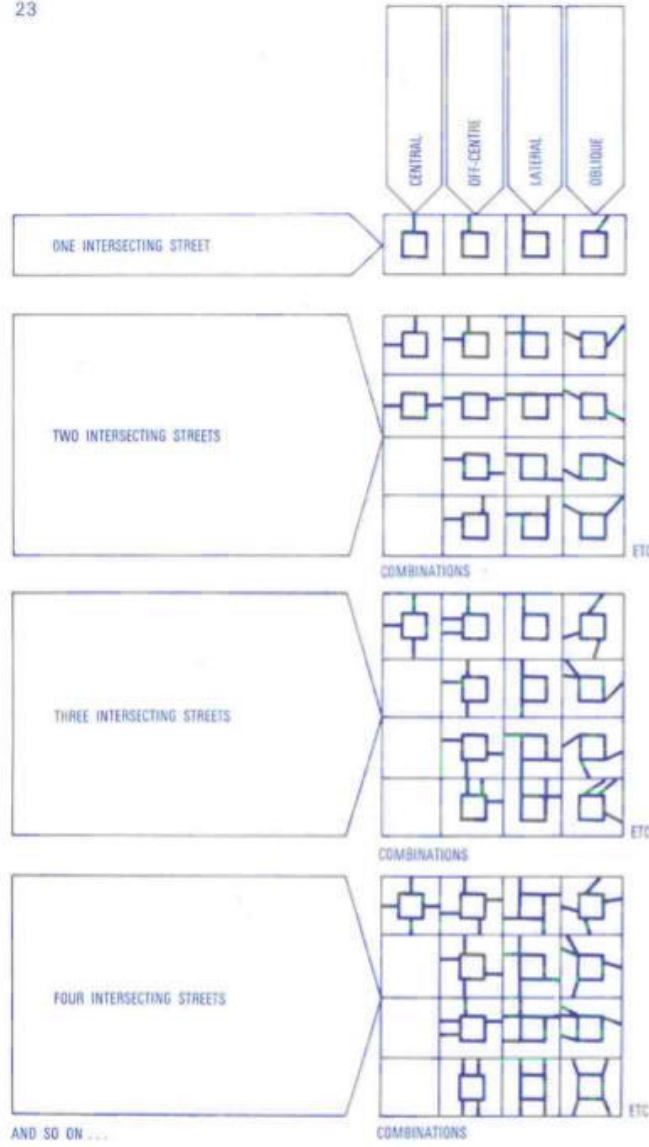
Krier bütün bu mekansal türleri bir de sokaklarla meydanların kesişme ilişkileri açısından ele alabileceğimizi söyler (Şekil 2.7). Bu diyagramın dikey sütunları, bir kentsel alanla kesişen sokak sayısını göstermektedir. Yatay olarak, bir veya daha fazla sokağın bir meydan veya cadde ile kesişebileceği dört olası yolu gösterir.

Şekil 2.6: Verili mekânın modülasyon şeması (Krier, 1979)

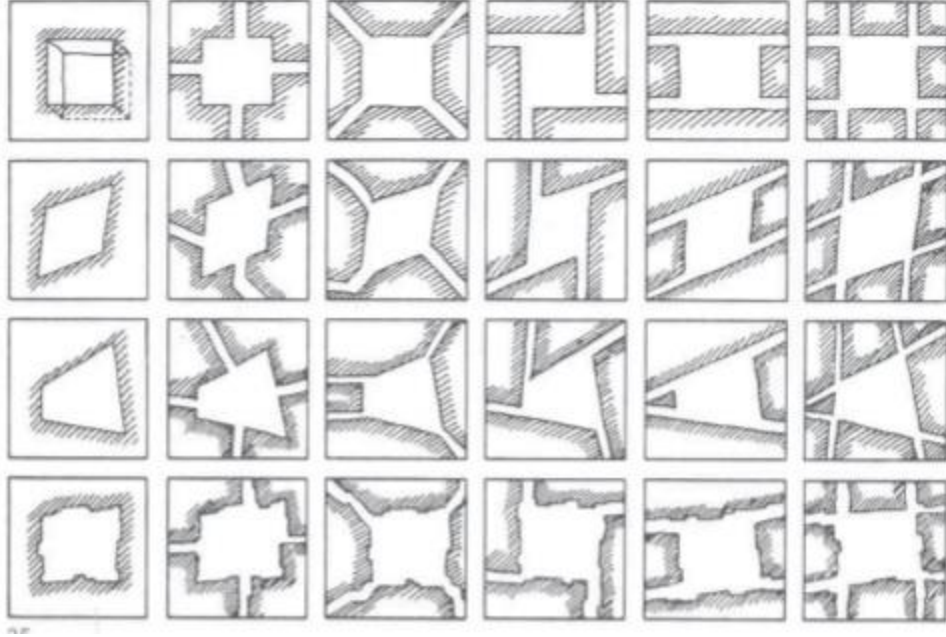
Kentsel mekanların morfolojik serileriyle ilgili hazırladığı tabloda Krier, basit geometrik şekillerin karakteristik özelliklerine göre mekânsal formların yollarla kesişimine örnekler vermiştir (Şekil 2.8).

Şekil 2.7: Meydanlarla kesişen sokak kombinasyonları (Krier, 1979)

Alexander'ın yöntemi kullanılan doğal dil ile biçim dilleri arasındaki ilişki ve benzerlikleri ortaya koymaya dayanmaktadır. Alexander'a göre dilde harflerden oluşan kelimelerin biçim dilindeki karşılığı biçimlerdir, kelimeler arasında bağlantı kuran gramer kuralları iken biçimler arasındaki bağlantıyı da biçimler kurar.

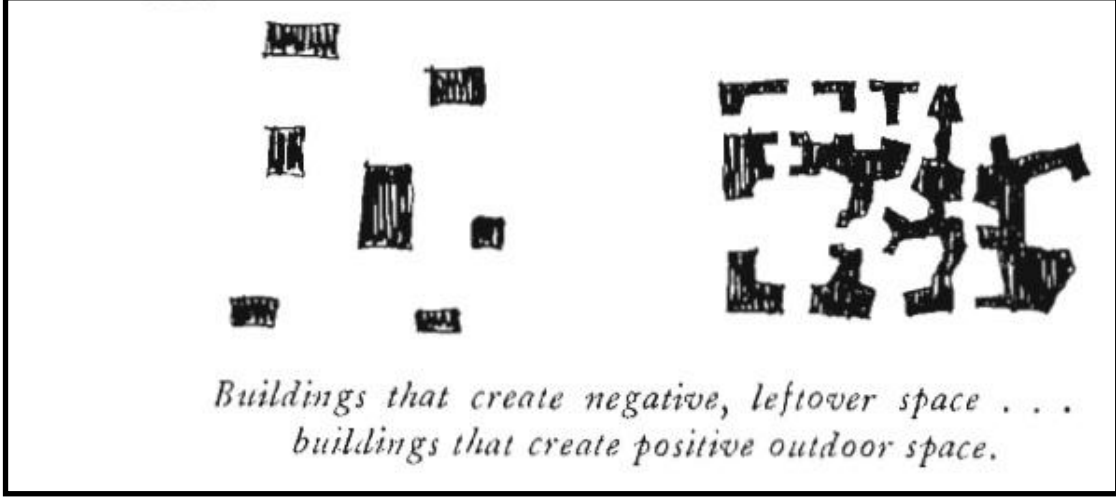
Şekil 2.8:Dört kenarlı meydan üzerinde basit geometrik varyasyonlar ve sokak kesişimlerinin farklı türleri (Krier, 1979)

Kelimelerin bir araya gelerek oluşturduğu cümlelerin biçim dillerindeki karşılığı binalar ve mekanlardır (Alexander, 1979). Biçimler, bağımsız değil, birbirini destekler, birbirini sürdürür biçimde bir araya gelmelidir. Bu yolla yapıların birbiriyle ve çevresiyle uyumlu olması sağlanabilir. Biçimlerin bir araya gelmesinde kullanıcı ihtiyaçlarına da önem verilmiş, dikkat edilen tek unsurun mekan formları olmadığına da değinilmiştir (Alexander,1977).

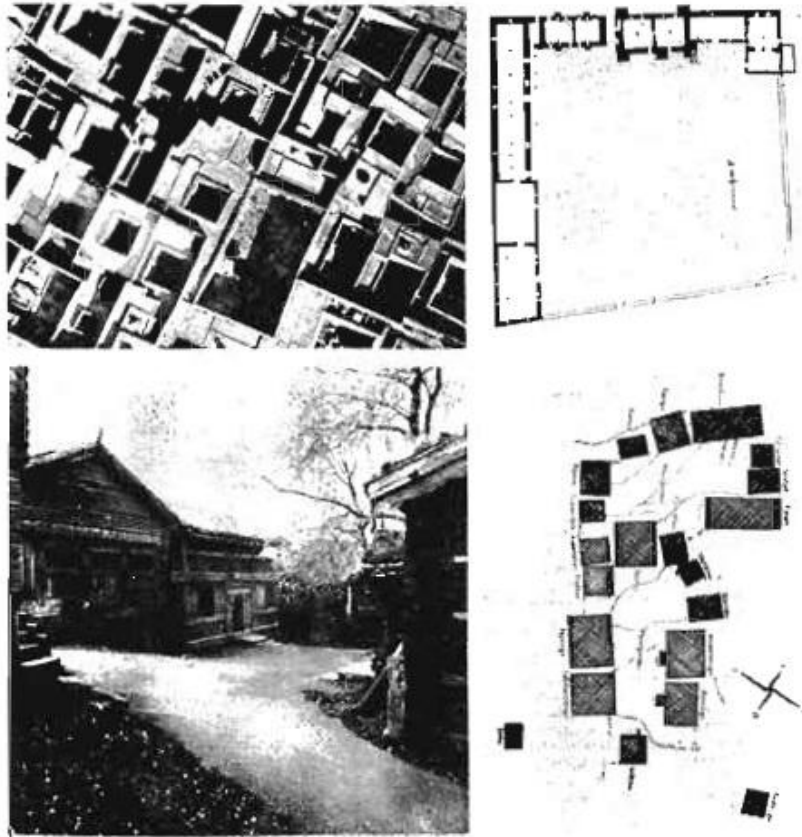
Christopher Alexander (1977)'a göre, binaların dışında kalan dış mekan, negatif mekan ve pozitif mekan olmak üzere ikiye ayrılır. Negatif mekan, arazi üzerindeki binalardan arta kalmış, şekilsiz, genellikle pozitif görünümlü yerlerdir. Pozitif mekan ise belirgin ve kararlı şekle sahip olan ve şeklinin onu çevreleyen binaların şeklinin önemli olduğu kadar önemli olan mekandır. Bu iki mekan türü birbirinden oldukça farklı plan geometrisine sahip olup, şekil zemin ilişkileri birbirinden kolaylıkla ayırt edilebilir (Şekil 2.9 ve 2.10).

Dış mekanın negatif olduğu bir çevrenin planına bakıldığında binalar figür olarak ve dış mekan da arka plan olarak görünür. Zıtlık hissedilmez. Dış mekanı figür, binaları da arka plan olarak algılamak mümkün değildir. Dış mekanın pozitif olduğu bir çevrenin planına bakıldığında ise binalar figür olarak ve dış mekan da

arka plan olarak görünür ve binalar ile dış mekan birbirinin arka planı gibi algılanabilir. Aralarındaki şekil-zemin ilişkisi belirgindir (Alexander, 1977) ,

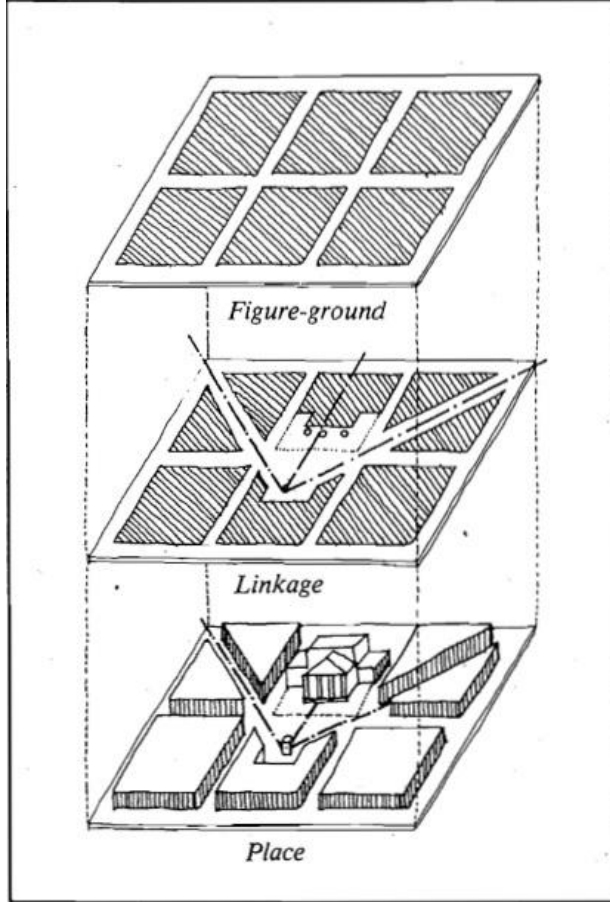
Şekil 2.9:Negatif mekan ve pozitif mekan (Alexander,1977)

Four examples of positive outdoor space.

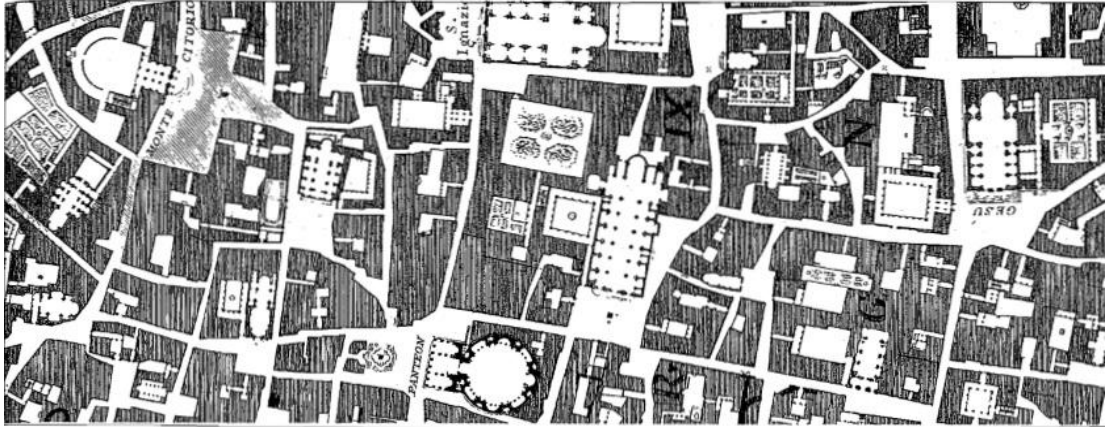
Şekil 2.10:Pozitif dış mekanın dört örneği (Alexander, 1977)

Roger Trancik, kentsel tasarım teorilerine yer verdiği “Finding Lost Space” isimli kitabında modern mekanın gelişiminin temellerini oluşturduğunu söylediği üç temel teoriden söz eder. Bunlar şekil-zemin teorisi (figure-ground theory), bağlantı teorisi (linkage theory) ve yer teorisi (place theory) dir (Şekil 2.11)

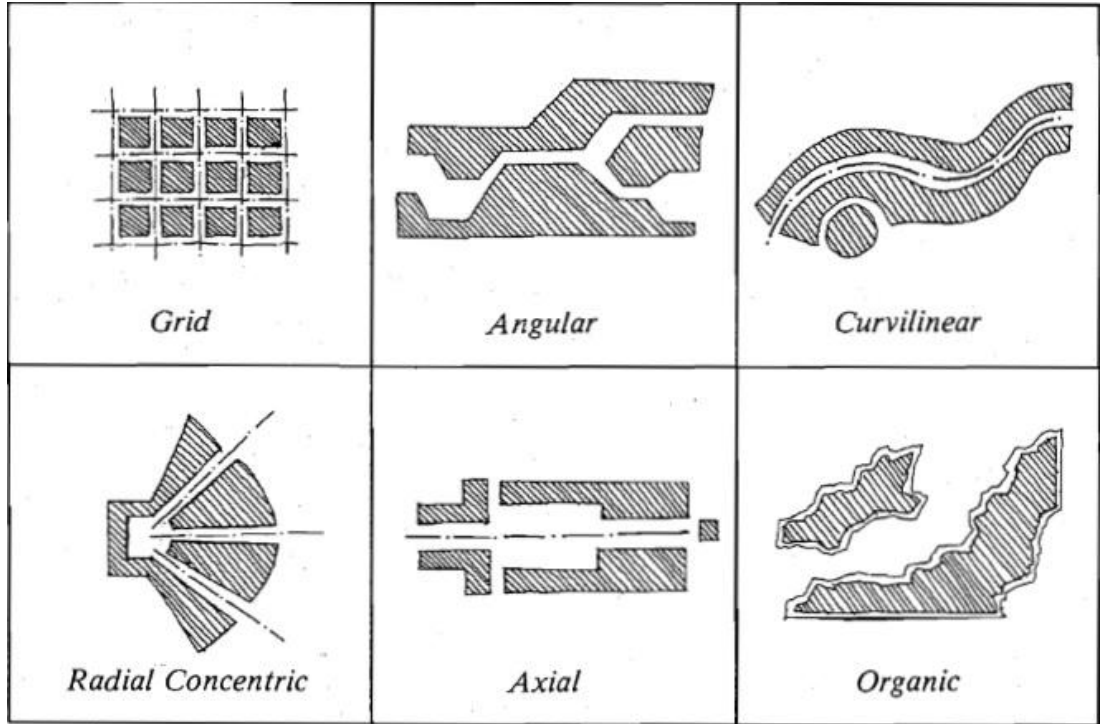
Şekil 2.11:Kentsel tasarım teorileri diagramı , (Trancik, 1986)

Şekil- zemin teorisi; kentsel bir formun algılanmasının başlangıç noktası, yapı kütleleri ile açık alan arasındaki ilişkinin analizidir. Şekil zemin analizi, kent dokusunun yapısını tanımlamak için güçlü bir araçtır. Trancik bu teoriye ait en iyi örneğin Giambottista Nolli'nin Roma haritası olduğunu söyler (Şekil 12). Bu haritada, geleneksel şehirdeki kamusal alanların, özel alanların dışında kalışı, şekil-zemin ilişkisi açısından grafiksel olarak ifade edilmiştir. Haritada boşluk halinde görünen açık alanlar yoğun ve sürekli bir kütle halinde baskın şekilde ifade edilmiştir.

Şekil 2.12:Giambattista Nolli'nin Roma haritası, 1748. Trancik, 1986)

Trancik, kentsel mekânın okunurluğunda doluluk ve boşlukların ilişkisinin önemini vurgular. Bu ilişkinin, binaların şekli ve yeri, kentsel donatıların tasarımı ve altı farklı biçimdeki yönlenme hareketi ile kurulabileceğine değinir. (Şekil 2.13)

Şekil 2.13:Doluluk ve boşluklara dair altı farklı tipoloji, Trancik,1986)

Bağlantı Teorisi; Trancik bu yaklaşımda dolaşım elemanlarının, kent formunun üreticileri konumunda olduğunu ifade eder. Ulaşım akslarının uzanıp kentin farklı parçalarını ve kentsel referans noktalarını birleştirmesiyle binaların da yerle bir ilişki kurması sağlanır. Kentsel hareketlilik ve bağlantı açısından önemli bir

yer sahibi olsalar da kentsel okunaklılık için katkı sağladıkları söylenemez. Bağlantıları kentin yapıştırıcısı olarak nitelendiren Fumihiko Maki, kentsel bağlantıları üç farklı kategoriye ayırır ; kompozisyonel form, megaform ve grup form (Trancik, 1986). (Şekil 2.14)

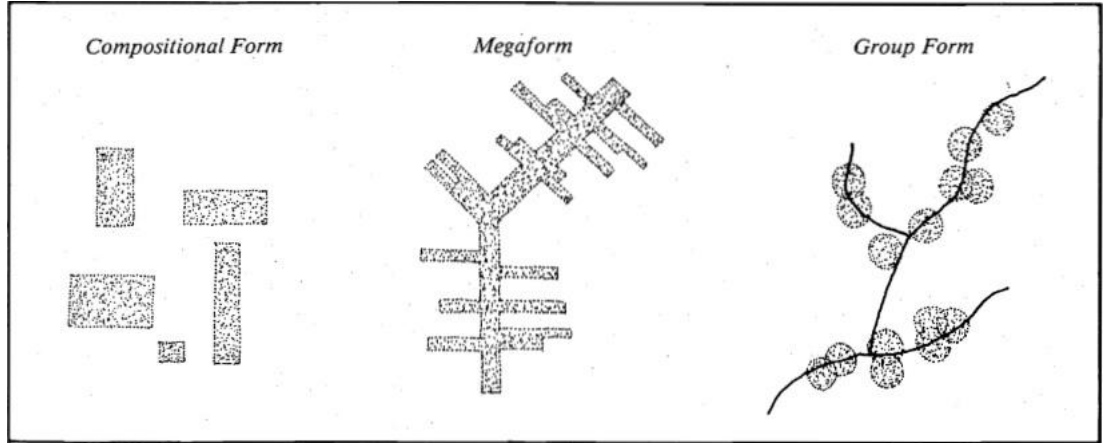

Figure 4-14. Fumihiko Maki. Three Types of Spatial Linkage.

Şekil 2.14:Kentsel bağlantının üç tipi (Maki'den aktaran Trancik,1986)

Kompozisyonel formda binalar tek tek ve iki düzlem üzerine serpilmiş konumdadırlar. Fonksiyonellik gözetilir. Megaformda yapılar düzlemsel bir çizgide hiyerarşik durumda konumlanırlar, başlama ve bitiş noktaları belli olan bağlantılar fark edilir biçimdedirler. Grup formda ise bağlantılar daha çok tarihi köyler ve kasabalarda olduğu gibi kendiliğinden, organik biçimde gelişir, bağlantılar çoğalır ve açık-kapalı alanlara ulaşır.

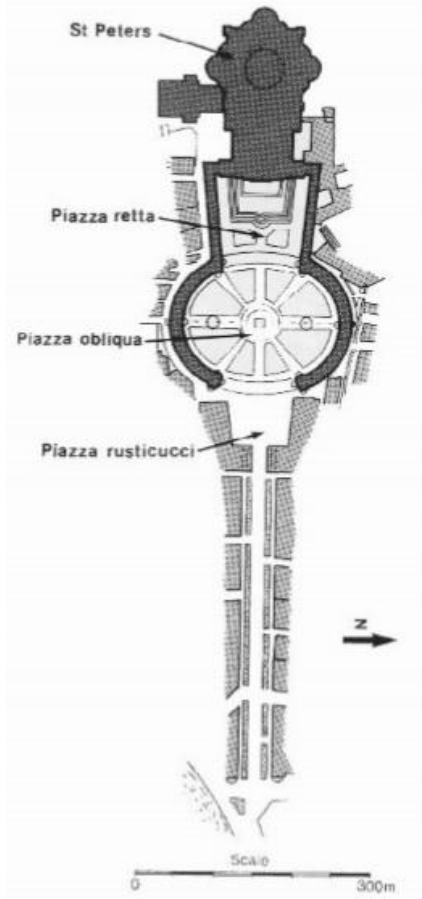
Yer teorisi; kentsel tasarımda yer teorisinin özü, fiziksel bir çevredeki kültürün ve insan karakterinin anlaşılmasına dayanır. Yerin ruhu, tarihi, kültürel ve sosyolojik özellikleri tasarımda göz önünde bulundurulması gereken unsurlardır (Trancik, 1986)

Bir şehir insan vücudu gibi olmalıdır ve bu nedenle insana hayat veren her şeyle dolu olmalıdır (Shute'dan aktaran Moughtin, 2003). Moughtin'e göre kentsel tasarım, halk tarafından kullanılmak üzere, çevrenin, sosyal, ekonomik, politik ve dini gerekliliklere göre, biriken teknolojik tecrübeler kullanılarak kontrol edilmesi ve uyarlanmasıdır. Bu, kent inşası sırasında gerekli olan tüm programın çözülmesi için halk tarafından öğrenilmiş ve kullanılmış bir yöntemdir.

Kent, halkın ruhsal ve fiziksel kültürünün bir unsurudur ve aslında, o kültürün en yüksek ifadelerinden biridir. Kentsel tasarım çalışmasının merkezinde de insan, değerleri, istekleri ve onlara ulaşmak için güç ya da yeteneği vardır. Kent kurucusunun görevi, kullanıcı grubunun ihtiyaçlarını ve isteklerini anlamak ve ifade etmektir (Moughtin, 2003).

Moughtin (2003) çalışmasında, kentsel tasarım söz konusu olduğunda, kasaba ve şehirlerin halka açık yüzünü oluşturan meydan, cadde ve binaların ana aktörler olduğunu söyler. Bu unsurların kentsel tasarımda oynadıkları rolü ve anlamı, nasıl düzenlenip tasarlandığı, çalışmasında bölümler halinde incelenmiştir.

Moughtin (2003)'e göre kent tasarımının en önemli unsurlarından biri meydanlardır. Belki de şehirlerdeki kamu ve ticari binalar için iyi bir ortam tasarlamamanın en önemli yolu budur. Meydan, hem binalarla çevrili bir alan oluşturmak hem de binaları en iyi şekilde sergilemek üzere tasarlanmış alandır. Meydanı kategorize etmek için işlev ve form olmak üzere iki ana yöntem vardır. Bir meydandaki işlevler, o meydanın canlılığı ve dolayısıyla görsel çekimi için önemlidir. Meydanlar tasarlanırken nüfus yoğunluğu dikkate alınmalı, ihtiyacı karşılayabilmesi sağlanmalıdır. (Moughtin, 2003).

Şekil 2.15: St Peter Meydanı (Moughtin,2003)

Şekil 2.16: St Peter Meydanı (Moughtin,2003)

Bir kentte ihtiyaç duyulan alan türleri şunlardır: sivil binalar, ana buluşma yerleri; büyük törenler için yerler; binalar çevresinde tiyatro, sinema, restoran ve kafe gibi eğlence mekanları, alışveriş için, alışveriş caddesi, çarşılar ve pazarlar için

alanlar; ofislerin gruplandırıldığı boşluklar; yerleşim yerlerinin düzenlendiği yarı kamusal alanlar ve son olarak, kentsel trafik bağlantılarıyla ilişkili alanlar (Moughtin, 2003).

2.4 Kimlik Kavramı

Türk Dil Kurumu sözlüğünde, kimlik, toplumsal bir varlık olarak insana özgü olan belirti, nitelik ve özelliklerle, birinin belirli bir kimse olmasını sağlayan şartların bütünü olarak tanımlanmaktadır (2015). Büyük Larousse (1986)'daki tanımında kimlik, bir kimsenin, bir grubun bireyselliğini, ayırt edici özelliğini oluşturan, onun başkalarından ayırt edilebilmesini ve kendini kendi olarak bilmesini sağlayan sürekli ve temel özelliği olarak ifade edilmiştir.

Eski dilde 'hüviyet' olarak geçen kimlik kavramı Avrupa literatüründe 'self' ve 'identity' olarak yer alır. 'Identity' kelimesi Latince 'item' sözcüğünden türemiş olup aynılık, değişmezlik ve süreklilik anlamı taşımaktadır. Balamir (1993), yabancı dildeki karşılığından yola çıkarak, terimin sıfat hali olan "identical"ın tıpa tıp eş olma durumunu belirtirken, isim hali olan "identity"nin ise, fark edilir bir özellikte olma durumunu belirttiğini söyler. "Benzerlikle farklılığın aynı kavram altında toplanması paradoksal gözükebilirse de, bunu matematiksel eş kümeler ile şöyle açıklayabiliriz: Benzer varlıklardan oluşan, aynılık durumu içeren bir kümeyi diğer bir kümeden ayıran özellik (ya da özellikler) o kümenin farklılık durumudur" (Balamir, 1993).

Kimlik, insanların anlam ve tecrübe kaynağıdır (Castells, 2006). Güvenç (1994), kimlik kavramını "En yalın tanımıyla kimlik, kişilerin, grupların toplum veya toplulukların "Kimsiniz, kimlersiniz?" sorusuna verdikleri yanıt ya da yanıtlardır" şeklinde tanımlar.

Kimlik, aynılık yada ayrılık ifade ederek, kişiyi ya da toplulukları gruplandırmada, aidiyet belirtmede rol oynayarak tanımlamada kolaylık sağlar. Jenkins'e göre kimlik insanın "kimin kim ve neyin ne olduğunu bilme kapasitesi"dir (Jenkins, 2008). Kişinin kim olduğunu ve diğerlerinin kim olduğunu bilebilmesi, karşılaştırmalar yapılarak benzerliklerin ve farklılıkların ortaya konulması yoluyla

sağlanabilir. Jenkins, kimliğin süreçle ilişkili olduğuna değinerek onun sabit bir olgu olmadığını söyler. Bir sona erme durumunun olmadığından ve kimliğin ölüm sonrasında bile devam edeceğinden söz eder. Örneğin azizlik, şehitlik gibi unvanları alabilmek için ölmüş olmanın gerektiği gibi (Jenkins, 2008).

Güvenç (1994), kimliği; bireysel kimlik, kişisel kimlik ve ulusal-kültürel kimlik olmak üzere üç sınıfa ayırır. Bunun yanında, farklı disiplinlerde farklı açılardan incelenen kimlik kavramı etnik kimlik, kurumsal kimlik, cinsel kimlik, milli kimlik, kentsel kimlik, mimari kimlik gibi alt başlıklara ayrılarak tanımlamalar çoğaltılabilir. Bu tezin amacı doğrultusunda, bir sonraki aşamada kentsel kimlik ve mimari kimlik kavramlarının tanımlarına değinilecektir.

2.4.1 Mimari Kimlik

Tanımı gereği ötekinin varlığıyla bağlantı olan kimlik, mimari bağlamda da yapıyı diğerlerinden farklı kılan, ona ait özelliklerini ön plana çıkaran yanlarıyla ilişkilidir. Mimari ürünün biçim, ölçek, renk, malzeme, gibi fiziksel özelliklerinin yanı sıra anlamı, amacı, tarzı gibi unsurlar da onun diğerlerinden ayırt edilmesini sağlayan etkenlerdir. Kültür farklılığı, iklimsel farklılık, coğrafi farklılık gibi öğeler mimari ürünlerin biçimlenmesinde rol olarak yapının kimliğinin parçası halini alır.

Toplumun kimliği ve mimari kimlik birbiriyle ilişkili olup birbirinden etkilenen, birbirini besleyen kavramlar olmuştur. Vanlı (1994) bu durumu “Mimari kimlik, bir toplumun kimliğinin mimarlar aracılığıyla yerleşimlere ve yapılara yansıtılması yoluyla gerçekleşir” ifadesiyle açıklar (Vanlı, 1994).

Mimari kimlik, toplum değerlerinin anlaşılıp yükseltilmesi, ulusal mimarinin kavranması, genel mimarlık tarihi öğelerinden iyi şekilde yararlanılması, coğrafi ve kentsel verilerin birer tasarım girdisi olarak değerlendirilmesi yoluyla oluşur (Gür, 2007). Gürsel (1996) de benzer yaklaşımla mimari kimliği oluşturan şartları 5 maddede toplamıştır;

- 1- Kültürel miras ve gelenekler
- 2- Toplumun gereksinimlerinin nitelikleri ve karakteri
- 3- Coğrafya, topografya, iklim, doğa ve doğanın engebelerinden meydana gelen faktörler
- 4- Ulusun ürettiği teknoloji
- 5- DeĖiŖen Ŗartlara uyabilme yeteneği (Grsel, 1996).

Vanlı (1994), kimliğin tasarımın temelinde aranması gerektiğini söyleyerek dŖncesini dört baŖlık altında toplar;

- Yer - Mekan - evre
- KoŖullar - Doğal ve pratik koŖullar
- Konu - yapının programı
- Mimari inanıŖlar (Vanlı, 1994).

Vanlı (1994)'ya göre, bir yapının bulunduğu yerden duyarsız tasarımı söz konusu olamaz. Buna sadece lleri değil mimarinin kapsadığı tüm anlamlar da dahildir. Kötü bir çevrede neye uyulacağı sorusu, yer verisini zayıflatan bir ciddiyet taŖımaz. Yer yapının tasarımında "kimlik" belirleyici bir temel veridir. Doğal ve pratik koŖullar, iklim, ekonomik ve teknolojik olanaklar gibi pratik veriler, tasarımda "*kimlik*" belirleyici temel verilerdendir. Konu ise yapının programı, iŖlevi, içinde ve dıŖındaki insanlara ne verilmek istendiği temel belirleyicilerdendir. "Mimari inanıŖlar, duygular ve zevklerle yapının tasarımı yaŖanacaktır. DŖnceler yayınlardan alınır; eŖyalar, giyim kuŖamda tekrar veya benzetme egemen olursa "kimlik" belirleyecek mimari nasıl doğacaktır? iŖte orada sanatçı yeteneği, yaratıcı muhayyele devreye girecektir. Nasıl Mozart küçücük yaŖında piyanoya oturunca farklı bir müzik almıŖsa, mimarlar da az veya çok farklı dŖnceleri ve özellikle duyguları tasarıma katacaklardır" (Vanlı, 1994).

2.4.2 Kentsel Kimlik

Lynch (1981), yerin kimliğini “bir kişinin bir yeri diğer yerlerden ayırabilmesini ya da tanıyabilmesini sağlayan niteliklerin tamamı” olarak tanımlar. Söz konusu yer bir kent olduğunda, kentin farklılıkları ve kendine özgü yanları kent kimliği hakkında ipuçları verir. Birol’a göre “Kent kimliği kente ait olan, o kenti diğerlerinden farklı kılan ve o kente değer katan, o kente özgü unsurların oluşturduğu bir bütündür. Diğer bir deyişle o kentin anlamıdır” (Birol, 2007).

Kent kimliğinin biçimlenmesi uzun bir süreç içerisinde ve birkaç bileşenin bir araya gelmesiyle oluşur. Bu bileşenlerden en etkili olan ve ilk dikkati çeken, kentin sunduğu görüntüdür. Bu görüntü doğal ve yapay, hareketli ve stabil, canlı ve cansız elemanların bir arada bulunarak sunduklarıyla zihinlere yerleşir. “Kentler ve mimari ürünler açısından kimlik ve kentsel imge olgusu, öncelikle görsel boyutuyla ön plana çıkan, ayrıca doğal, coğrafi, kültürel ürünler ve sosyal yaşam normlarını da kapsayan çok geniş bir tanımlı içermektedir” (Ulu ve Karakoç, 2004).

Mekânın ya da bir yerin karakteri, çevresel etkenlerle birlikte oluşan renk, doku, biçime bağlı olan bir durumdur. Tüm bu bileşenler bir araya geldiğinde o yere özgü karakteristik bir çevreyi oluşturur. Çevresel faktörler kentin büründüğü kimliği etkileyen en önemli etkenlerden biridir. Bu çevrede yaşayan insanlar da zaman içinde kente kendi kültür ve yaşayış biçimlerini ekleyerek kentin bellekte yer edinmesini sağlamaktadır (Norberg-Schulz, 1979).

Norberg-Schulz (2001), bir yerin kimliğinin insanın kimliğinin gelişmesinde çok önemli bir rolü olduğuna dikkat çekerek insan varlığının bir vakum içinde değil, sürekli ve karşılıklı bir ilişki kurduğu çevrenin bir parçası olarak geliştiğini söyler. Yer kavramının varoluş için önemli olduğunu, ‘yer ’de hayatın olduğunu ifade eder. “Antik dönemde insanlar bu kavramı 'genius loci' terimiyle karşıladılar. Her yer kendine özgü bir karaktere sahipti ve herhangi bir yerde yerleşip orada yaşamak için ilk önce o yerin ruhuyla anlaşmak gerekiyordu. Yapı yapmak bu yüzden, var olan çevreyi kavramak ve ona saygı duymak anlamına geliyordu ve yapı yapma işi insanlara varoluşla ilgili bir temel kazandırıyordu. Şimdi bu kavram unutuldu ve bunun sonucu olarak biz kaotik bir çevrede insani olmayan bir yabancılaşmaya tabii

olarak yaşıyoruz. İnsanoğlu bugün bir yerde gerçekten barınamıyor ve kültürü yüzeysel uyarıcıların çılginca tüketimiyle sınırlı” (Norberg-Schulz, 2001).

Polat (2013), kent kimliğini oluşturan elemanları ‘doğal çevreden kaynaklanan elemanlar’, ‘beşeri çevreden kaynaklanan elemanlar’ ve ‘yapılı çevreden kaynaklanan elemanlar’ olmak üzere üç ana başlık altında toplayarak alt başlıklarla detaylandırmıştır (Şekil 2.17). Batuman, makalesinde alt başlıklardan biri olan politik yapı üzerinde durur. 1990’ların başından bu yana yer ve kimlik arasındaki politik ilişkilerin bilimsel araştırmalara konu olduğunu, çalışmaların bazılarının mimarlığın ideolojik mesajlar taşıması ve kimlik üretimine etkilerini içermekte olduğunu ifade eder (Batuman, 2005). Mekana ait sembollerin ve kurguların, sosyal ve kültürel kimliğin bileşenlerini oluşturduğunu belirten Batuman (2005), erken Cumhuriyet döneminin yeni inşa edilmiş başkent Ankara’ında üretilmeye çalışılan yeni kimlik ve oluşturulmaya çalışılan ulus devlet için de kamusal mekanlarda sembollerin ve imgelerin kullanıldığından söz eder.

Doğal çevreden kaynaklanan kimlik elemanları		Beşeri çevreden kaynaklanan kimlik elemanları		Yapılı çevreden kaynaklanan kimlik elemanları	
Fiziksel yapı	Topoğrafya-yönlenme	Politik ve ekonomik yapı (Makro ve mikro ölçekte)	Politik yapı	Kurumsal donatılar	Merkezi ve yerel yönetime ait yapılar
	Jeolojik yapı		Ekonomik-sektörel yapı		Sivil sektöre ait yapılar
	Su İklim		Askeri yapı		Askeri yapılar
	Dünya üzerindeki konum		Sosyo-ekonomik yapı		
Biyolojik yapı	Toprak yapısı	Sosyo-kültürel yapı	Tarihsel yapı	Yerleşik konut alanları	Eski-mevcut yerleşmeler
	Bitki örtüsü		Kültürel yapı		Yeni-plansız gelişen yerleşmeler
	Hayvan türleri		Demografik yapı		Yeni- planlı gelişen yerleşmeler
Koruma alanları	Tarım alanları	Psiko-sosyal yapı (Davranışsal faktörler)	Toplumsal bilinçaltı (Sosyal şema)	Planlama ve mimarlık	Yasalar-yönetmelikler ve kent planlaması
	Orman alanları		Kentsel bellek (Biçimsel şema)		Kentsel mekânlar ve mimari doku
	Taşınmaz tabiat varlıkları		Etik değerler (Ahlaki şema)		Kent imgeleri (sınırlar, bölgeler, yollar, düğümler, nirengiler)

Şekil 2.17: Kent kimliğini oluşturan elemanlar (Polat, 2013)

2.5 Kentsel Mekan ve Kimlik İlişkisi

Kentler, içinde yaşayan toplumun yapısını yansıtan, kendine özgü yerleşim biçimine sahip alanlardır. Kent insanların zihninde kentin doğal güzellikleri, tarihteki önemi, ekonomik açıdan gelişmişliği, dini açıdan önemi, ya da kentsel mekanında yer alan simgesel elemanı ile yer edinmiş olabilir. Tıpkı Venedik'in su kanallarını ve gondolları, Paris'in Eiffel kulesini, İstanbul'un tarihi yarımada silueti veya Galata, Kız kulesi gibi simgesel yapıları, Mardin'in taş evleri ve oluşan dokuyu anımsatması gibi.

Kentlerin kimliğinin oluşumu kendiliğinden olabildiği gibi, kentlere sonradan bir kimlik kazandırma yöntemiyle de gerçekleştirilmektedir. Bunun için de mimarlık ve mimarlık ürünleriyle çevrelenmiş kentsel mekanlara müdahale edilir.

Kentlerde birçok faaliyet bir arada gerçekleşirken, farklı ilgi alanlarına sahip olan, farklı işlerle meşgul olan, farklı amaçlar taşıyan, farklı cinsiyetlerden, farklı yaş gruplarından insanlar da kentsel mekanlarda bir araya gelerek etkileşime geçme olanağı bulurlar. Kentsel mekanların kimliğini değiştirerek bu değişimin insanlar üzerinde yarattığı etki aracılığıyla insanların kimliğine de dokunmak olanaklı kılınmış olur. "Açık kentsel mekanların en önemli fonksiyonu binaların arasında bir sosyal hayat (doku) yaratmaktır. Bu sosyal hayat birden fazla insanın kamusal bir mekanda bir arada olmasıyla, insanların birbirleriyle iletişim kurup sosyalleşmesini sağlar ve ortak bir kimlik oluşturur" (Gehl'den aktaran Ersönmez ve Akı, 2005)

İnsanlar birbirleriyle olduğu kadar çevresindeki mekanlar ve nesnelere de iletişim ve bağ kurar. Kentsel mekan kullanıcıları o mekanı sarmalayan binaların biçiminden, bir meydanın konumundan, kentsel mekandaki bir heykelden, bir yolun uzandığı doğrultudan mesajlar ve anlamlar çıkarabilir. De Botton (2007) kitabında taş, çelik, beton, ahşap ve camın belli bir forma bürünüp bir takım duygu, düşünce ve kavramları bize nasıl yansıtabildiğini ve hatta bizde zaman zaman çok önemli ve dokunaklı şeyler anlattıkları izlenimini yaratabilecek hale geldiğini açıklamaya çalışır. İçinde yaşadığımız binalar ve her gün kullandığımız eşyalar da dahil olmak üzere bütün nesnelere bir iletişim gücü olduğunu söyleyen De Botton, nesnelere insan veya hayvana benzeterek, onlara anlamlar yüklemenin de olağan bir şey

olduğunu ifade eder. Canlı varlıkların özelliklerinden hareketle ne kadar çok sonuç çıkarabildiğimize bakarak, farklı mimari üsluplara neden bu kadar farklı tepkiler verdiğimizizin anlaşılabilceğini belirtir (De Botton, 2007).

Kullanılan malzeme ve renkler bize çok şey anlatır, bir bina bir ülkenin nasıl yönetilmesi gerektiğine ya da dış politika ilkelerinin ne olması gerektiğine ilişkin çağrışımlar yapar. Siyasi ve ahlaki düşüncelerimizi pencere çerçeveleri, kapı kolları aracılığıyla başka insanlara ulaştırabiliriz (De Botton, 2007). Binaların çağrışım gücüne değinen De Botton şu ifadeleri kullanır; “Binalar bize bir şeyler anlatırken alıntı da yaparlar. Yani, kendilerine benzeyen başka binaları gördüğümüz bağlamlara gönderme yapar, bu bağlamlarla ilgili anılarımızı tazelerler. Çağrışım yoluyla iletişim kurarlar. Binalara ya da mobilyalara bakınca, onlar ile onlara baktığımız andaki tarihsel ya da kişisel durum arasında bir bağlantı kurmadan edemeyiz. Sonuç olarak bizim için mimari ya da dekorasyon üslupları, bunlarla ilk karşılaştığımız dönemi bize hatırlatan birer andaç haline gelir” (De Botton, 2007).

Siyasi ve ekonomik güçlere sahip kişi veya gruplar, güçlerini sergilemek, ideallerini yaymak, hatırlanmak ve hatırlatmak gibi amaçlar için bina ve mekanların anlam taşıma ve mesaj iletmedeki gücünü tarih boyunca kullanmışlardır. Kayın, bu durum için Kanuni Sultan Süleyman’dan örnek verir; “Anıtsal mimarlık yapıtları eğer bir kente kimlik kazandıran en önemli unsurlar arasında yer almaktaysalar ve onların var olması, büyük oranda erk sahiplerinin desteğine, yönlendirmesine, ya da doğrudan müdahalesine bağlıysa, ‘Kanuni Sultan Süleyman’, ‘Mimar Sinan’ ve ‘İstanbul’un hikayesi bu gerçeklerin çarpıcı bir örneği olarak düşünülmelidir” (Kayın, 2001).

Yaman’a göre Cumhuriyet mimarisi ve sanatı iktidar tarafından ideolojik bir araç olarak öngörülmüş ve kullanılmıştır. Anadolu’nun fiziksel açıdan yeniden yapılandırılması ve bayındırlık etkinliklerinin arttırılması için programlar düzenlenmiştir. Çağdaş bir kent yaşamı anlayışına uygun olması için Avrupalı mimarlar tarafından yeni bir kent anlayışı içinde planlanan meydanlar ve parklar kamusal yaşantının önemli bir merkezi olarak ön görülmeye ve bu çağdaş kent yaşamı anlayışı önemsenmeye başlamıştır. Böylelikle Osmanlı kentlerinden farklı bir kent anlayışı oluşturulmaya çalışılmıştır (Yaman, 2011).

3. CUMHURİYET DÖNEMİ KENTLERİ VE MİMARLIĞI

3.1 Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı

Cumhuriyet Dönemi Mimarlığının temelleri Osmanlı İmparatorluğunun batılılaşma sürecinin başlangıcına dayanır. On dokuzuncu yüzyılda imparatorluğu kurtarma amacı ile sürdürülen batılılaşma çabaları ordu, eğitim ve yasal alanda olduğu gibi mimarlığı da batılı yöntem ve biçimlerle etkilemiştir (Aslanoğlu, 2010). On dokuzuncu yüzyıla kadar faaliyet gösteren hassa mimarlar ocağı 1831 yılında kaldırılarak devletin imar faaliyetlerini gerçekleştirmesi için yeni bir teşkilat oluşturulmuştur. Fakat eğitimdeki yetersizlikler nedeniyle nitelikli mimar yetiştirilmesi azalmış ve imar faaliyetlerini yabancı mimarlar sürdürmeye başlamıştır. Bu yabancı mimarların tasarladığı ve uyguladığı yapılar biçimsel olarak bağlı oldukları kültürlerin, yaygın akımların izlerini taşır (Sözen, 1984).

1908 yılında İkinci Meşrutiyetin ilanı ile birlikte yeni Osmanlı tarzının yeniden yaşatılması yönüne gidilmiştir (Eldem, 1973). On dokuzuncu yüzyılın etkili örneklerinden olan batılı mimarlarca tasarlanmış yapılara karşı bir tepki üslubunun geliştiği bu dönem Milli Mimari Rönesansı, Birinci Ulusal Mimarlık, Milli Mimari Üslubu veya Neo Klasik Üslup olarak adlandırılmıştır. "... o dönemde 'Milli Mimari Rönesansı' dedikleri bu epey eklektik Osmanlı canlandırmacılığı (revivalism), Türkiye'deki mimarlık söylemi ve pratiğine yüzyıl başlarından 1930'lara kadar egemen oldu. Temel fikir klasik Osmanlı mimarisinden alınan dekoratif unsurları (özellikle yarım küre şeklindeki Osmanlı kubbeleri, destekleyici dirsekleri olan geniş çatı konsolları, sivri kemerler ve tezyini çini dekorasyonu) ile yeni inşaat tekniklerini (betonarme, demir ve çelik) birleştirmektir" (Bozdoğan, 2012). Mimarlık tarihinde üzerinde çok durulmayan bu üsluba tarihsel bir perspektiften bakıldığında, Milli Mimari Rönesansı'nın Türk mimari kültüründeki ilk "modern" söylem olduğu söylenebilir (Bozdoğan, 2012)

Şekil 3.1: Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi örneği olarak Ankara Palas (URL 3)

Şekil 3.2: Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi örneği olarak Etnografya Müzesi (URL 4)

Çoğu Sanayi-i Nefise Mektebi mezunu olan dönemin mimarları, yabancı öğretim üyelerinden aldıkları eğitim doğrultusunda, akımın etkilerinin Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar etkisini göstermesinde rol oynamışlardır. Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerinde yönetimlerin bu üslubu benimsemesiyle Ankara başta olmak üzere diğer illerde de akımın etkili örneklerinin görülmesine olanak sağlanmıştır (Sözen, 1984).

Osmanlı mimarisine yapılan atıfların ön planda olduğu bu akım, genç devletin idealleriyle örtüşmediği için yerini başka bir mimari anlayış olan uluslararası üsluba bırakmak üzere 1927-1931 arasında son bulmuştur. Avrupa’da ilk olarak Fransa ve Almanya’da örnekleri görülmeye başlanan bu modern üslup, batıdaki birçok ülkede yerini almış, Türkiye’de de uygulamalar görünür olmaya başlamıştır.

Cumhuriyetin modern mimarlık ilkelerini benimsemesinin en büyük sebebi, ulaşılmak istenen muasır medeniyet seviyesiydi. Batur (2006), bu durumu “İdeolojisini ‘çağdaş uygarlığa’ erişmek mottosu ile ifade eden Yeni Cumhuriyet’in, kendisini temsil edeceğini düşündüğü yeni ve çağdaş olan eğilim Modernizm, idi” sözleriyle ifade eder.

Cumhuriyetin modernleşmeye sıcak bakan önde gelen isimleri, biçimin içeriği dönüştürebileceğini varsayıp, temsilin gücüne inanç duyarak ulusun inşasında mimarlığın bu yolda kullanılmasını uygun görmüşlerdir (Bozdoğan, 2012). Yapılarda Birinci Ulusal Mimarlığın tarihselci yaklaşımını anımsatan öğelerden uzaklaşarak, daha yalın, süslemeden uzak betonarme yapılarla yeni bir biçim yaygınlık kazanmıştır. Betonarme iskelet sistemi tek katlı yapılarda dahi kullanılmaya başlanmış, getirdiği olanaklardan faydalanılmıştır. Uluslararası üslubu belirleyen düz çatı, serbest planlama, kübik kütle anlayışı, simetriden kaçış, geniş cam yüzeyler ve özellikle yatay şerit pencereler bu yapıların karakteristik özellikleridir (Aslanoğlu, 1979). Bu yeni eğilimin biçimsel özelliklerinden Eldem (1973) de şu şekilde söz eder;

“...yeni mimari, tamamıyla farklı bir yapı tekniğine dayanıyordu. Çıplak ve sade hatlarıyla o zamana kadar uygulanagelen Osmanlı mimarisi ile hiç bir surette ilintili değildi. Plan ve fasatlar, süslemeden tamamıyla uzaklaşmış düz, dekorsuz hat ve yüzeyleriyle ortaya çıkıyor, kendini gösteriyordu. Bu programın bir parçası olarak dam, kiremit ve saçak da ortadan kalkıyordu. Bina, modern olmak için şapkasız olmalıydı. (...) Estetik ve genel görüş kökünden değışti (Eldem, 1973).

Yeni kurulmuş Cumhuriyet’in ihtiyaçları doğrultusunda, çoğu Alman veya Avusturyalı olan yabancı mimarların ellerinden çıkan kamu yapıları Ankara başta

olmak üzere pekçok şehirde inşa edilmeye başlanmıştır. Kamu yapılarının yanı sıra tren istasyonları, hastaneler, sanayi yapıları, okullar, parklar, anıtlar da yurdun farklı yerlerinde görünür olmaya başlamışlardır.

1927 Teşvik-i Sanayi Kanunu kapsamında ülkeye mimar ve planlamacılar davet edilmiş olup bu isimler arasında; Prof. Hermann Jansen, Prof. Egli, Prof. Holzmeister, Prof. Bruno Taut Prof. Elsaesser, Jost, Baurat gibi isimler yer almaktadır. Kamu ve okul yapılarının çoğu özellikle bu tasarımcılar tarafından inşa edilmiştir. Öte yandan yerli mimarlar teşvik görmeden, kendi çabalarıyla yabancı mimarların yarattığı mimarlık ortamı içinde yaşayabilme mücadelesi vermişlerdir (Aslanoğlu, 2010).

1927'lerde başlayan değişimler belirli bir evrim geçirerek 1940'lı yıllara dek sürmüş, bunu 1940-1950 yılları arasında 'İkinci Ulusal Mimarlık' olarak adlandırılan dönem izlemiştir (Sözen, 1984). Dönemin etkili örneklerini sunan, Milli Mimari Semineri'nin öncülüğünü yapan Sedat Hakkı Eldem 1930'larda Egli ile Holzmeister'in "Ankara kübiği" ile mücadele etmek için milli mimari hareketinin liderliğini üstlenmiştir (Bozdoğan, 2012). Bu dönemde bir yandan dünyada ulusçuluk fikirleri mimarlığa yansımış (Aslanoğlu, 2010), bir yandan yabancı mimarların mimarlık alanındaki hakimiyetine tepkiler artmış, Güzel Sanatlar Akademisi'nde 1934 yılında başlatılan Milli Mimari Semineri ile yerli mimarlığın yaşatılması isteği dile getirilmiş, bir yandan da İkinci Dünya Savaşı'nın etkisiyle savunma güdüsüyle ortaya çıkan içe kapanma ortamı ve artan ulusalcılık etkili olmaya başlamıştır (Batur, 1984) ve tüm bu sebepler akımın oluşup gelişmesini tetikleyen unsurlar olmuştur.

3.2 Cumhuriyet Döneminde Kamusal Mekan Kullanımı

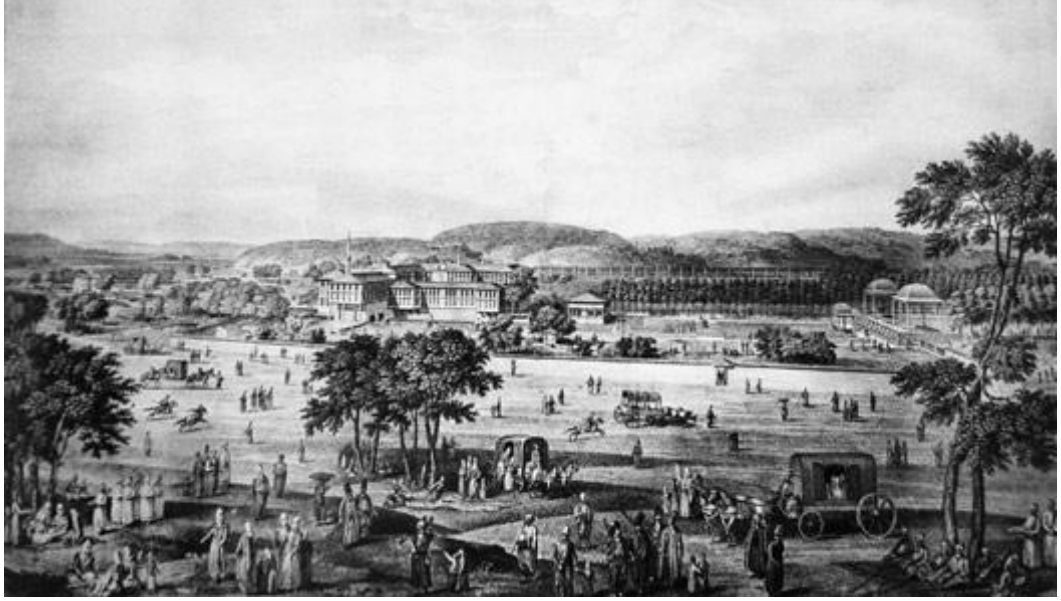
3.2.1 Osmanlı Döneminden Cumhuriyet'e Modernleşme ve Kamusal Mekan

Anadolu'da modernleşmenin başlamasının kesin bir tarihi olmamakla birlikte, ondokuzuncu yüzyılın ilk yarısı ve özellikle Tanzimat Fermanının imzalanmasıyla

modernleşme eğiliminin, kalıcı ve sürekli bir biçimde izlendiği bir dönem olduğu kabul görmüştür. Batur (2006), 1839 yılında ilan edilen Tanzimat reform hareketinin, modern devlet yapılanması için daha ileri bir 'yeni'yi, radikal değişiklikler ve yeniden düzenleme önerdiğini ve 19. yüzyılın, özellikle siyaset ve hukuk alanındaki modernleşmenin mücadeleleriyle geçtiğini ifade etmektedir. Tekeli'nin belirttiği üzere Osmanlı ekonomisi ve kurumsal yapısı da dönüşmeye başlamış ve dönüşüm iki kanal üzerinden olmuştur: piyasa mekanizması içinde Osmanlı ekonomisinin kapitalist ilişkilere açılması ve yönetici elitlerin modernite doğrultusunda reformlar yapması. Bu gelişmeler sonucunda Osmanlı toplumu içinde özel alan ve kamusal alan farklılaşmaya başlamış, bireysel haklar ve mülkiyetin kurumsallaşması gündeme gelmiş, sınıfsal farklılaşma değişmeye yüz tutmuş, klasik Osmanlı düzeninin askeri sınıftan gelen yönetici kadrolarının yerini ücretli devlet memurlarından oluşan bir bürokrasi almıştır (Tekeli, 1998a ve 1998b).

Tanzimat romanlarında (Halid Ziya Uşaklıgil, Ahmed Midhat Efendi, Recaizade Ekrem vb. romanları) medeniyet değişiminin toplum üzerindeki etkileri, hayat görüşlerinin değişimi, mekan, eşya ve kıyafetteki yenilikler, kadın erkek ilişkileri gibi konuların çeşitli açılardan ele alınıp incelendiği görülmektedir. Romanlarda Osmanlı halkının kamusal mekanı olan çarşı, cami ve avlusu, diğer ibadet mekanları ve kahvehanelerden daha çok, meydan, mesire yerleri, caddeler, sokaklar, meyhaneler ve kulüplerden söz edildiği dikkat çekmektedir. Olayların genellikle İstanbul'da geçtiği romanlarda mesire yerlerinin kamusal alanlar arasındaki yeri önemlidir. Halkın gezip dolaştığı, çeşitli etkinliklerle vakit geçirdikleri bu gibi gezinti alanları kadınların kamusal alanda görülmeye başladığı yerlerdir. İlk Türkçe roman olan Akabi Hikayesi'nde kamusal alan, kadın ve erkeğin bir arada bulunarak serbest zaman etkinlikleri dâhilinde vakit geçirebildikleri bir ortam olarak karşımıza çıkmaktadır (Günaydın, 2007). Recaizade Mahmut Ekrem'in Araba Sevdası romanında ise kamusal alan, yönetici sınıfın sosyalleşme mekânı olarak Tanzimat romanları arasında öne çıkmaktadır. Romanda Çamlıca, bürokrat sınıfın eğlence mekânı ve serbest zamanını geçirdiği bir alan olarak sunulur. Akabi Hikayesi'nde karakterler Hristiyan'dır ve Hristiyanlığın kültürel bir olgu olması bağlamında kadınların kamusal ve özel alanlarda, Müslüman kesime göre kısmen serbestliği söz konusudur. Örneğin Araba Sevdası'nda en yoğun ilgi gösterilen gezinti mekânı olarak çizilen Çamlıca'da kadın ve erkeğin ayrı kollardan

gezdiği belirtilirken, Akabi Hikayesi'nde kadın ve erkeğin kamusal alanda sohbet eşliğinde sigara içerek birlikte oturmaları söz konusudur (Günaydın, 2007).

Şekil 3.3: Sadabat Sarayı ve Kâğıthane Mesiresi (URL 5)

Tanzimatla birlikte Osmanlı'da yeni bir dönem başlamıştır ve bu dönemde batılılaşma sürecinin hızlandığı görülür. Özellikle İstanbul'daki gelişmeler dikkat çekicidir. İstanbul'da yaşam biçimi, mimari, eğitim kuruluşlarının yapısı, ve ticaret gibi birçok alanda yenilikler yaşanmıştır. Kent büyümeye başlamış ve imar faaliyetlerinde artış gerçekleşmiştir. Başkenti modern standartlara ulaştırmak için birçok girişimde bulunulmuştur. Düzensiz sokak dokusu ve bölünmüşlüğü yöneticileri rahatsız eden bir konu olmuştur. Reformcuların ortak görüşlerine göre modernleşme, kent dokusuna düzenli bir görünüm kazandırmak, başkentin çeşitli semtleri arasında iletişimi sağlamak ve kentin görünümünü güzelleştirmekle sağlanabilirdi (Çelik, 1996). Osmanlı yönetici elitine göre, güzellik kent tasarımında "düzenlilik" demektir. Kentin imajının yenileşmesi hakkında hazırlanan hükümet raporlarında kullanılan anahtar kavramlar her zaman "süsleme", "düzenleme" ve "yolların genişletilmesi" olmuştur. (Çelik, 1996). Avrupa'nın mimari ve kentsel tasarım ilkeleri göz önünde tutularak parça parça yapılan uygulamalar kente uyum sağlamıştır. Ancak daha radikal bir müdahale, gelenek ve mirasına hala sıkı sıkı sarılan bir kente henüz mümkün olmamıştır (Çelik, 1996).

Fiziksel değişimlere paralel olarak sosyal yaşantıda da farklılaşmalar olmuştur. Özellikle, Galata ve Beyoğlu diğer semtlerden ayrı bir yer edinmiştir. Eğlence merkezlerinin merkezi haline gelen bu yerlerdeki meyhaneler, kahvehaneler, tiyatrolarda farklı kültürdeki insanlar biraraya gelme imkanı bulmuş, kültürel aktarıma imkan sunan ortamlar oluşmuştur. Fındıkoğlu bu durumu şöyle ifade eder : “Kahve ve bakkallarıyla Rum, modasıyla Fransız, paltosuyla İngiliz, birahaneleriyle Alman, msikisiyle İtalyan ve İspanyol, bekçisiyle ve hamalıyla Türk bir İstanbul doğar” (Fındıkoğlu, 1940). Batur (1996)’da dönemin özelliklerini ř şekilde anlatır: “La Grande Rue de Pera, zenginleşen kentin büyük ve lüks tüketim ekseniydi. Büyük aile hotelleri (konak), görkemli hanları, lüks pasajları, pastane ve lokantaları, tiyatro ve kabareleri, büyük mağazaları vb. ile Paris olmaya ozenen bir çevre yaratılmıştı burada. Kültür ortamı olabildiğince canlıydı; konser, sergi, opera ve tiyatro hiç de sıradan olmayan bir düzeydeydi. Banker, armatr veya komisyoncular, diplomatik çevre ve yüksek bürokrasi kişin burada, yazın Boğaz kıyılarında yaşıyordu.”

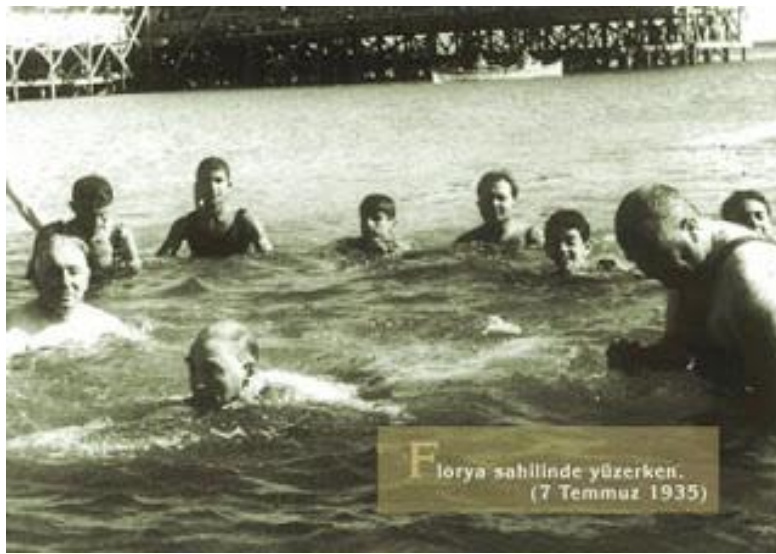

şekil 3.4: Beyoğlu İstiklal caddesi 1931 (URL 6)

Osmanlı döneminin son yıllarında İstanbul her yerden gç alan bir kentken, Cumhuriyet’in ilanından sonra nüfus kaybı yaşandığı görülür. Üç büyük imparatorluğa başkentlik yapmış olan İstanbul, başkentliği Ankara’ya devretmiş, aynı zamanda İslam dünyasının hilafet merkezi olmaktan da çıkmıştır. Artık Ankara’dan yönetildiği için 1958’e kadar İstanbul’un yerel bir yönetimi olmamıştır. Merkezi yönetim ulus devlet olma yolunda, kaynaklarının önemli bir kısmını

Ankara'daki yönetsel altyapıya harcadığı için İstanbul artık bu kaynakları kullanamamıştır. 20'li yıllarda İstanbul sönük ve ıssız bir dönem yaşamıştır. Öte yandan önce "millici" sonra "muasır medeniyetçi" rejim ideolojileri, bu az nüfuslu, az hareketli kente kısmen bütünleşik bir yaşam, değer ve imgeler sistemi kazandıracaktır (Yücel, 1996).

Kentin yeniden canlanması 1930'larda başlamıştır. Atatürk uzun süredir gitmediği İstanbul'a gitmeye başlayarak Dolmabahçe Sarayı'nda, Florya Köşkü'nde, ve Savarona Yatında vakit geçirmiştir. Bürokratlar ve ticaretle uğraşanların da İstanbul'a ziyaretleri ve kentteki etkinlikleri artmaya başlamıştır. Aynı yıl kentin planlanması ve imarla ilgili konular ön plana çıkmış, bu konuyla ilgili olarak Fransız şehir planı Henri Prost kent üzerinde yaklaşık 20 yıl çalışmıştır. Planlar doğrultusunda meydanlar, bulvarlar ve caddeler açılmış, sergi salonları, opera binaları ve anıtlar inşa edilmiştir. Yücel (1996), bu gelişimi şu şekilde anlatır : "Milli Mimari üslubunda işhanları ve konutlarını, Ankara örneklerine benzeyen modernist villa, apartman ve kamu yapıları izlemeye başlamıştır. İstanbul önce Kemalist devrim ve yöneticilerle "barışır". Atatürk eski başkente gelmeye başlar. Bu gelişler sıklaşacak; resmi ziyaretleri Savanora'lı, Dolmabahçe'li, Florya'lı günler izleyecektir. Yeni bürokratlar da İstanbul'daki yazlıklarını sık sık kullanmaya başlar. Daha da önemlisi kentin ekonomide esen liberal rüzgarların etkisiyle ticari canlılığa yeniden kavuşmasıdır".

Şekil 3.5: Atatürk Florya sahilinde yüzerken (URL 7)

Yeniden şekillenen kent yaşamıyla kamusal mekanlar daha sık kullanılabilir hale gelmiştir. Resmi bayramlarda tören alanlarında, meydanlarda, güzel havalarda plajlarda ve piknik alanlarında, eğlenmek için gazinolarda, sinema ve tiyatrolarda, yılbaşında klüplerde, dans balolarında hareketli günler geçirilmeye başlanmıştır. Beyoğlu ve Şişli başta olmak üzere Aksaray ve Beyazıt yörelerinde yeni mimari üsluplar yeni yaşayış biçimleri gelişmiştir.

Beyoğlu batılılaşma yönünde ilerlerken mevcut konut alanlarına iş yerleri ve askeri binalar eklenerek büyümeye devam etmiştir. Eski adı Cadde-i Kebir olan ve Cumhuriyet'ten sonra adı İstiklal olan cadde boyunca bankalar, mağazalar, sinemalar, pastaneler, kahvehane ve eğlence yerleri açılmıştır. Beyoğlu'ndaki Taksim meydanı, 1928 yılında yapılan düzenleme ve Taksim Cumhuriyet Anıtı'nın yerleştirilmesine kadar geniş bir boşlukken Cumhuriyet Anıtı'nın yerleştirilmesi ile algılanabilir, çepeçevre sarıldığı binalarla tam bir meydan biçimini almıştır.

Anıtın yerinin Taksim seçilmesinin sebeplerinden biri yeni devletin eskiden olandandan farklı, yeni bir kent imajı çizmektir. "Taksim Meydanı, Atatürk ve beraberindekiler ile yeni mesajlar ve yeni kimlik oluşturma, modern kent oluşumu için Eski İstanbul bulvar ve bunların açıldığı meydanlardan farklı bir nokta oluşturma adına yapılanmanın bir parçası olmuştur (Gülersoy, 1986).

Şekil 3.6: Taksim Cumhuriyet Anıtı (URL 8)

Türk heykeltıraşlarından Ali Hadi Bara ve Sabiha Bengütaş'ın da asistanlığını yaptığı heykeltıraş Pietro Canonica tarafından yapılan anıtta Atatürk askeri değil sivil kıyafetlerle, yanında mücadele arkadaşları ve toplumun farklı kesimleriyle birlikte hareket eder halde tasvir edilmiştir (Tekeli, 2010).

Anıtın kaidesi mimar Giulio Mongeri tarafından yapılmıştır. Dört cepheli olarak tasarlanan anıtın iki cephesinde figür grupları yer alır ve bu figürler arasında Kurtuluş savaşında mücadele eden kadın kahraman figürleri de yer alır. Anıtın yapımı ikibuçuk yıl sürmüş, 9 Ağustos 1928 günü büyük coşkuyla açılışı yapılmıştır.

Cumhuriyet meydanı İnönü Gezi'nin açılmasından bu yana Cumhuriyet bayramındaki geçit törenlerinin yapıldığı, diğer önemli günlerde kutlamaların yapıldığı, resmi törenlerde anıtın önünde saygı duruşuna geçerek, çelenk bırakıldığı bir toplumsal buluşma yeri halini almıştır. "Toplumu heyecanlandıran herhangi bir olayı protesto etmek isteyen grupların, İstiklal Caddesi'ndeki yürüyüşlerini anıta çiçek koyarak, bazende önünde bir konuşma yaparak bitirmeleri bir tür gelenek haline gelmiş, bir anlamda Cumhuriyet'e duyulan bağlılığın bir göstergesi gibi olmuştur" (Kuruyazıcı,1998).

Şekil 3.7: Taksim Cumhuriyet anıtı (URL 9)

3.2.2 Cumhuriyet Döneminde Kamusal Mekan

Dünyanın her yerinde, ekonomi ve politikadaki değişimler mimariye, edebi eserlere ve diğer sanat dallarına büyük ölçüde yön vermiştir. Türkiye’de Cumhuriyet’in kurulması gibi köklü bir değişimin etkilerinin bütün alanlarda kendini göstermesi de kaçınılmaz bir durum olmuştur.

Kentlerde ve mimaride izlenen değişimlerde, Cumhuriyetçi kadroların, orta ve üst grupların ve yöneticilerin de etkisiyle benimsenen “Modern Mimarlık”ın biçimsel ve estetik kuralları etkili olmuştur. Tekeli (1998)’ye göre Türkiye Cumhuriyetinin kurulması önemli bir kopuştu ve Türkiye Cumhuriyeti bir ulus devlet olacaktı. Cumhuriyetin ilanı ile Türkiye’nin modernleşme projesinin ve bunun içinde mekan organizasyonunun anlamı önemli bir nitelik değişimi geçirecekti. Yeni tutum köktenci bir çağdaşlaşmayı benimsemişti. Bu köktencilik gereği, imparatorluk başkenti bırakılmış, yeni yönetim merkezi olarak Ankara seçilmiştir. “Bir anlamda ülkenin gözbebeği olmasının getirdiği olanaklarla hızla büyüyen Ankara, yalnızca siyasal alanda değil, kentsel gelişme alanında da ülkenin başkentliğini, öncülüğünü yapmaya başlamıştı” (Keleş, Duru, 2008). Ankara dahil olmak üzere büyük küçük tüm kentlerde döneme özgü simge yapılar ve çevre düzenlemesi yöntemi olduğunu belirten Batur, görünümünü 50’li yıllara kadar koruyan bu yöntemin ana düzenlemesi, büyük kentlerde kentin anayolu Gazi bulvarı üzerinde yer alan Cumhuriyet Meydanı ve bu meydana dikilen Atatürk heykelinden oluştuğunu belirtir. Kasabalarda, belediye binasının bahçesinde, geometrik düzenli tarhlarla çevrili küçük alana dikilen Atatürk büstünün de bu yöntemin küçük ölçeklisi olduğunu ifade eder (Batur, 1998).

Toplumunu değiştirmeyi hedefleyen yöneticiler, meydan ve parkların tasarımının bu anlamda önemli rol oynayacağına karar vermiştir. Avrupalı uzmanlar tarafından planlanan bu mekanlar cinsiyet, ırk, statü farkı gözetmeksizin tüm halkın kullanabileceği, yeni alışkanlıklar edinip yeni yaşayış biçimleri geliştirebilecekleri yerler olarak tasarlanmıştır. Böylelikle halkın geleneksel yaşantıdan koparak modern yaşam tarzını benimsemesi kolaylaşmış olacaktır.

Bu anlayışa uygun mekanların tasarlanmasına Ankara öncülük etmiştir. Eski-Kent'le başlayan ve daha sonra Sıhhiye, Zafer Meydanları'nı takiben Yeni-Kent'e ulaşan koridor, kendisine takılan sayısız kamusal mekânla, adeta, Yeni-Kentin olması gereken yüzünü resmetmektedir (Sargın, 2008). Millet (Ulus) Meydanı'yla başlayıp, Cumhuriyet/Kurtuluş, (Kızılay) Meydanı'yla sonlanan bu tür bir kamusal alanın, çok önemli görevler üstlendiği tartışmasız bir gerçekliktir (Sargın, 2008). Ulus, eğlence ve dinlenme mekanlarının merkezi olmuştur. Sayıları artmaya başlayan otellerin çoğunda konaklamanın haricinde restaurant ve çay salonu da bulunmaktaydı ve bu yerler Ankara'lı bürokratların bir araya geldiği, yemek yiyip sohbet ettiği, yabancıların uğradığı, resmi toplantıların yapıldığı, politik kararların alındığı çok amaçlı mekanlardı (Tanrıku, 1985). Alış veriş kültüründeki değişimlerle ticaretin seyri de değişmiş, o da kentte yeni kamusal mekanların oluşmasındaki etkilerinden biri olmuştur. Bilgen(1985)'in ifadesiyle kentin ticaret hayatı Cumhuriyetle birlikte hızlı bir tempoya girmiştir. Yeni yaşam tarzı, günlük ihtiyaçların evden karşılandığı, kanaatkarlığa dayalı eski tüketim kalıplarında köklü değişiklikler getirmiştir. "Evin içi yeni stillere göre döşeniyor, mutfak zevki değişiyor, evin dışındaki hayat balolar, konserler, at yarışları, haftasonu gezileriyle çeşitleniyordu. Tüm bunlar için yeni giysiler diktiriliyor, belki bir otomobil ediniliyordu" (Bilgen,1985). Ankara'nın yeni sosyal mekanları arasında Karpiç ve Ankara Palas en bilinen örnekler olmakla birlikte, Gar Gazinosu, Çubuk Baraj Gazinosu, Bomonti de uğrak yerler arasında yer almıştır. Gazinolar dışında Hacettepe parkı, Güvenpark, Millet parkı, Gençlik parkı gibi açık kentsel alanlarda yeni yaşam biçimini destekleyen mekanlar olmuşlardır (Yeşilkaya, 2005).

Yeni yaşam tarzında bahçeli, tek katlı evlere özel bir anlam yükleniyordu. Çünkü "Büyük batı şehirlerinin hepsinde bahçeli ev semtleri ayrılmış"tı. "Ankara planında da Yenişehir'in ana cadde arkaları bahçeli evler semti, Çankaya ve Kavaklıdere daha geniş bahçeli villalar semti idi" (Bilgen, 1985).

Adam (1985), Yenişehir Anafartalar Caddesi üzerindeki yeni apartmanlar ve dönemin sonlarına doğru Atatürk Bulvarının Kızılay ucundaki apartmanların yeni yaşam tarzını yansıtan mekanlar olduğunu fakat buraların dışında ve daha kamusal kullanımlar için düzenlenen alanların biçimlenmeleri ve bu biçimler içinde var olması tasarlanan yaşamın resmîyetten uzaklaştırılmadığını söyler.

Şekil 3.8: Ankara'nın kentsel açık mekanlarına örnekler; Çubuk baraj gazinosu, Meclis bahçesi, A.O.Ç. Marmara havuzu (Cangır, 2007)

“Anıtsal yapılar, alanlar, törensel dış mekân kullanımları öncelikle o resmi ideolojinin yeniden üretimi amacına dönüktü. Jansen'in Samanpazarı Meydanı düzenlemesi bile simetrisi, kademelenmesi, yapıları ile bir tören alanı gibiydi” (Adam, 1985).

Şekil 3.9: Anafartalar Caddesi Karaoğlan Kavşağı'ndan Çıkırıkçılar yönüne bakış. Sağdaki bina, eski Şehremaneti (Belediye) Binası (Cangır, 2007)

Yenişehir’de gösterişli villalar inşa edilirken, çevresindeki sosyal hayat çeşitlenmiş, Jansen planında yer alan ve Clemens Holzmeister tarafından projelendirilen Güvenpark inşa edilene kadar insanlar Kızılay binası önündeki Kızılay Parkında bir araya gelmeye başlamışlardır. Yeni park hem vekaletlerde çalışan memurlar ve aileleri için rahatlatıcı bir mekan, hem de bir anlamda Cumhuriyetin vitrinini oluşturacaktı (Ertuna, 2005). Park, sadece Ankara’nın yeni merkezi olmakla kalmayacak, Ulus’tan veya şehre yeni gelenlerin istasyondan cumhuriyetin merkezine giriş yaptıkları mekan olacaktı. Bir anıtla birlikte düşünülen Güvenpark, güney tarafında Büyük Millet Meclisi ile sona eren Bakanlıklar Sitesi’nin önemli bir parçasıdır. Park bir yandan kent içinde konut dokusu ile devlet yapıları arasında bir geçiş sağlamak, bir yandan da Kızılay Parkı ile birlikte özelleşmiş bir yeşil alan oluşturabilmek düşüncesi ile kurgulanmıştır (Saner, 2007).

Şekil 3.10: Kızılay Parkı (Cangır, 2007)

12 Aralık 1929’da Hakimiyet-i Milliye gazetesinde Kızılay Meydanı için bir anıt yapılacağı ve anıtın adının “Zabita Anıtı” olacağı duyurulmuştur. Anıt, “Sükun ve saadet” içinde yaşayan bir ailenin etrafını çevreleyip onları kötülüklerden koruyan jandarma kuvvetleri ile birlikte betimlenecekti (Batuman, 2005a). Holzmeister, bu proje için Anton Hanak’ı davet etmiştir. Görevi üstlenen Hanak, anıtla ilgili görüşlerini 1931 yılında Atatürk’le yaptıkları görüşmede aktarmıştır. Hanak’tan

beklenen : “Türkiye Cumhuriyetinin üstünde yükseldiği sarsılmaz temelleri”, “genç Türkiye Cumhuriyeti’nin düzen ve güvenliğini, Türk halkının saadetine giden yolun her bir taşıma kontrol eden korkusuz yapı işçilerini” ve “Türk halkının onu gelecekte de takip edecek kudretini” tasvir etmesiydi (Ertuna, 2005). Talepler doğrultusunda çalışmalarını sürdüren heykeltıraş, anıtı tamamlayamadan vefat etmiş, bunun üzerine tamamlaması için Hanak’ın öğrencileri görevlendirilmiş, arka yüzdeki büyük boyutlu rölyefi tamamlaması için de Josef Thorak ile anlaşma yapılmıştır. 1935 yılında tamamlanan anıt devasa boyutlarıyla, o güne dek neredeyse hiç heykel görmemiş halkın karşısına çıkmış, büyük etki yaratmıştır. Caddelerin geniş, evlerin az katlı olması, heykellerin uzaklardan bile algılanmasına olanak kılmıştır.

Şekil 3.11: Güven (Emniyet) Anıtı ön ve arka yüzü (Cangır, 2007)

Şekil 3.12: Güvenpark ve Güven anıtı (URL 10)

Bu meydan ve parkların yanı sıra yeni kent anlayışı içinde oluşturulan ve yeni bir işlev üstlenen Hükümet Konağı, Halkevi binaları, Gazi ilkokulları, adliye, defterdarlık gibi diğer Cumhuriyet yönetimi yapıları Atatürk heykelleri ile birlikte düşünülmüşlerdir (Gurallar, 1999). Mekanın bu gibi görsel öğelerle örülmesi, modernite için siyasal olanın önemli bir aracıdır, özünde bir hiyerarşi barındırır ve siyasal olanı dışa vurur (Kahraman, 2002).

4. ANIT VE HEYKEL KAVRAMLARI

4.1 Anıt Kavramı

Sözlükteki tanımıyla anıt; önemli bir olayın veya büyük bir kişinin gelecek kuşaklarca tarih boyunca anılması için yapılan, göze çarpacak büyüklükte, sembol niteliğinde yapı, abidedir. (TDK, 2015). Benzer görüşteki Püsküllüoğlu, anıtı “tarihsel bir özelliği olan büyük ve önemli bir olayı, ulusça sevilen, sayılan, tarihe geçmiş bir kimseyi gelecek kuşaklara tarih boyunca anımsatmak için yapılan ya da dikilen, göze çarpacak büyüklükte, simge niteliğinde yapı, yontu, gömüt, sütun ya da benzeri bir yapıt” şeklinde tanımlamaktadır (Püsküllüoğlu, 1995). Turani, anıtın sadece tarihsel değil, sanatsal değer de taşıması gerektiğini savunur; “anıt, sanat ve tarihi değeri olan yapı, heykel ve resim gibi sanat eserlerinin toplumca önem kazanması ile bir esere atfedilen niteliktir” (Turani, 2000).

Anmak fiilinden türeyen anıt kelimesi bir şeyin (olay, kişi) anılması amacı ile yapılan yapıt anlamına gelir ve Osmanlıcadaki karşılığı olan abide sözcüğü de 'Abid' (sonsuz, ebedî) kökünden gelmektedir. Bunda da, anıtı sonsuzlaştırmak anlamının içerildiği görülebilir. Bütün Romen dillerinde kullanılan ve İngilizceye de geçmiş olan 'Monument, Monumento' sözcüğü de Latince 'monere' (hatırlamak) kökünden gelmektedir ve benzer anlam taşır (Kuban, 1973).

Kuban (1973) sadece maddi ürünler alanında kalmak üzere nelere 'Anıt' dendiğini 3 başlıkta özetler:

“a. Toplumlar ve kişiler hatırlamak istedikleri olgular için anıtlar dikmişler ve diyorlar. Anıt giderek o olayla imgesel planda birleşiyor. Dumlupınar Zaferi ile Dumlupınar Anıtı, Fatih'in Türbesi ile Fatih arasında beraber hatırlanan bağlar kuruluyor.

b. Geçmişte, bugün için belki anlamını yitirmiş bir işlevi karşılamak için yapılmış, fakat gününün yaratıcı potansiyelini büyük ölçüde kullanmış bir maddi

kültür ürünü -bu çokluk büyük bir yapı oluyor; fakat daha gösterişsiz sanat ürünleri de olabilir- o çağın simgesi olarak, o çağı hatırlamakta bir araç olarak, anıt statüsü kazanıyor.

c. Yukarıdaki anıt tanımının daha da yaygın bir yorumu içinde, geçmişe ait her türlü maddi ürün, en önemsizinden, örneğin bir dokuma parçasından, insan yapısı fiziksel ortamın tümüne kadar, örneğin bir kent, anıt statüsü içine girebiliyorlar. Bir sultan kaftanı, İ.Ö. sinden kalmış bir göçebe dokuması, ya da Venedik şehri tümüyle tarihi anıt oluyor” (Kuban, 1973).

Sözen’e göre bir anıtın yüklediği değerler, zaman içinde başka şekillere bürünebilir. Bunda yapılma gereksinmesindeki tutarlılığın yanı sıra, anlatım güçlülüğünün payı da vardır. Bu noktada çeşitli nedenler araya girer (Sözen, 1973).

Sözen Türklerde anıtın köklerine inildiğinde Orta Asya’da Orhon vadisinde Türk dili, tarihi ve sanatı açısından büyük önem taşıyan, üzerlerinde yazıtların yer aldığı taşanıtlarla karşılaştığını söyler. Bilge Kağan'ın veziri Tonyukuk, Bilge Kağan ve kardeşi Kültigin'e ait olan bu yazıtların daha eski örnekleri ise Gene Orhon vadisinde, Kültigin ve karısını yan yana oturmuş durumda canlandıran mezar anıtıdır. Çevresinde başka anıtların da yer aldığı bu önemli buluntu merkezinde, ayrıca Kültigin'in savaşlarda yenilgiye uğrattığı düşmanlarının heykelleri olan balballara, nöbet bekleyen bir çift koç heykeline ve başka parçalara da rastlanmıştır. Bütün bu buluntular, Göktürklerin bir olayı, ünlü bir kişiyi simgeleştirmek için başvurdukları yolları göstermesi açısından ilginçtir (Sözen, 1973). Göktürklerin ardından, Uygurlarda da anıtlara rastlanmakta, bu anıtlarda Budizm etkisinde kaldıkları, Hint, Çin ve Yunan sanatından beslendikleri görülmektedir. Türkler Karahanlılar döneminde İslamiyeti kabul etmiştir ve 10. yüzyıldan itibaren müslümanlık Türkler arasında güçlenmiştir. Önemli olayları, kişilerin mezarlarını anıtlılaştırarak düşünce silinmeyip devam etmiş, başka biçimlere bürünmüştür (Sözen, 1973). Mezar anıtları ve türbeler Anadolu Selçuklu ve Beylikler devrinde kendilerine özgü görünümlere ulaşmış, Osmanlı devrinde, İslamiyetin kuralları arasında bulunan tasvir yasağı sebebiyle bazı kısıtlamalara gidilmiştir. İnsan ve hayvan figürleri yerini canlı olmayan nesnelere bırakmıştır. Anıtın başka şekillerde biçim bulduğu, dikilitaş ve sütunlardan, saat kuleleri ve çeşmelerden, büyük boyutlu mimari ürünlerden gözlenmektedir.

Osmanlı dönemini takip eden Cumhuriyet döneminde anıtlar, daha çok heykeller aracılığıyla vücut bulmuşlardır. Kurtuluş savaşını, Cumhuriyeti, zaferi, kahramanlığı ve Atatürk'ü yüceltmek, anımsatmak ve milli duyguları canlandırmak için heykeller kentsel mekanda yer edinmişlerdir. Heykellerin yeniden kentsel mekanlarda yer edinebilmesinde, Atatürk'ün ülkenin yeniden yapılanması döneminde milli kültürü yansıtan bir sanat anlayışının oluşturulması gerektiğine inanması ve bu uğurda adımlar atması etkili olmuştur. 1923 yılında yaptığı bir konuşmada *“Dünyada medenî, ileri ve olgun olmak isteyen herhangi bir millet, mutlaka heykel yapacak ve heykeltıraş yetiştirecektir”* demiş ve eklemiştir ;

“Bir millet ki resim yapmaz, bir millet ki heykel yapmaz, bir millet ki bilimin gerektirdiği şeyleri yapmaz; itiraf etmeli ki o milletin ilerleme yolunda yeri yoktur. Oysaki bizim ulusumuz, gerçek nitelikleriyle uygarlığa erişmeye lâyıktır, uygarlığa erişecektir ve ilerleyecektir” (Atatürk'ün söylev ve demeçleri, 1997)

Kamusal alanda heykelin görünebilir olmasının yolu açıldıktan sonra Avrupalı heykeltıraşlarca üretilen Atatürk heykelleri ülkede İstanbul'dan başlayarak Ankara'da ve diğer illerde önemli noktalarda yer bulmaya başlamıştır. Zamanla yerli sanatçılar da yetişerek bu yolda eserler üretmeye devam etmişlerdir.

4.2 Heykel Kavramı

Plastik sanat dallarından biri olan heykel, en genel anlamıyla; herhangi bir maddenin şekil verilerek üç boyutlu hale getirilmesi sanatıdır. Yılmaz (2006) heykeli “uzayda (boşlukta) girinti ve çıkıntı yaratma sanatı” olarak tanımlar ve ekler; “Heykel, güzel sanatlar bünyesinde, plastik sanatlar alt başlığında incelenebilen, örneğin taştan yontularak, kilin birbirine eklenmesiyle yığılarak ya da sanatçının amacına uygun olarak seçtiği malzemelerin şu yada bu şekilde yan yana, üst üste getirilmesiyle inşa edilerek yapılabilen üç boyutlu, dokunulabilen, uzayda yer kaplayan bir biçimdir” (2006).

Demirbaş (1985)'a göre heykelin tanımı “üç boyut içinde ışığın göze yansımalarıyla beliren değişik yönlerden ve açılardan sürprizler yaratarak sürekli yer değiştiren mesajlar ileterek devinen bir hacim mekan olgusu” dur.

İnsanlığın ortaya koyduğu ilk sanat eserlerinden biri olan heykelin daha çok ifade ihtiyacı ve inanışlar gereği yapılmaya başlandığı düşünülmektedir. Heykellerin konusunu bazen tanrılar, krallar, önemli kişiler ya da olaylar, bazen anlatılmak istenen bir duygunun dışavurumu, bazen unutulması istenmeyen önemli bir anının oluşturduğu görülür. Taş, toprak, tunç, demir, gibi malzemelerle yapılan heykel için günümüzde birçok yeni malzeme alternatifleri de eklenmiştir. Sanatçı konusuna ve amacına göre heykeline uygun gördüğü malzemeyi seçerek yapıtını ortaya koymaktadır. Bunu yaparken farklı yöntemler kullanabilmektedir. Genellikle heykeller yığma, yontma ve inşa etme teknikleriyle oluşturulmaktadır.

Heykelin boyutlarına ve bulunduğu mekana bağlı olarak mimarlık sanatıyla iç içe geçtiği yerler mevcuttur. Bazen bir anıt niteliğinde, bazen sadece estetik değer taşıyan sanat yapıtı niteliğinde oluşturulmuş heykeller kentsel mekanlarda, önemli parklar, meydanlar, kavşaklarda yer alarak mekanın bir parçası haline gelirler. Bu tezin bir sonraki bölümünde de heykelin en önemli alanlarından biri olan anıt heykellerin kentsel mekandaki yerine ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır.

4.3 Kentsel /Kamusal Alanda Anıt Kullanımı

Birçok medeniyete ev sahipliği yapmış Anadolu'nun zengin bir kültür mirasına sahip olmasına karşın, Batılı gelenek bağlamında bir Türk heykel tarihi ancak Tanzimat dönemiyle başlatılabilir. Göçebe yaşam biçimine ait alışkanlıkların devam etmesi ve İslamiyetin tasvir yasağı, bu uzun süreli kopuşun temel nedenidir. Ancak tasvir yasağının Anadolu topraklarında uygulanmasının da zaman aldığını belirtmek gerekir (Tekiner, 2010).

Anadolu'da çok değişik biçimler içinde gelişme gösteren mezar anıtları, türbeler, bölgesel özellikleri de benliklerinde eriterek, Anadolu Selçuklu ve Beylikleri devrinde kendilerine özgü görünümlere ulaşmışlardır (Gezer, 1973).

Selçuklu döneminde yapılarda ve mezar taşlarında kullanılan insan ve hayvan gibi canlı tasvirleri Osmanlı dönemine gelindiğinde azalmış, mezar taşlarında anıtsallık kişinin statüsüne göre farklı şekillerde yansıtılmaya devam etmiştir. Kamusal alanda anıtsallık, taş işlemeciliğinin etkili örneklerinin görüldüğü meydan çeşmeleri ve saat kulelerinde görülmektedir (Şekil 4.1). Renda (2002)'ya göre bu çeşmeler adeta birer meydan heykeli görüntüsündedirler. Saat kuleleri ise kent yaşamına zaman boyutunu katan önemli bir eleman olarak belirirken siyasal olanın taşıyıcılığını da üstlenirler. Şair Fani Efendi'nin ifade ettiği gibi “bu saat kulelerinde zahiren saat çalar, manen hükümet seslenir” (Şair Fani Efendi'den aktaran Tekiner, 2010).

Şekil 4.1:Azapkapı Saliha Sultan sebili (URL 11)

Kent tarihçisi Mumford, “Modern çağları belirleyen teknolojinin sanıldığı gibi buhar makinesi değil, saat” olduğunu söyler. Avrupa’da 14. Yüzyılda kiliselerde, saraylarda ve meydanlarda sıkça görülmeye başlanan saat kulelerinin Osmanlı topraklarında 16 Yüzyıl sonlarında ilk kez ortaya çıktığı, kabul edilir (Cansever, 2009). Batılılaşma hareketinin hız kazandığı 19. Yüzyılda da saat kulelerinin de yaygınlaştığı görülür. Cansever (2009)'e göre “Anadolu’da saatin yaygınlık kazanması, yeni bir dönemin başlangıcına işaret eder. Anadolu topraklarının Batılılaşma, modernleşme serüveni de bir anlamda Doğu zamanından Batı zamanına geçişin öyküsüdür ve teknolojiden sosyolojiye, sanattan eğitime her

alandanda Doğulu gelenekten batılı moderniteye giden evrim, zamana bakış perspektifinden de okunabilir.”

Şekil 4.2: Konak meydanı ve saat kulesi (URL 12)

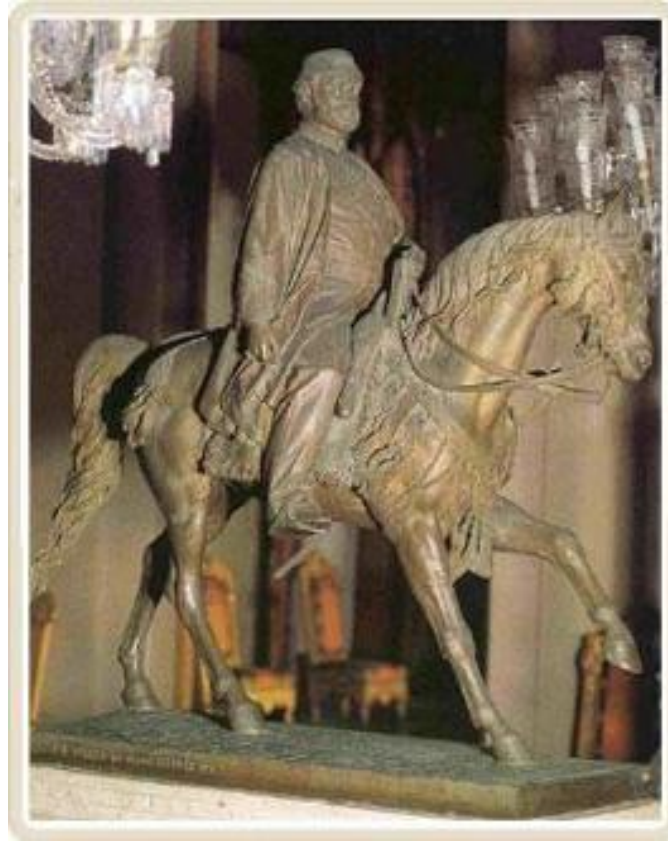
II. Abdülhamid dönemi boyunca (1876-1909) birçok ilde meydanlara, cami, gar, veya devlet binalarının bahçesine çok sayıda saat kuleleri inşa edilmiştir. Sultan, tahta çıkışının 25. yılında vilayet ve sancaklara kendi adına çok sayıda büyük saat yapımı emrini vermiştir. 30. yılda da Anadolu'nun birçok ilinde yeni saat kuleleri inşa edilmiştir. Bu yapılar otoritenin varlığının kamusal alanlarda hissedilmesini sağlamanın yanı sıra, kent için simge haline gelmiş, halk için buluşma noktası olmuş, önemli nirengi noktaları haline almışlardır.

İstanbul'un Acıbadem, Nişantaşı, Okmeydanı gibi semtlerinde yer alan, sultanların zamanında atış yaptığı yerlere dikilen ve üzerinde sultanı ve imparatorluğu öven yazıların olduğu taşlar da, hat örnekleri ve bitkisel bezemelerdeki ustalıkları sebebiyle Renda (2002)'ya göre anıt görünümündedir.

19. yüzyıl, ülkenin heykelle tanıştığı dönemdir. Devlet dairelerine kendi portresini astıran ilk isim olan Sultan II. Mahmut'un, ondan 37 yıl sonra tahta geçen oğlu Abdülaziz de babası gibi Avrupa'ya ilgi duymuş, Avrupa'ya seyahate çıkan ilk

sultan olmuştur. Orada gördüğü heykellerden etkilenen sultan, yaptığı ziyaretin ardından kendi büstünü ve küçük boyutlu bir heykelini yaptırarak Osmanlı sultanları arasında ilk kez kendi heykelini yaptıran sultan olmuştur. Osmanlı'nın bu ilk resmi heykeli C.F. Fuller tarafından yapılmış ve heykelde sultan, batılı giyim tarzıyla, saltanat koşumlarıyla donatılmış bir at üzerinde tasvir edilmiştir (şekil 32) (Tekiner, 2010). Bizzat poz vererek yaptırdığı bu heykeli sarayının bahçesine koydurmuştur. Heykel saray duvarları arasında, heykel fikrine henüz hazır olmayan halkın göremeyeceği yerde tutulmuştur. 1876'da sultanın tahttan inmesinin ardından Beylerbeyi sarayından Topkapı sarayına, oradan Mecidefendi köşküne, Cumhuriyetin ilanından sonra müze olan Topkapı sarayına taşınmış en sonunda şu an durmakta olduğu Beylerbeyi sarayına konulmuştur (Tekiner, 2010). Bu heykel girişimini hayvan heykelleri izlemiş, boğa, geyik, aslan ve at heykelleri kamusal mekanlarda görünür olmaya başlamıştır (şekil 33). Örneğin Kadıköy'de yer alan boğa heykeli, Beylerbeyi sarayındaki Isidore Jules Bonheur imzalı boğa heykelinin bir benzeridir (Tekiner, 2010) .

Şekil 4.3: Atlı Abdülaziz heykeli (URL 13)

Şekil 4.4: Sultan Abdülaziz döneminde yaptırılan kamusal alanda görünen ilk heykeller (URL 14)

Ülkede heykel geleneğinin oluşumuna yol açacak bir girişim de 3 Mart 1883'te Sanayi-i Nefise Mektebi'nin kurulması olmuştur. Resim ve mimarlık eğitimi verilen okulda daha sonra heykeltıraşlık ve hakkâklık bölümleri açılmıştır. Okulun müdürlüğünü Osman Hamdi Bey, müdür yardımcılığını ise eğitimini Roma ve Paris'te almış Heykeltıraş Oskan Yervant Efendi yapmıştır. Okulun ilk Türk öğrencisi İhsan Özsoy eğitimini tamamlayıp Oskan Efendi'den sonra Akademinin heykel bölümünü yönetmiştir. İhsan Özsoy, İsa Behzat, Mahir Tomruk, Nijat Sirel, Mehmed Bahri gibi isimler de Sanayi-i Nefise Mektebi'nin ilk Türk öğrencileridir.

19. yüzyılda artık bazı evlerin bahçelerinde küçük boyutlu heykeller görülmeye başlanmıştır. 20. yüzyıl başlarında da kentsel mekanlarda artık anıtlar yer alır olmuştur. İstanbul'da 31 Mart Olayı anısına Abide-i Hürriyet (1909-1911), Tayyare Şehitleri Anıtı (1916) ve Konya Ziraat Anıtı bu dönemin örneklerindedir. Muzaffer Bey'in tasarladığı Abide-i Hürriyet anıtı çağdaşlığın, demokrasinin ve laikliğin simgesi olmasıyla batılı geleneğe yakın bir anlayışta tasarlanan ilk anıttır (Tekiner, 2010).

Cumhuriyet'in kurulmasının ardından kentlerde insanların sık kullandığı yerlerde, buluşma ve toplantı yeri olan park ve meydanlarda, okul ve müze

bahçelerinde gerçekleştirilen anıt heykel uygulamalarında büyük bir artış görülmektedir. Bu anıtların çoğu halkın lideri olan Atatürk'ü, Cumhuriyeti, Kurtuluş savaşını, kurtuluş için savaşan halkı simgeler. Yaman (2011), kamusal alandaki görünürlüğünde, yeni bir yönetimin ve iktidarın söylemleştirmesinde heykelden yararlanmanın zamanın devrimci ulusal anlayışıyla uygunluk gösterdiğini, dini törenler yerine halkla resmi törenlerde bayramlaşan Atatürk'ün kitlelerle kuracağı ilişkinin yeni kamusal mekânlarında heykelin önemli bir gösterge olduğunu ifade eder.

Cumhuriyet sonrası yapılan anıtların ilk örnekleri çoğunlukla yabancı heykeltıraşların ellerinden çıkmıştır. Türkiye'deki sanatçıların ise kamusal alanlarda bulunan bazı anıt ve heykellerin yapımlarını 1930'lardan sonra üstlenmiş oldukları görülmektedir. Menemen Şehit Kubilay Anıtı 1932 yılında Ratip Asir Acudoğlu tarafından, Silifke Atatürk Anıtı 1934 yılında Kenan Yontuç tarafından, Barbaros Anıtı ise 1942 yılında Hadi Bara ve Zühtü Müridoğlu tarafından yapılmıştır.

Sanatın hep gelenekle, geleneğin ve direnişin mekânları sayılan kentlerle, kamusal alanlarla doğrudan ilişkisi olmuş, hem sanatçı, hem alımlayıcı değerlendirme ölçütlerini bu tarih ve mekâna bağlı olarak sürdürmüştür (Yaman, 2011). Türkiye'de batılı anlamda sanatın geri kaldığını düşünen Atatürk, yaptığı konuşmalarda zaman zaman buna değinmiş, sanatın gelişmesi, Türkiye'nin diğer ülkeler tarafından tanınması için sanatçılara, ressam ve heykeltıraşlara görevler düşüğünü belirtmiştir. 1923'te Bursa'da yaptığı bir konuşmasında heykelin önemi konusunda şu sözleri sarf etmiştir:

“Dünyada mütemeddin, müterakki ve mütekâmil olmak isteyen herhangi bir millet behemahal heykel yapacak ve heykeltıraş yetiştirecektir.”... “Münevver ve dindar olan milletimiz, terakkinin esbabından biri olan heykeltıraşlığı azami derecede ilerletecek ve memleketimizin her köşesi ecdadımızın ve bundan sonra yetişecek evlatlarımızın hatıralarını güzel heykellerle dünyaya ilan edecektir. Bu işe çoktan başlanmıştır.”... “Bir millet ki resim yapmaz, bir millet ki heykel yapmaz, bir millet ki fennin icap ettirdiği şeyleri yapmaz, itiraf etmeli ki o milletin tarik-i terakkide yeri yoktur. Halbuki bizim milletimiz, evsaf-ı hakikisiyle mütemeddin ve müterakki olmaya layıktır ve olacaktır.”

Basında da haberleri görülmeye başlanan, bulunduğu mekanı sınırlayan, tanımlayan, odak haline getiren simge niteliğindeki anıt heykeller 1925 yılıyla birlikte kentlerdeki yerlerini almaya başlamışlardır. H. Krippel tarafından 1925 yılında İstanbul Sarayburnu parkına dikilen Atatürk heykeli, Cumhuriyet'in kamusal mekanda yer alan ilk figüratif heykeldir. Yeni bir kimlik, yeni bir bellek oluşturmada anıt kullanımının yeni başkent Ankara'yla değil de Osmanlı İmparatorluğunun başkentiyle başlamış olması dikkat çekici bir durumdur. Tekiner (2010), Sarayburnu anıtının, erken Cumhuriyet döneminin muhalif kanadına kendi kalesinde verilmiş bir cevap olabileceğini ifade eder.

Sarayburnu'nda görülmeye başlanan anıtlar H. Krippel tarafından yapılan Konya Atatürk anıtı (1926) ve Ankara Ulus Meydanı Anıtı (1927), Pietro Canonica tarafından Ankara Etnoğrafya Müzesi önündeki Atatürk Anıtı (1927), Ankara Zafer Anıtı (1927) ve Taksim Cumhuriyet Anıtı (1928) gibi birçok anıtlarla çoğalarak devam etmiştir.

4.4 Tören Alanı

Sözlükte tören, bir toplulukta, üyelerin belli bir olayı, kişiyi veya değeri ayırt edip sembolleştirmesi, bunların anlam ve öneminin güçlendirilmesi amaçlarıyla düzenlenen hareket dizisi, merasim olarak tanımlanmıştır. Bu merasimlerin gerçekleştirildiği yerler de tören alanı olarak adlandırılmaktadır. İnsanlar tarih boyunca kutlama, anma ya da tapınma gibi amaçlar için biraraya gelip törenler düzenlerken, Fransız inkılabıyla beraber önem kazanan milliyetçilik unsuru ön plana çıkmış, milliyetçiliği vurgulamak amacıyla bayramlar kutlanmaya başlanmıştır. Milletler için önemli sayılan, devletlerin kuruluşu ya da önemli gelişmelerin yaşandığı tarihlerin miilli bayramlar olarak kutlanması halkı bir araya getiren, birlik ve beraberlik duygularını pekiştiren, sosyal açıdan önemli bir durumdur. Ülkemizde milli bayram kutlamaları ikinci meşrutiyet dönemiyle birlikte Meşrutiyetin ilanının kutlanması ile başlamış olup Cumhuriyetin ilanından sonra da ülkede dört milli bayram kutlanmaya başlamıştır. Günümüzde bu bayram kutlamaları okullarda, resmi

kuruluşlarda, stadyumlarda ya da kent meydanında yer alan Atatürk heykeli önündeki tören alanlarında yapılmaktadır.

4.5 Cumhuriyet Kentlerinde Anıtın Yeni Bir Kimlik İnşasındaki Rolü

Önceki bölümlerde değinildiği üzere, bir toplumun kimliğinin mimari kimlikle de ilişkili olduğu ve birbirini beslediği gerçeği, kentsel mekanda yer alan yapıtların da kimlik oluşumuna katkıda bulunduğunu göstermektedir. Anıtlar, amacı gereği bulunduğu mekanda dikkat çeken, simge niteliği kazanan yapıtlardır. Sanatsal yönü de güçlü olduğu takdirde, anıtın taşıdığı anlamlar ve hissettirmesi istenilen duygular izleyene kolaylıkla aktarılırlar.

Cumhuriyet'in yenilikçi tavrının ve çağdaş uygarlığa erişme amacının ifade edilebilmesi ve topluma kazandırılması istenen yeni kimliğin inşasında da heykel ve mimarlık sanatları aktif şekilde rol almışlardır. Yeni devletin yeni mekanlarında gezinecek insanların bu mekanlardan çıkaracağı anlamlarla yeni bir yaşayış biçimi geliştirerek eski alışkanlıklardan uzaklaştırılması hedeflenmiştir. İnanışları nedeniyle o güne dek resim ve heykelle pek ilişkisi olmayan halk için Cumhuriyet döneminde inşa edilen anıtlar şimdi olduğundan daha fazla etkili ve dikkat çekici unsurlar olmuştur.

Kentlerin yeni meydanlarına, hükümet binalarının ya da eğitim birimlerinin önüne dikilen Atatürk anıtları aracılığıyla halka, artık her daim ulu önderin halkının yanında olduğu mesajı verilmektedir. Her kesimden insanın gelip geçerken gördüğü bu anıtlar, çoğunlukla kararlı bir ifadeye sahip, çağdaş kıyafetleri, fötr şapkası, elinde eldiveni ya da kitabıyla bazen gökleri işaret eden, bazen ileriye hedefleyen durumdaki Atatürk tasvirleridir. Kaidelerde Ata'ya ait, halkı birleştirici, güç veren özlü sözler yer alırken bazı anıtlarda da Kurtuluş Savaşı ve zaferi anlatan, unutulmaması istenen rölyefler yer almaktadır. Bazı rölyeflerde Atatürk'e bir asker, bir Türk kadını ya da temiz yüzleri ve kıyafetleriyle geleceğin emanet edildiği çocuklar ve gençler eşlik eder. Bu umut dolu, zafer dolu, kararlılıkla bezenmiş anıtlardan etkilenecek halkın yeni kurulmuş Cumhuriyeti benimsemesi, halkın

liderinin duruşundaki kararlılıktan ve görüntüsündeki çağdaşlıktan etkilenmesi beklenmiştir.

5. ALAN ÇALIŞMASI

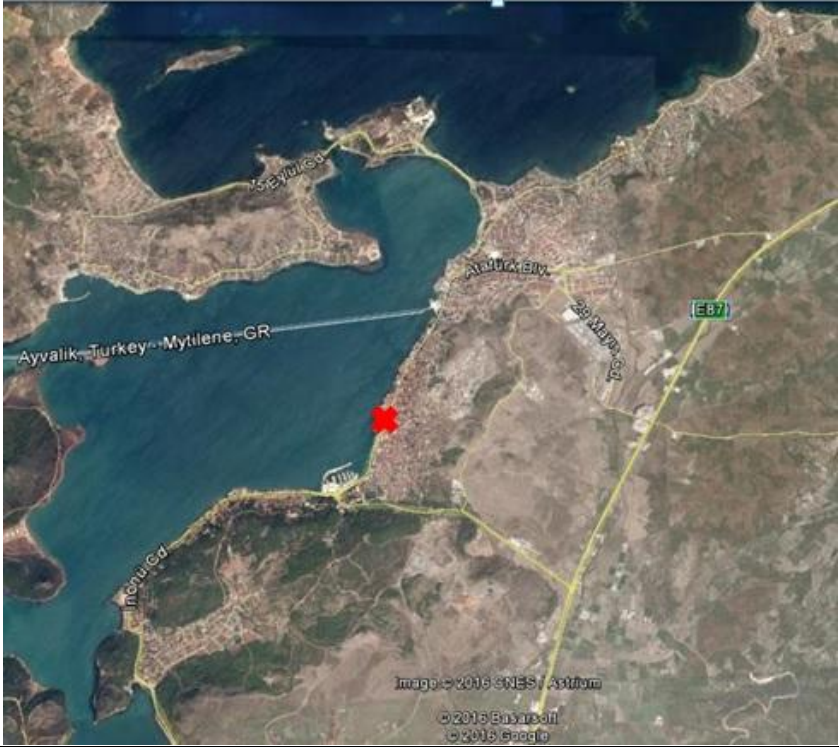
5.1 Balıkesir ve İlçelerindeki Atatürk Anıtları ve Tören Alanlarının Kentsel Mekan Organizasyonundaki Rolü

Kentsel mekan, kentte yaşayanların ve diğer kullanıcıların bir araya gelip etkileşime geçtiği ve bu mekanlarda deneyimlerini, bilgilerini, kültürel birikimlerini birbirlerine aktardığı yerlerdir. Savaş, göç, ülkenin yönetim biçiminin değişmesi gibi toplumsal olaylar kentsel mekanın biçimlenmesini etkiler. Cumhuriyet'in ilanından sonra da amacı ülkeyi çağdaş uygarlık seviyesine çıkarmak ve halka da bu düşünceyi benimsetmek olan yeni yönetim, bu amaca hizmet etmesi için mimarlık ve heykelin etkisinden faydalanarak Osmanlı'da olduğundan farklı bir şekilde başta Ankara olmak üzere bir çok ilde yeni kentsel mekanların oluşmasına sebebiyet vermiştir.

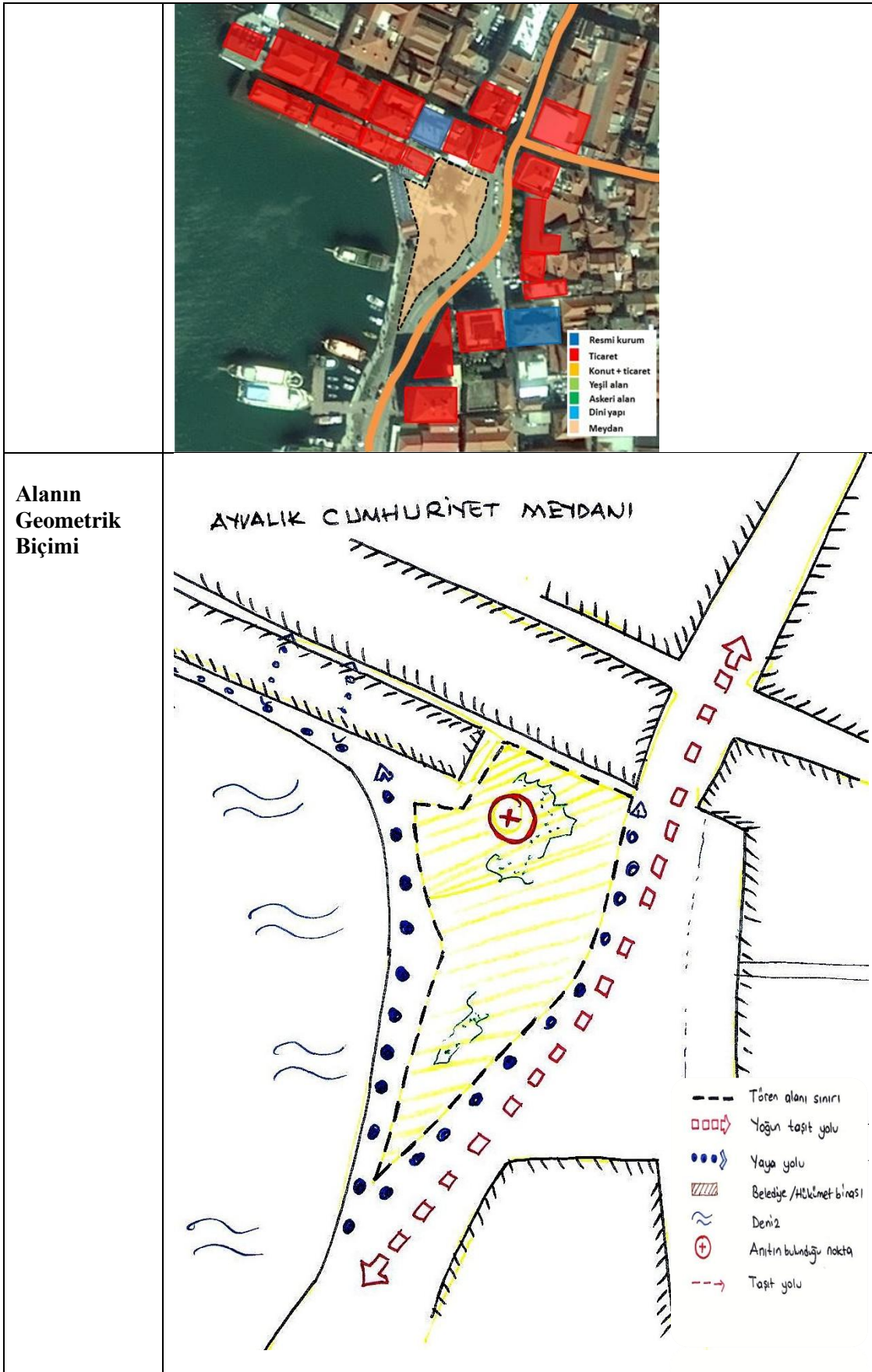
Bu illerden biri olan Balıkesir'in, il merkezi ve 18 ilçesinde, bu yeni biçimlenmenin nasıl olduğu ve amacına hizmet edip etmediğinin tespit edilebilmesi amaçlı bu bölümde gerekli analizler yapılmıştır. Kevin Lynch, Rob Krier ve Christopher Alexander, Roger Trancik gibi isimlerin kentsel mekana ve onu oluşturan bileşenlere dair araştırmaları göz önünde bulundurularak oluşturulan kriterler aracılığıyla her bir tören alanı ve bu alanda yer alan anıt için tablo oluşturulmuştur. Bu tablolar aracılığıyla tören alanının kentsel mekandaki konumu, yaya ve taşıt yollarıyla olan ilişkisi, geometrik biçimi, gündelik hayata katılma durumu, adresi, alanı çevreleyen elemanlar, alandaki simge yapı ve alana ulaşım kolaylığı incelenmiştir. Tören alanındaki anıt için oluşturulan tabloda ise anıtın alandaki yeri, yönü, konusu, ve anıtı çevreleyen elemanlar incelenmiştir.

5.1.1 Ayvalık Cumhuriyet Meydanı ve Atatürk Anıtı

Tablo 5.1: Ayvalık Cumhuriyet Meydanı'na ait verileri içeren tablo

<p>TÖREN ALANINA AİT VERİLER ↓</p>	<p>AYVALIK CUMHURİYET MEYDANI</p>			
<p>Alanın Kentsel Mekandaki Yeri</p>				
<p>Alanı Çevreleyen Elemanlar</p>	+	Yaya yolu	+	Taşıt yolu
	+	Otopark	-	Askeri bina
	-	Belediye	-	Konut
	-	Hükümet konağı	+	Ticaret birimleri
	-	Okul	+	Eğlence birimleri
	+	Diğer resmi bina	+	Yeme içme alanları
	+	Liman	-	Dağ
	+	İskele	+	Deniz

Tablo 5.1'in devamı

Tablo 5.1'in devamı

<p>Alan-Sokak İlişkisi</p>		<p>Ayvalık merkezdeki bu meydan deniz kenarında yer alır. Sahil boyunca uzanan yürüme yolu bu meydana ulaşmaktadır. Alanın kuzeyinde ve anıtın arkasında kalan bölgede yer alan apartmanlar arasındaki dar sokaklar da meydana bağlanmaktadır. Sokakla iç içe yaşayan bir mekandır.</p>
<p>Alanın Gündelik Hayata Katılma Durumu</p>		<p>Alanın çevresinde farklı işlevler barındıran ticaret birimleri yer alır. Bunların arasında çoğunluğu yeme-içme mekanları olmak üzere, bankalar, eczaneler, turizm acentaları, avukatlık büroları, işhanı, emniyet Amirliği gibi birimler yer almaktadır. Bu mekanlara ulaşmak isteyen kullanıcılar meydana geçerek alanın gündelik hayata katılmasını sağlamaktadır.</p>
<p>Alandaki Simge Yapı</p>		<p>Alandaki simge yapı Atatürk anıtıdır.</p>

Tablo 5.1'in devamı

Alana ulaşım	Alan ilçe merkezinde, kolay ulaşılabilir bir noktadadır.
Adresi	Atatürk Bulvarı, Cumhuriyet Meydanı

Tablo 5.2: Alandaki Atatürk Anıtı'na ait verileri içeren tablo

ANITA AİT VERİLER ↓	AYVALIK CUMHURİYET MEYDANI VE ATATÜRK ANITI															
Anıtın Alandaki Yeri		Anıt, etrafı deniz, taşıt yolu, ve binalarla çevrili alanın her yerinden görülebilir bir noktasında, insanların gelip geçerken kolaylıkla görebileceği bir yerde bulunmaktadır.														
Anıtı Çevreleyen Elemanlar	<table border="1"> <tr> <td>+</td> <td>Bayrak direkleri</td> </tr> <tr> <td>+</td> <td>Ağaçlar</td> </tr> <tr> <td>+</td> <td>Yeşil alan</td> </tr> <tr> <td>+</td> <td>Çeşme</td> </tr> <tr> <td>-</td> <td>Havuz</td> </tr> <tr> <td>+</td> <td>Oturma birimleri</td> </tr> <tr> <td>+</td> <td>Büfe</td> </tr> </table>		+	Bayrak direkleri	+	Ağaçlar	+	Yeşil alan	+	Çeşme	-	Havuz	+	Oturma birimleri	+	Büfe
+	Bayrak direkleri															
+	Ağaçlar															
+	Yeşil alan															
+	Çeşme															
-	Havuz															
+	Oturma birimleri															
+	Büfe															
Anıtın Yönü	Güneybatı yönüne bakan anıt denize doğru bakar durumdadır.															

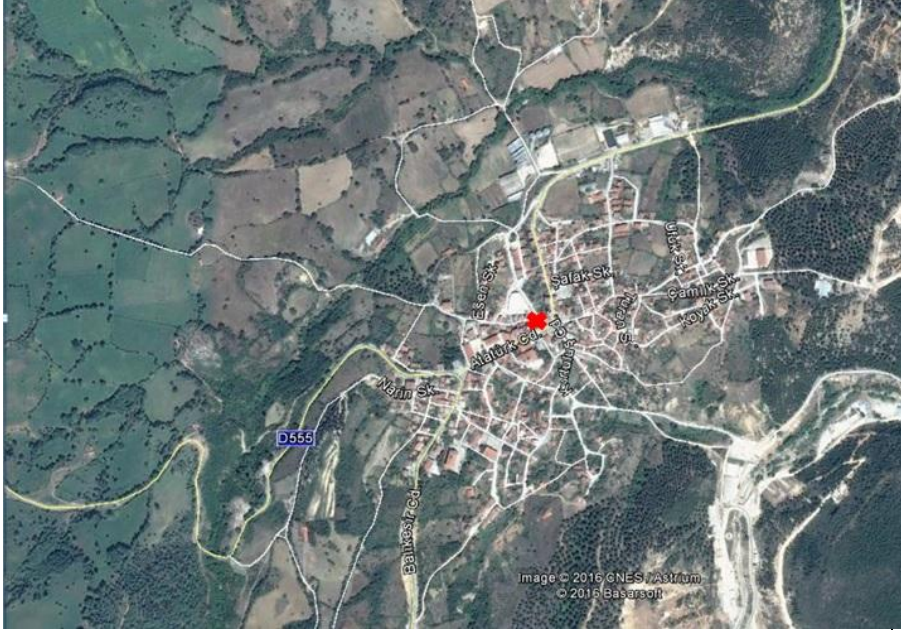

Tablo 5.2'nin devamı

Anıtın Konusu	<p>Anıtta adım atar gibi duran Atatürk takım elbiselidir. Yüzünde kararlı, ciddi bir ifade vardır. Heykelin altındaki kaidenin dört tarafında dört ayrı yazı bulunmaktadır. Ön yüzünde “İzindeyiz”, arka yüzünde “ Bu anıt Ayvalık Atatürk Anıtı Yaptırma Derneği tarafından halkın vilayetin kaymakamlığının belediyesinin ve bazı müesseselerin yardımları ile 1967 yılında yaptırılmıştır”, sağ cephesinde “Hürriyet ve İstiklal benim karakterimdir”, sol cephesinde de “Benim naçiz vücudum elbet bir gün toprak olacaktır. Fakat Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidar kalacaktır.” yazıları yer almaktadır. Bu kaide ve Atatürk ün sol tarafında önyüzünde bir rölyef, arka yüzünde de yazı alan bir duvar bulunmaktadır. Rölyefte, savaş sırasında düşmana ateş etmekte olan Türk askerleri tasvir edilmiştir. Arka yüzde “Milli mücadelenin ilk direnme kurşunu yarbay Ali Bey kumandasındaki kahraman 12nci alay tarafından 29 Mayıs 1919 da Ayvalık'ta atılmıştır. Bu çarpışmada üsteğmen Fahri Bey şehit olmuştur.” yazısı yer almaktadır.</p>
Anıtı yapan/ yaptırın	<p>Anıt, Ayvalık Atatürk Anıtı Yaptırma Derneği tarafından halkın, vilayetin, kaymakamlığının, belediyesinin, ve bazı müesseselerin yardımları ile 1967 yılında yaptırılmıştır. Heykeltraşı Hüseyin Gezer'dir.</p>

5.1.2 Balya Belediye Meydanı ve Atatürk Anıtı

Tablo 5.3: Balya Belediye Meydanı'na ait verileri içeren tablo

TÖREN ALANINA AİT VERİLER ↓	BALYA BELEDİYE MEYDANI			
Alanın Kentsel Mekandaki Yeri				
Alanı Çevreleyen Elemanlar	+	Yaya yolu	+	Taşıt yolu
	+	Otopark	-	Askeri bina
	+	Belediye	+	Konut
	-	Hükümet konağı	+	Ticaret birimleri
	+	Okul	+	Eğlence birimleri
	+	Diğer resmi bina	+	Yeme içme alanları
	-	Liman	+	Dağ
	-	İskele	-	Deniz

Tablo 5.3'ün devamı

<p>Alanın Geometrik Biçimi</p>	<p>BALYA BELEDİYE MEYDANI</p> <p>--- Tören alanı sınırı □□□□ Yoğun taşıt yolu ●●●● Yaya yolu ▨▨▨▨ Belediye / Hükümet binası ~ Deniz ⊕ Anıtın bulunduğu nokta ---> Taşıt yolu</p>
<p>Alan-Sokak İlişkisi</p>	<p>Halk arasında Çarşı Meydanı olarak da geçen bu meydan, Belediye ve Milli Eğitim Müdürlüğü binalarının önünde yer alır. Alanın diğer iki yanından taşıt yolları geçmektedir.</p>

Tablo5.3'ün devamı

Alanın Gündelik Hayata Katılma Durumu		<p>Çevresinde parkların, kapalı pazar alanının, ticaret birimlerinin, resmi kurumların, yeme içme alanları ve ibadethane gibi birimlerin bulunduğu alan, halkın gelip geçerken uğradığı, gündelik hayatın merkezinde yer alan bir meydandır.</p>
Alandaki Simge Yapı	 <p>Alandaki simge yapı Atatürk anıtıdır</p>	
Alana ulaşım	<p>Taşıt yollarının kesiştiği noktada yer alan meydana ulaşım hem yaya hem de taşıtlar için kolaylıkla sağlanmaktadır.</p>	
Adresi	<p>Atatürk Caddesi, Belediye Meydanı</p>	

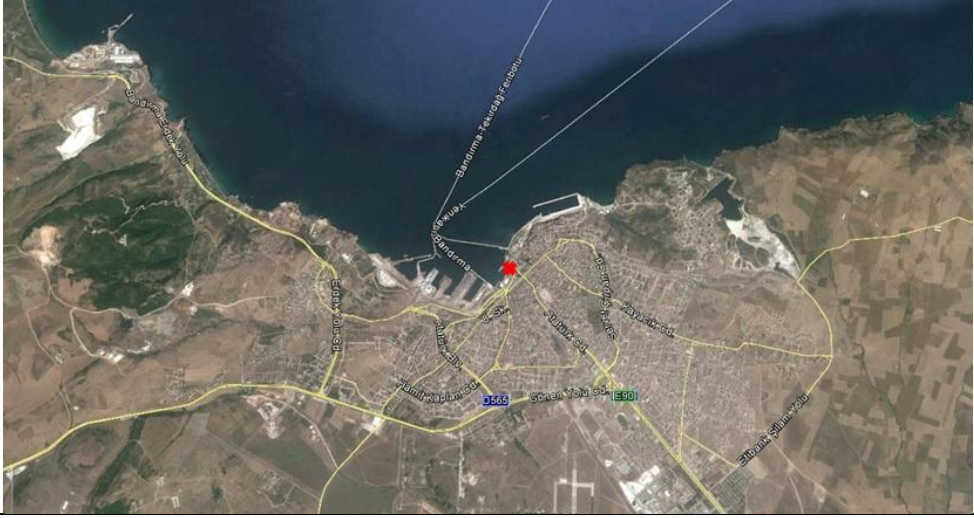

Tablo 5.4: Alandaki Atatürk Anıtına ait verileri içeren tablo

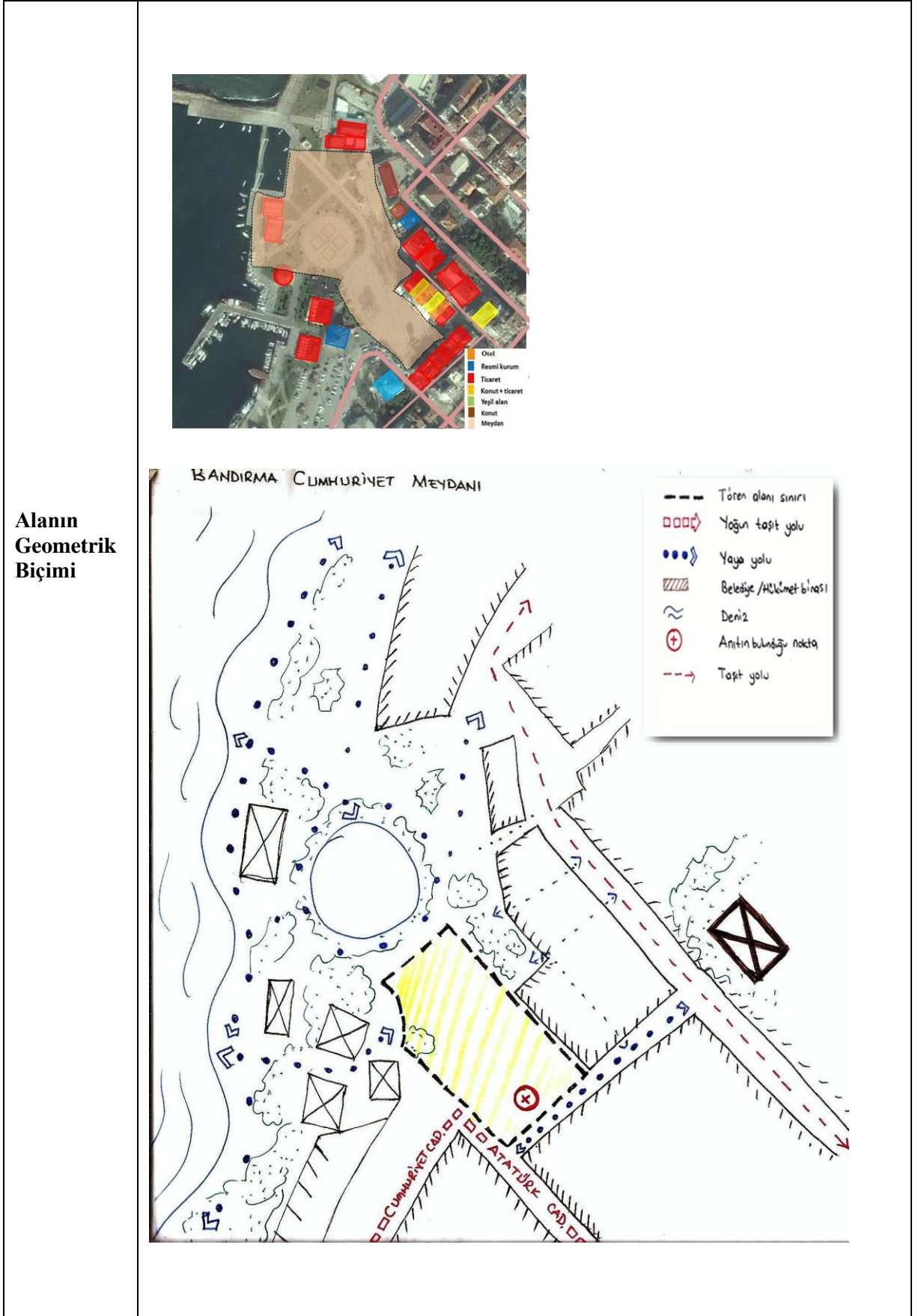
ANITA AİT VERİLER ↓	BALYA CUMHURİYET MEYDANI VE ATATÜRK ANITI															
Anıtın Alandaki Yeri		Anıt, belediye binasının önünde, oturma birimlerinin arasında yer alır.														
Anıtı Çevreleyen Elemanlar		<table border="1"><tbody><tr><td>+</td><td>Bayrak direkleri</td></tr><tr><td>+</td><td>Ağaçlar</td></tr><tr><td>+</td><td>Yeşil alan</td></tr><tr><td>+</td><td>Çeşme</td></tr><tr><td>-</td><td>Havuz</td></tr><tr><td>+</td><td>Oturma birimleri</td></tr><tr><td>+</td><td>Büfe</td></tr></tbody></table>	+	Bayrak direkleri	+	Ağaçlar	+	Yeşil alan	+	Çeşme	-	Havuz	+	Oturma birimleri	+	Büfe
+	Bayrak direkleri															
+	Ağaçlar															
+	Yeşil alan															
+	Çeşme															
-	Havuz															
+	Oturma birimleri															
+	Büfe															
Anıtın Yönü	Arkasında belediye binası yer alan anıt, kuzey batı yönüne bakar vaziyette konumlandırılmıştır. Anıtın baktığı yönde dağ manzarası yer almaktadır.															
Anıtın Konusu	Anıtta tek başına dik ve kararlı bir duruşla sergilenen Atatürk, üzerindeki kıyafetler, bir elinde fötr şapka, diğer elinde eldivenle modern bir duruş sergilemektedir. Anıtın kaidesinde Atatürk'ün doğum ve ölüm yılları ve "Ne Mutlu Türküm Diyene" yazısı yer almaktadır.															

5.1.3 Bandırma Cumhuriyet Meydanı ve Atatürk Anıtı

Tablo 5.5:Bandırma Cumhuriyet Meydanına ait verileri içeren tablo

<p>TÖREN ALANINA AİT VERİLER ↓</p>	<p>BANDIRMA CUMHURİYET MEYDANI</p>			
<p>Alanın Kentsel Mekandaki Yeri</p>				
<p>Alanı Çevreleyen Elemanlar</p>	+	Yaya yolu	+	Taşıt yolu
	+	Otopark	-	Askeri bina
	-	Belediye	+	Konut
	-	Hükümet konağı	+	Ticaret birimleri
	+	Okul	+	Eğlence birimleri
	+	Diğer resmi bina	+	Yeme içme alanları
	+	Liman	-	Dağ
	+	İskele	+	Deniz

Tablo5.5'in devamı

Tablo5.5'in devamı

<p>Alan-Sokak İlişkisi</p>		<p>Bandırma Cumhuriyet Meydanının büyük bir bölümünün denize kıyısı vardır ve sahil boyunca uzanan yürüme yolu bu meydana ulaşmaktadır. Alanın doğusunda yer alan apartmanlar arasındaki dar sokaklar da meydana bağlanmaktadır. Alanın güneyinde otopark bulunur ve bu alana taşıtla ulaşım da kolay sağlanmaktadır.</p>
<p>Alanın Gündelik Hayata Katılma Durumu</p>		<p>Alanın çevresinde çoğunluğu yeme- içme mekanları olmak üzere, bankalar, eczaneler, avukatlık büroları, işhanı, oteller gibi ticari birimler yer almaktadır. Bu binaların aralarında konutlar, resmi binalar ve cami de yer almaktadır. Deniz kıyısındaki alan hem liman hem de iskeleyle iç içe oluşu nedeniyle de aktif olarak kullanılmaktadır.</p>
<p>Alandaki Simge Yapı</p>	 <p>Alandaki simge yapı Atatürk anıtıdır.</p>	
<p>Alana ulaşım</p>	<p>Alan, ilçenin merkezinde olması sebebiyle kolay ulaşılabilir bir noktadadır.</p>	

Tablo 5.6: Alandaki Atatürk Anıtına ait verileri içeren tablo

ANITA AİT VERİLER ↓	BANDIRMA CUMHURİYET MEYDANI VE ATATÜRK ANITI															
Anıtın Alandaki Yeri		Anıt, etrafı deniz, taşıt yolu, ve binalarla çevrili alanın birçok yerinden görülebilir bir noktasında, alana hakim şekilde yer almaktadır.														
Anıtı Çevreleyen Elemanlar	<table border="1"><tbody><tr><td>+</td><td>Bayrak direkleri</td></tr><tr><td>+</td><td>Ağaçlar</td></tr><tr><td>+</td><td>Yeşil alan</td></tr><tr><td>+</td><td>Çeşme</td></tr><tr><td>+</td><td>Havuz</td></tr><tr><td>+</td><td>Oturma birimleri</td></tr><tr><td>+</td><td>Büfe</td></tr></tbody></table>		+	Bayrak direkleri	+	Ağaçlar	+	Yeşil alan	+	Çeşme	+	Havuz	+	Oturma birimleri	+	Büfe
+	Bayrak direkleri															
+	Ağaçlar															
+	Yeşil alan															
+	Çeşme															
+	Havuz															
+	Oturma birimleri															
+	Büfe															
Anıtın Yönü	Anıt kuzeybatıya, denize doğru bakar durumdadır.															
Anıtın Konusu	Anıtta ayakta duran takım elbiseli Atatürk yüzünde umutlu ifade ile ileriye, denizin bulunduğu yöne doğru bakmaktadır. Elleri serbest haldedir. Heykelin altındaki kaidede 'Hürriyetin de eşitliğin de adaletin de dayanak noktası milli egemenliktir' yazısı yer almaktadır.															

5.1.4 Bigadiç 100. Yıl Parkı Ve Atatürk Anıtı

Tablo 5.7: Bigadiç 100. Parkı'na ait verileri içeren tablo

TÖREN ALANINA AİT VERİLER ↓	BİGADIÇ 100.YIL PARKI			
Alanın Kentsel Mekandaki Yeri				
Alanı Çevreleyen Elemanlar	+	Yaya yolu	+	Taşıt yolu
	+	Otopark	-	Askeri bina
	-	Belediye	+	Konut
	+	Hükümet konağı	+	Ticaret birimleri
	-	Okul	+	Eğlence birimleri
	+	Diğer resmi bina	+	Yeme içme alanları
	-	Liman	-	Dağ
	-	İskele	-	Deniz

Tablo 5.7'nin devamı

<p>Alan-Sokak İlişkisi</p>		<p>100. Yıl Parkı olarak adlandırılan alan, taşıt yollarıyla çevrelenmiştir. Park halk tarafından sadece dinlenme, eğlenme yeri gibi kullanımların dışında yaya yolu gibi de kullanılarak bir yerden başka yere giderken kullanılmaktadır.</p>
<p>Alanın Gündelik Hayata Katılma Durumu</p>		<p>Alanın hükümet konağının karşısında yer alışı, etrafında kahvehane, yeme içme alanları, ticaret birimleri, otobüs ve taksi durakları gibi işlevlerin oluşu halkı bu bölgeye çekmektedir. Gerek dinlenme, eğlenme, sosyalleşme alanı olarak, gerekse yaya yolu gibi kullanılmasıyla alan gündelik hayata katılmaktadır.</p>
<p>Alandaki Simge Yapı</p>		
<p>Alana ulaşım</p>	<p>Dört tarafından taşıt yolu geçen ve ilçenin merkezi bir yerinde bulunan parkın yakınında otobüs durakları ve taksi durakları yer alır. Alana hem taşıt hem de yaya kolay ulaşabilmektedir.</p>	
<p>Adresi</p>	<p>Atatürk Caddesi, 100. Yıl Parkı</p>	

Tablo 5.8: Alandaki Atatürk Anıtına ait verileri içeren tablo

ANITA AİT VERİLER ↓	BİGADİÇ 100. YIL PARKI VE ATATÜRK ANITI															
Anıtın Alandaki Yeri		Anıt dikdörtgen biçimli parkın uzun kenarının ortasında, parkın her yerinden görülebilir bir noktasında yer almaktadır.														
Anıtı Çevreleyen Elemanlar	<table border="1"><tbody><tr><td>+</td><td>Bayrak direkleri</td></tr><tr><td>+</td><td>Ağaçlar</td></tr><tr><td>+</td><td>Yeşil alan</td></tr><tr><td>+</td><td>Çeşme</td></tr><tr><td>+</td><td>Havuz</td></tr><tr><td>+</td><td>Oturma birimleri</td></tr><tr><td>+</td><td>Büfe</td></tr></tbody></table>		+	Bayrak direkleri	+	Ağaçlar	+	Yeşil alan	+	Çeşme	+	Havuz	+	Oturma birimleri	+	Büfe
+	Bayrak direkleri															
+	Ağaçlar															
+	Yeşil alan															
+	Çeşme															
+	Havuz															
+	Oturma birimleri															
+	Büfe															
Anıtın Yönü	Batıya doğru yönlendirilmiş olan anıtın karşısında Hükümet konağı, arkasında müze yer almaktadır.															
Anıtın Konusu	Ayakta duran Atatürk bir elini yanında duran okul üniformalı kız çocuğunun omzuna koymuştur. Bu kız çocuğunun bir elinde okul çantası, diğer elinde bir buket çiçek yer almaktadır. Önlerinde, kaidenin merdivenlerinde de biri Türk kadını, biri de maden işçisi genç bir adam olmak üzere iki kişi daha yer almaktadır. Oturan ve elinde pazar filesi taşıyan başörtülü kadın ile ayakta, güçlü duruş sergileyen işçinin arasında, kaidenin üzerinde de “Bir ulusta onurun namusun ve insanlığın oluşması ve kalıcı olabilmesi, kesinlikle o ulusun özgürlük ve bağımsızlığına sahip olmasıyla sağlanır” yazısı yer almaktadır.															

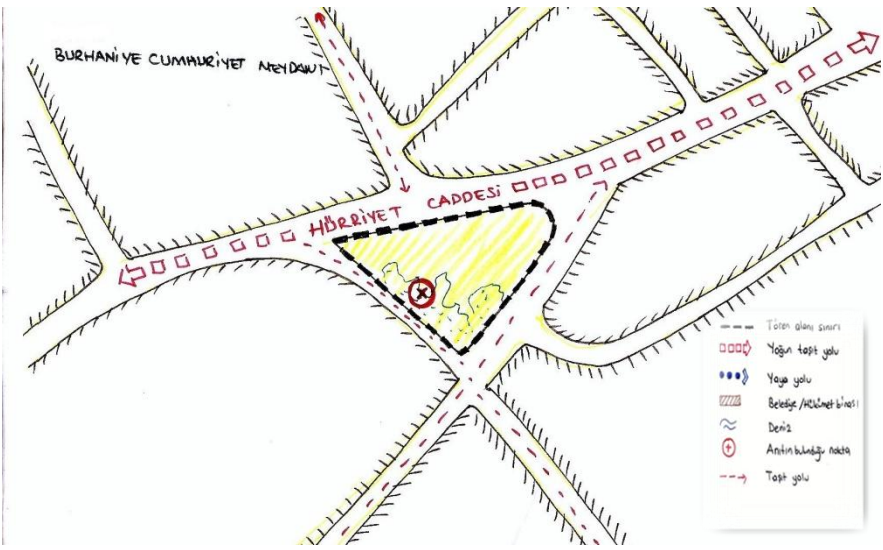

5.1.5 Burhaniye Meydanı ve Atatürk Anıtı

Tablo 5.9: Burhaniye Meydanı'na ait verileri içeren tablo

TÖREN ALANINA AİT VERİLER ↓	BURHANIYE MEYDANI			
Alanın Kentsel Mekandaki Yeri				
Alanı Çevreleyen Elemanlar	+	Yaya yolu	+	Taşıt yolu
	+	Otopark	-	Askeri bina
	-	Belediye	+	Konut
	-	Hükümet konağı	+	Ticaret birimleri
	-	Okul	+	Eğlence birimleri
	+	Diğer resmi bina	+	Yeme içme alanları
	+	Liman	-	Dağ
	+	İskele	+	Deniz

Tablo 5.9'un devamı

<p>Alanın Geometrik Biçimi</p>	
<p>Alan-Sokak İlişkisi</p>	 <p>Burhaniye meydanı taşıt yollarının kesiştiği noktada yer alır. Alana bağlanan bir yaya yolu yoktur.</p>

Tablo 5.9'un devamı

<p>Alanın Gündelik Hayata Katılma Durumu</p>		<p>Çevresinde iş hanı, ticaret birimleri, yeme içme alanları gibi birimler bulunan alan, gündelik hayatın içinde aktif şekilde yer alarak kullanıcıya hizmet etmektedir.</p>
<p>Alandaki Simge Yapı</p>	 <p>Alandaki simge yapı Atatürk anıtıdır.</p>	
<p>Alana ulaşım</p>	<p>İlçenin merkezi bir yerinde bulunan alana gerek taşıt gerek yaya yönünden kolaylıkla ulaşım sağlanmaktadır.</p>	
<p>Adresi</p>	<p>Hürriyet caddesi, Burhaniye meydanı</p>	

Tablo 5.10: Alandaki Atatürk Anıtına ait verileri içeren tablo

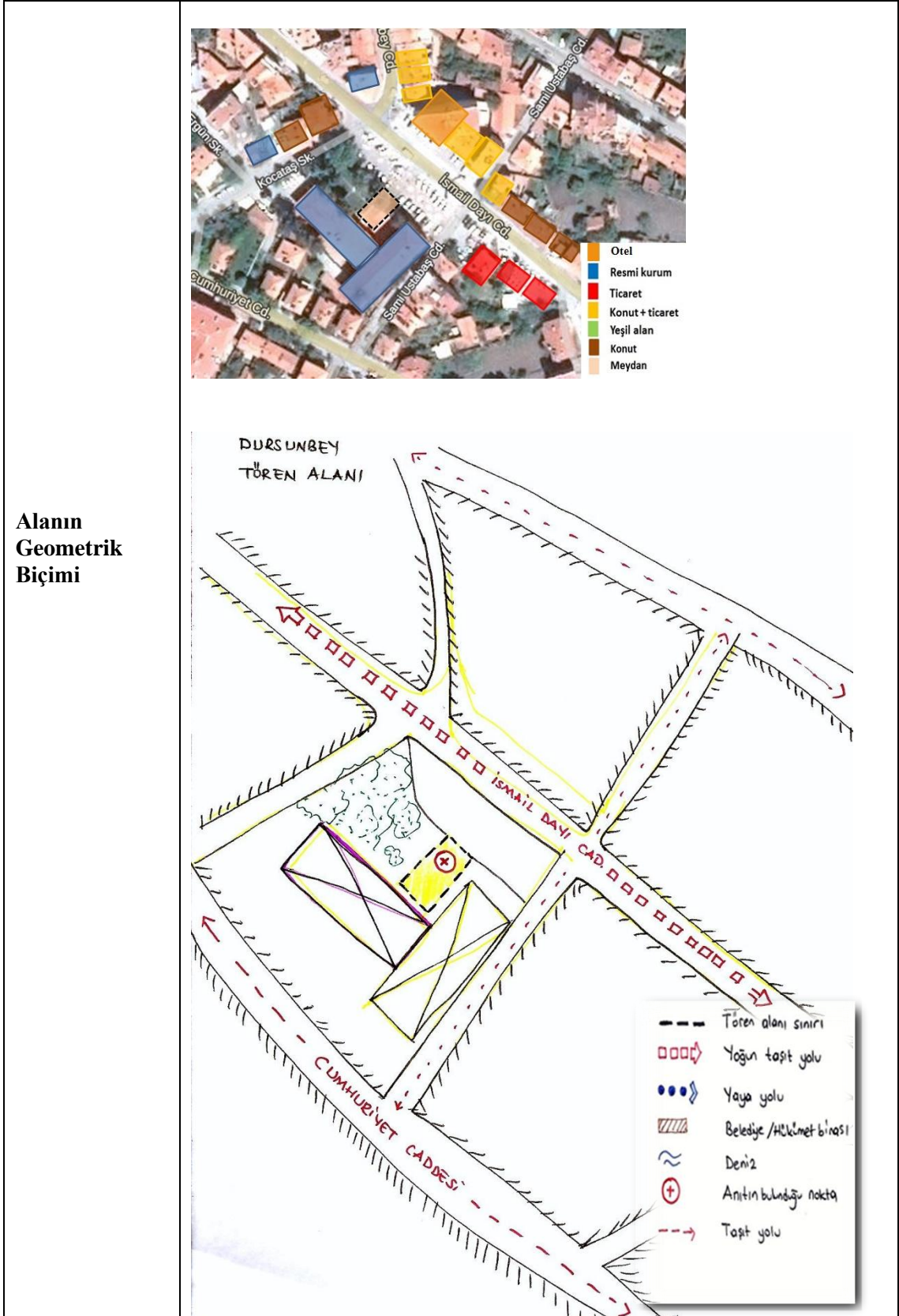
ANITA AİT VERİLER ↓	BURHANIYE MEYDANI VE ATATÜRK ANITI															
Anıtın Alandaki Yeri		Anıt, ana caddelerden kolaylıkla görünebilir bir yerde, alana hakim bir noktada yer almaktadır.														
Anıtı Çevreleyen Elemanlar	<table border="1"><tbody><tr><td data-bbox="555 712 647 745">+</td><td data-bbox="651 712 1177 745">Bayrak direkleri</td></tr><tr><td data-bbox="555 750 647 784">+</td><td data-bbox="651 750 1177 784">Ağaçlar</td></tr><tr><td data-bbox="555 788 647 822">+</td><td data-bbox="651 788 1177 822">Yeşil alan</td></tr><tr><td data-bbox="555 826 647 860">+</td><td data-bbox="651 826 1177 860">Çeşme</td></tr><tr><td data-bbox="555 864 647 898">-</td><td data-bbox="651 864 1177 898">Havuz</td></tr><tr><td data-bbox="555 902 647 936">+</td><td data-bbox="651 902 1177 936">Oturma birimleri</td></tr><tr><td data-bbox="555 940 647 974">-</td><td data-bbox="651 940 1177 974">Büfe</td></tr></tbody></table>		+	Bayrak direkleri	+	Ağaçlar	+	Yeşil alan	+	Çeşme	-	Havuz	+	Oturma birimleri	-	Büfe
+	Bayrak direkleri															
+	Ağaçlar															
+	Yeşil alan															
+	Çeşme															
-	Havuz															
+	Oturma birimleri															
-	Büfe															
Anıtın Yönü	Kuzeydoğuya bakan anıt Hürriyet caddesine doğru yönlendirilmiştir.															
Anıtın Konusu	Kaidenin üzerinde tek başına ve askeri üniformasıyla duran Atatürk'ün bir eli havada ileriye gösterirken diğer elinde dürbün yer almaktadır. Kaidenin üzerinde “ Ey yükselen yeni nesil! İstikbal sizsiniz. Cumhuriyeti biz kurduk, onu yükseltecek ve yaşatacak sizsiniz” yazısı yer almaktadır.															

5.1.6 Dursunbey Tören Alanı ve Atatürk Anıtı

Tablo 5.11: Dursunbey Tören Alanı'na ait verileri içeren tablo

TÖREN ALANINA AİT VERİLER ↓	DURSUNBEY TÖREN ALANI			
Alanın Kentsel Mekandaki Yeri				
Alanı Çevreleyen Elemanlar	-	Yaya yolu	+	Taşıt yolu
	+	Otopark	-	Askeri bina
	-	Belediye	+	Konut
	-	Hükümet konağı	-	Ticaret birimleri
	-	Okul	-	Eğlence birimleri
	+	Diğer resmi bina	-	Yeme içme alanları
	-	Liman	-	Dağ
	-	İskele	-	Deniz

Tablo 5.11'in devamı

Tablo 5.11'in devamı

<p>Alan-Sokak İlişkisi</p>		<p>Kaymakamlık binası ve vergi dairelerinin önünde bulunan alanın önünde otopark yer almaktadır. Alanın sokakla birebir bağlantısı olmamakla beraber daha çok bu resmi binaların bahçesinin bir parçası niteliğindedir.</p>
<p>Alanın Gündelik Hayata Katılma Durumu</p>		<p>Alanın bulunduğu bölgede ticaret birimleri ve resmi kurumlar olmakla beraber, uğrak bir bölge değildir. İlçenin çarşısı olarak nitelendirilen merkezinden uzakta yer almaktadır. Halkla ve gündelik hayata ilişkisi zayıf bir bölgedir.</p>
<p>Alandaki Simge Yapı</p>	 <p>Alandaki Atatürk heykeli boyut olarak çevresindeki ağaçların gölgesinde kalsa da, bulunduğu bölgede simge niteliği taşıyan tek yapıdır.</p>	
<p>Alana ulaşım</p>	<p>Önünde otoparkı da yer alan alana taşıtla ulaşım kolaylıkla sağlanmaktadır.</p>	
<p>Adresi</p>	<p>İsmail Dayı Cad. Hükümet Konağı</p>	

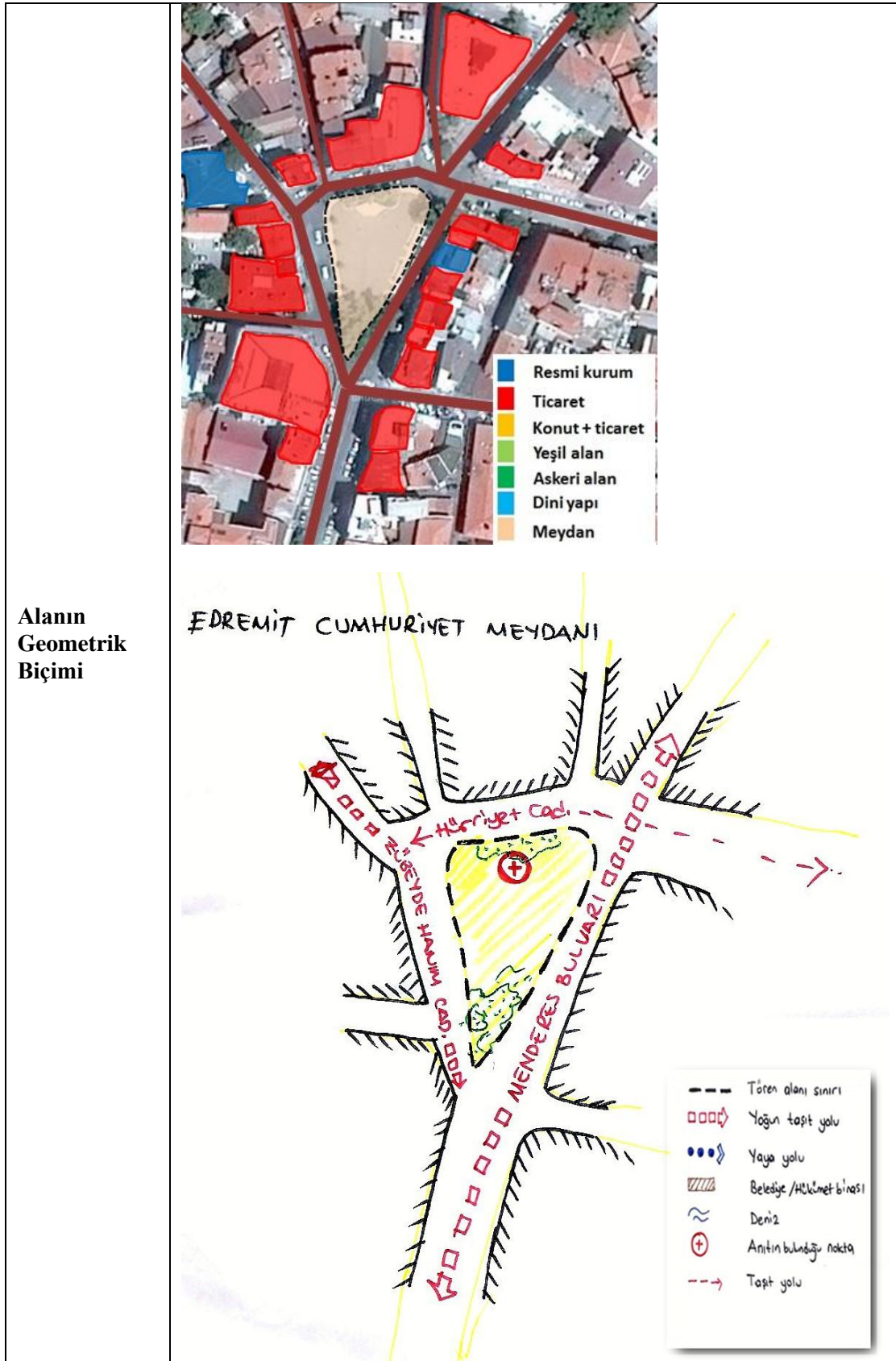
Tablo 5.12: Alandaki Atatürk Anıtına ait verileri içeren tablo

ANITA AİT VERİLER ↓	DURSUNBEY ATATÜRK ANITI															
Anıtın Alandaki Yeri		Anıt, kaymakamlık bahçesi içinde etrafı korkulukla çevrili bir döşeme üzerinde yer almaktadır.														
Anıtı Çevreleyen Elemanlar	<table border="1"><tbody><tr><td>+</td><td>Bayrak direkleri</td></tr><tr><td>+</td><td>Ağaçlar</td></tr><tr><td>+</td><td>Yeşil alan</td></tr><tr><td>+</td><td>Çeşme</td></tr><tr><td>-</td><td>Havuz</td></tr><tr><td>+</td><td>Oturma birimleri</td></tr><tr><td>-</td><td>Büfe</td></tr></tbody></table>		+	Bayrak direkleri	+	Ağaçlar	+	Yeşil alan	+	Çeşme	-	Havuz	+	Oturma birimleri	-	Büfe
+	Bayrak direkleri															
+	Ağaçlar															
+	Yeşil alan															
+	Çeşme															
-	Havuz															
+	Oturma birimleri															
-	Büfe															
Anıtın Yönü	Önünden geçen ana caddeye dönük olan anıt kuzey doğu yönüne bakmaktadır.															
Anıtın Konusu	Ayakta duran takım elbiseli Atatürk, bir elini cebine koymuş vaziyette ileriye bakmaktadır. Anıtın kaidesinin üzerinde de “Benim naçiz vücudum elbet birgün toprak olacaktır fakat Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidar kalacaktır” yazısı yer almaktadır.															

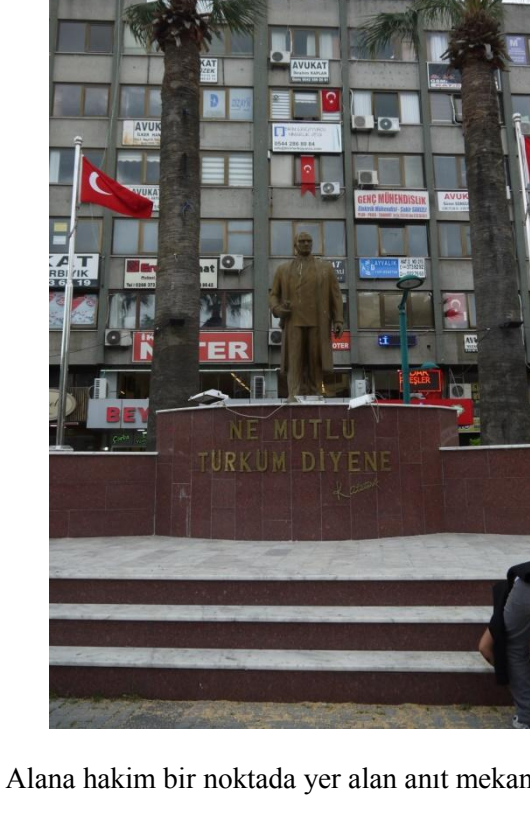

Tablo 5.13'ün devamı

Tablo5.13'ün devamı

<p>Alan-Sokak İlişkisi</p>		<p>Edremit'in en merkezi noktasında yer alan bu meydan, anayolların ve sokakların kesiştiği noktadır.</p>
<p>Alanın Gündelik Hayata Katılma Durumu</p>		<p>Üçgen biçimindeki meydanın çevresi büyük oranda ticaret birimleriyle çevrelenmiştir. Aralarında yeme içme mekanları, büfeler, bankalar, işhanları, dersaneler yer alan bu birimler halkı bu noktaya çekmekte, dinlenme alanı ve geçiş yolu olarak kullanılmasını sağlamaktadır.</p>
<p>Alandaki Simgesi</p>		<p>Alana hakim bir noktada yer alan anıt mekandaki simge durumundadır.</p>

Tablo5.13'ün devamı

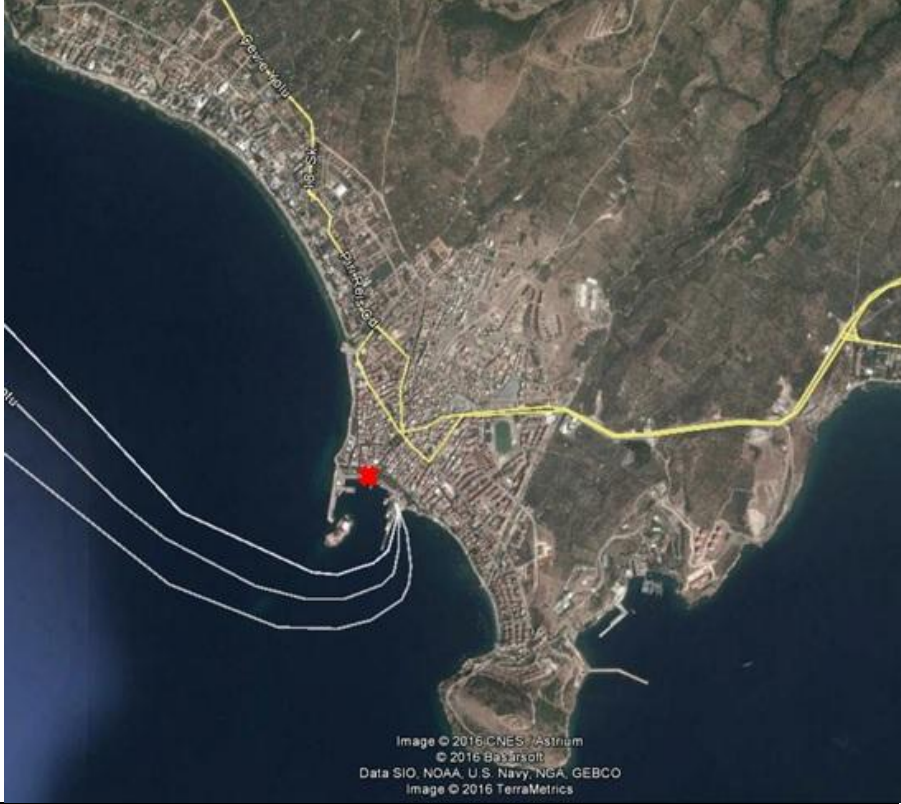
Alana ulaşım	Alan, ilçenin merkezinde yer alması sebebiyle kolay ulaşılabilir bir noktadadır.
Adresi	Hürriyet caddesi, Cumhuriyet meydanı

Tablo 5.14: Alandaki Atatürk Anıtına ait verileri içeren tablo

ANITA AİT VERİLER ↓	EDREMİT CUMHURİYET MEYDANI VE ATATÜRK ANITI															
Anıtın Alandaki Yeri		Üçgen şeklindeki alanın kısa kenarı üzerinde yer alan anıt, alana en hakim noktadır. Arkasında yüksek palmiyeler ve onun da ardında çok katlı iş merkezi yer alır. Kısmen bu binanın gölgesinde kalmaktadır.														
Anıtı Çevreleyen Elemanlar	<table border="1"> <tr> <td>+</td> <td>Bayrak direkleri</td> </tr> <tr> <td>+</td> <td>Ağaçlar</td> </tr> <tr> <td>-</td> <td>Yeşil alan</td> </tr> <tr> <td>+</td> <td>Çeşme</td> </tr> <tr> <td>-</td> <td>Havuz</td> </tr> <tr> <td>+</td> <td>Oturma birimleri</td> </tr> <tr> <td>-</td> <td>Büfe</td> </tr> </table>		+	Bayrak direkleri	+	Ağaçlar	-	Yeşil alan	+	Çeşme	-	Havuz	+	Oturma birimleri	-	Büfe
+	Bayrak direkleri															
+	Ağaçlar															
-	Yeşil alan															
+	Çeşme															
-	Havuz															
+	Oturma birimleri															
-	Büfe															
Anıtın Yönü	Anıt güney yönüne doğru bakmaktadır.															
Anıtın Konusu	Atatürk yüzünde ciddi bir ifadeyle dik bir duruş sergilemektedir. Atatürk'ün elinde bir kağıt yer almaktadır ve bir ayağı da ileri doğru atılmıştır. Heykelin üstünde durduğu kaidede de "Ne mutlu Türk'üm diyene" yazısı yer almaktadır.															

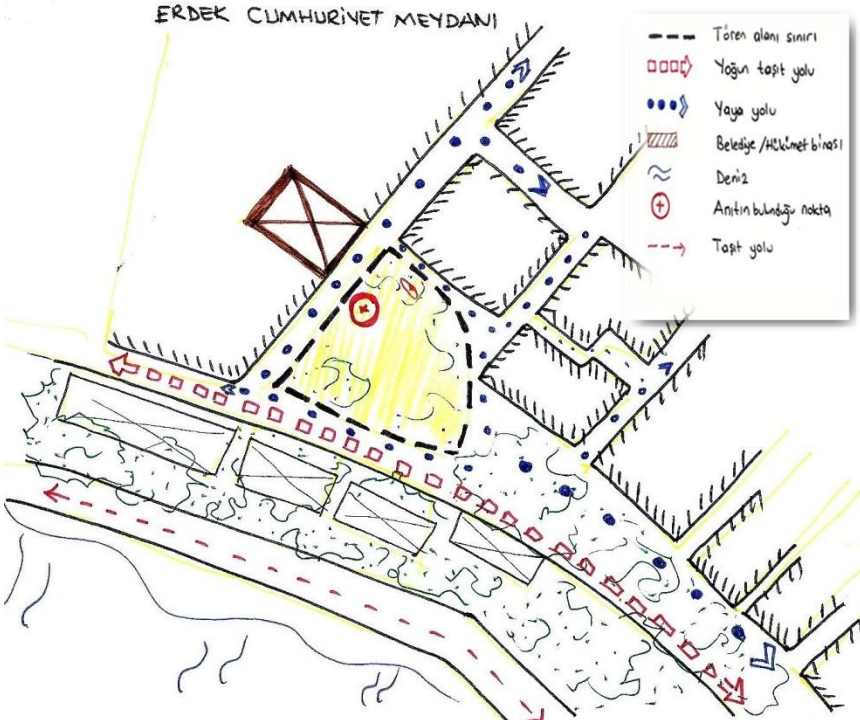

5.1.8 Erdek Cumhuriyet Meydanı ve Atatürk Anıtı

Tablo 5.15: Erdek Cumhuriyet Meydanına ait verileri içeren tablo

TÖREN ALANINA AİT VERİLER ↓	ERDEK CUMHURİYET MEYDANI			
Alanın Kentsel Mekandaki Yeri				
Alanı Çevreleyen Elemanlar	+	Yaya yolu	+	Taşıt yolu
	+	Otopark	-	Askeri bina
	+	Belediye	+	Konut
	-	Hükümet konağı	+	Ticaret birimleri
	-	Okul	+	Eğlence birimleri
	-	Diğer resmi bina	+	Yeme içme alanları
	+	Liman	-	Dağ
	+	İskele	+	Deniz

Tablo 5.15'in devamı

<p>Alanın Geometrik Biçimi</p>	
<p>Alan-Sokak İlişkisi</p>	 <p>Erdek Cumhuriyet meydanının güneyinde deniz bulunur ve denizle arasında yeşil bir bant yer alır. Sahil boyunca uzanan yürüme yolu bu meydanın da önünden geçmektedir. Diğer üç kenarında binalar ve bu binalar arasında oluşan sokaklar bulunur. Sokakla iç içe yaşayan bir mekandır.</p>

Tablo 5.15'in devamı

Alanın Gündelik Hayata Katılma Durumu	 <p>Alanın çevresinde üst katlarda çoğunlukla konut bulunan farklı işlevler barındıran ticaret birimleri yer alır. Bunların arasında çoğu yeme- içme mekanları olmak üzere, banka, konfeksiyon, hediyelik eşya ve kitabevi gibi işlevler bulunmaktadır. Bu mekanlara ulaşmak isteyen kullanıcılar meydandan geçerek alanın gündelik hayata katılmasını sağlamaktadır.</p>
Alandaki Simge Yapı	 <p>Alandaki simge yapı Atatürk anıtıdır.</p>
Alana ulaşım	<p>Alan, ilçenin merkezinde olması sebebiyle kolay ulaşılabilir bir noktadadır.</p>
Adresi	<p>Yalı mahallesi, Erdek Cumhuriyet meydanı</p>

Tablo 5.16: Alandaki Atatürk Anıtına ait verileri içeren tablo

ANITA AİT VERİLER ↓	ERDEK CUMHURİYET MEYDANI VE ATATÜRK ANITI															
Anıtın Alandaki Yeri		Anıt, belediye binasının önünde, caddeyi ve denizi gören, alana hakim bir noktada yer almaktadır.														
Anıtı Çevreleyen Elemanlar	<table border="1" data-bbox="536 801 1161 1070"><tbody><tr><td data-bbox="536 801 632 837">+</td><td data-bbox="632 801 1161 837">Bayrak direkleri</td></tr><tr><td data-bbox="536 837 632 873">+</td><td data-bbox="632 837 1161 873">Ağaçlar</td></tr><tr><td data-bbox="536 873 632 909">+</td><td data-bbox="632 873 1161 909">Yeşil alan</td></tr><tr><td data-bbox="536 909 632 945">-</td><td data-bbox="632 909 1161 945">Çeşme</td></tr><tr><td data-bbox="536 945 632 981">-</td><td data-bbox="632 945 1161 981">Havuz</td></tr><tr><td data-bbox="536 981 632 1016">+</td><td data-bbox="632 981 1161 1016">Oturma birimleri</td></tr><tr><td data-bbox="536 1016 632 1052">-</td><td data-bbox="632 1016 1161 1052">Büfe</td></tr></tbody></table>		+	Bayrak direkleri	+	Ağaçlar	+	Yeşil alan	-	Çeşme	-	Havuz	+	Oturma birimleri	-	Büfe
+	Bayrak direkleri															
+	Ağaçlar															
+	Yeşil alan															
-	Çeşme															
-	Havuz															
+	Oturma birimleri															
-	Büfe															
Anıtın Yönü	Güneydoğu yönüne bakan anıt denize ve limana doğru bakar durumdadır.															
Anıtın Konusu	<p>Bir yarışma sonucu uygulanan bu anıtın birden fazla figürü vardır. En yukarıda Atatürk ve yanında, ona bakar durumda genç bir asker vardır. İkisi bir Türk bayrağıyla sarmalanmış gibidir. Atatürk ellerini kendine dolamış, ileriye doğru kendinden emin bir ifadeyle bakmaktadır. Anıtta alışlagelen geometrik biçimli bir kaide yerine, genç, yaşlı, kadın ve erkeklerden oluşan bir kompozisyon yer alır. Kucağında bir yaralı olan yaşlı bir adam, onunla birlikte yaralıya bakan başka bir adam, bir eliyle yaralıya silahını doğrultmuş diğer eliyle yüzünü kapatan ayakta duran genç adam, tüm bunlara yüz çevirmiş, kulağını kapar gibi duran bir başka adam. Bayrağı yukarı kaldırır gibi duran biri kız biri erkek iki genç ile yığıntı altından elini yukarı doğru çıkararak bir başka genç tasvir edilmiştir. Tüm bu figürlerden bağımsız gibi duran, sırtüstü yatmış çıplak bir kadın figürü kompozisyonun solunda yer alır. Sağda ise kompozisyona doğru yönelmiş bir kız bir erkek iki genç, ellerinde kitapla Ata'ya bakmaktadır. Arkalarında Atatürk'ün 'Türklerin vatan sevgisi ile dolu olan göğüsleri lanetli tutkulara karşı daima demirden bir duvar gibi yükselecektir' yazısı yer alır.</p>															

Tablo 5.15'nin devamı

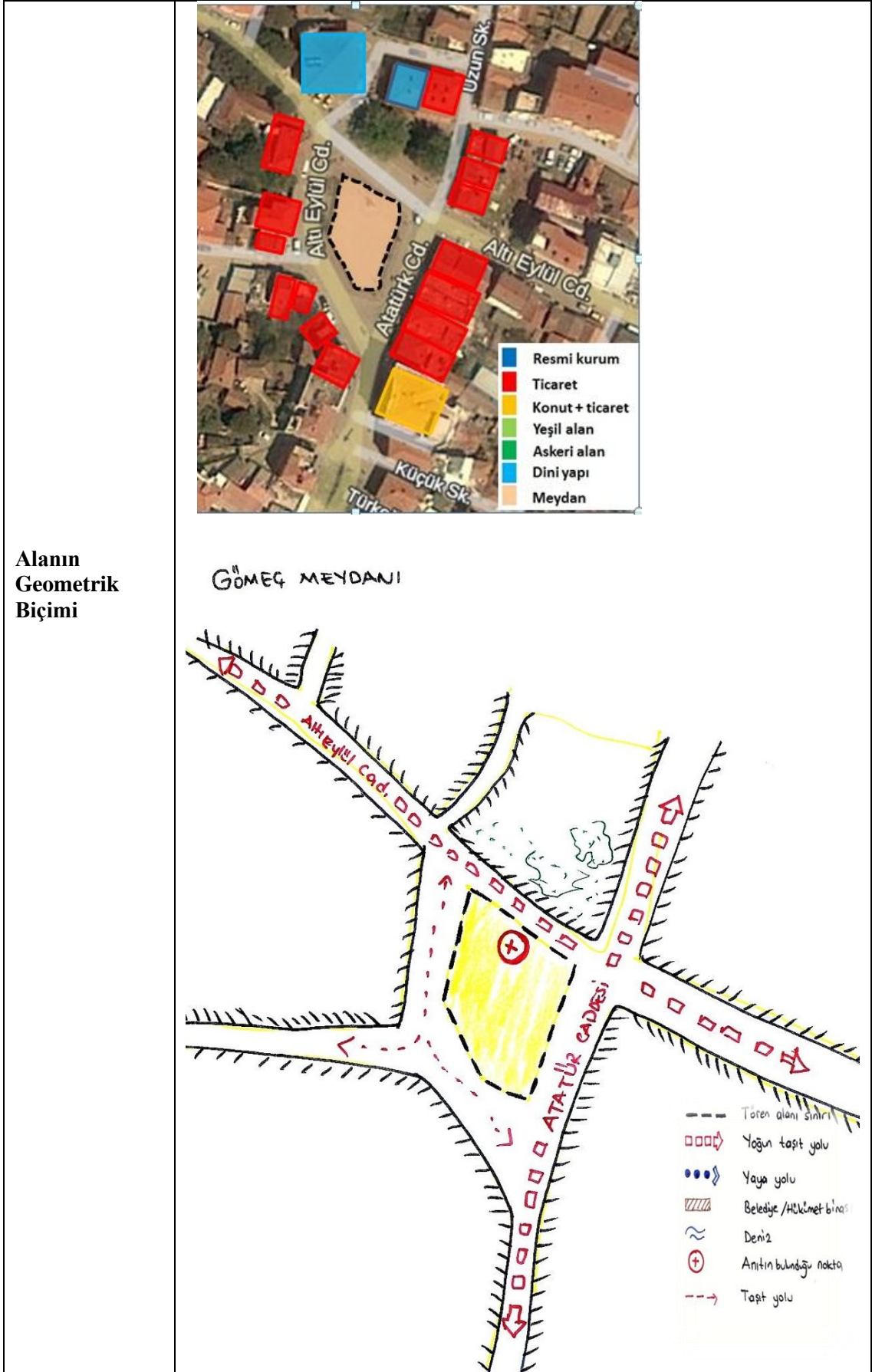
Anıt Yapan/Yaptıran	<p>Cumhuriyet alanında yer alan Atatürk anıtının yapılması, Atatürk'ün 100. doğum yılı nedeniyle yurt düzeyinde başlatılan çalışmalara paralel olarak gündeme gelmiştir. Belediye Başkanı Gökçe Büyüker'in önderliğinde Erdek'e, Atatürk'ün kişiliğine yaraşır bir anıtın yapılmasına karar verilerek, 10 Kasım 1980'de, bu çalışmalara yön verecek ve finansman sağlayacak bir Anıt Yaptırma Komitesi yaşama geçirilmiştir.</p> <p>Bu çalışmaların paralelinde, Anıt Yaptırma Komitesi'nce, bir yandan anıtın yapılmasını sağlayacak bağışlar toplanırken, diğer yandan ise Türkiye düzeyinde isim yapmış 10 heykeltıraş, ilçeye davet edilerek, anıtın ayrıntıları görüşülmüş, ardından açılan anıt yarışmasına 5 heykeltıraş katılmıştır.</p> <p>Anıt yarışmasında, yapılacak anıtın yansıtması gereken ana kompozisyonu ve düşünceleri şöyle belirlenmiştir:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Anıtın, 12 Eylül sonrası ve Atatürk'ün 100. doğum yılında yapıldığının belirtilmesi, 2) Anıtın, Atatürk ilke ve devrimlerinin ulusça korunduğunun vurgulanması, 3) Anıtın ve mekânın, yayaların dolaşımını etkilemeyecek şekilde düzenlenmesi, 4) Anıtta, bağımsızlığı simgeleyen bayrağımızla bütünleşmesinin sağlanması, Atatürk'e yöneliş ve O'na bağlılığın yansıtılması, 5) Anıtta, yöresel niteliklere yer verilip, anıtın her yerden görülmesinin sağlanması <p>Rahmi Aksungur'un birinciliğe değer bulunan yapıtının temeli 18 Eylül 1981 'de atıldıktan sonra anıt çevresi, 1982 yılının Haziran ayında bitirilmiştir.</p> <p>Cumhuriyet alanındaki Atatürk anıtının açılışı ise 25.07.1982 tarihinde gerçekleştirilen törenle, Cumhurbaşkanı Kenan Evren tarafından açılmıştır (URL 15)</p>
--------------------------------	---

5.1.9 Gömeç Meydanı ve Atatürk Anıtı

Tablo 5.17: Gömeç Meydanına ait verileri içeren tablo

TÖREN ALANINA AİT VERİLER ↓	GÖMEÇ MEYDANI			
Alanın Kentsel Mekandaki Yeri				
Alanı Çevreleyen Elemanlar	+	Yaya yolu	+	Taşıt yolu
	-	Otopark	-	Askeri bina
	-	Belediye	-	Konut
	-	Hükümet konağı	+	Ticaret birimleri
	-	Okul	+	Eğlence birimleri
	+	Diğer resmi bina	+	Yeme içme alanları
	-	Liman	-	Dağ
	-	İskele	-	Deniz

Tablo 5.17'nin devamı

Tablo 5.17'nin devamı

<p>Alan-Sokak İlişkisi</p>		<p>Beş kenarından da taşıt yolu geçen meydanı kaldırımlar çevrelemektedir. İlçenin merkezi olan bu alan birkaç sokağın kesiştiği noktadadır.</p>
<p>Alanın Gündelik Hayata Katılma Durumu</p>		<p>Gömeç Cumhuriyet meydanını çevreleyen yapılar arasında, cami, ticaret birimleri, yeme içme alanları, emlak büroları ve bankamatikler gibi işlevler bulunması nedeniyle bu meydan halk tarafından sıklıkla uğranılan, kullanılan bir alandır.</p>
<p>Alandaki Simge Yapı</p>		
<p>Alana ulaşım</p>	<p>Gömeç meydanı olan bu alana ulaşım hem taşıt hem de yaya için kolaylıkla sağlanabilmektedir.</p>	
<p>Adresi</p>	<p>Atatürk caddesi, Gömeç meydanı</p>	

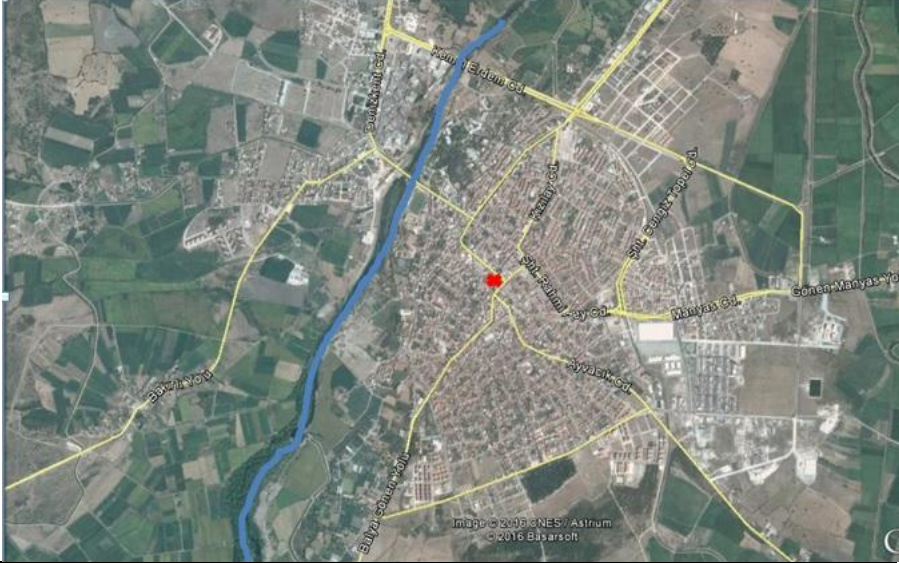
Tablo 5.18: Alandaki Atatürk Anıtına ait verileri içeren tablo

ANITA AİT VERİLER ↓	GÖMEÇ MEYDANI VE ATATÜRK ANITI															
Anıtın Alandaki Yeri		Anıt meydanının her yerinden görülebilen bir noktasında yer almaktadır.														
Anıtı Çevreleyen Elemanlar	<table border="1" data-bbox="496 958 1114 1227"><tbody><tr><td data-bbox="496 958 587 994">+</td><td data-bbox="587 958 1114 994">Bayrak direkleri</td></tr><tr><td data-bbox="496 994 587 1030">+</td><td data-bbox="587 994 1114 1030">Ağaçlar</td></tr><tr><td data-bbox="496 1030 587 1066">-</td><td data-bbox="587 1030 1114 1066">Yeşil alan</td></tr><tr><td data-bbox="496 1066 587 1102">-</td><td data-bbox="587 1066 1114 1102">Çeşme</td></tr><tr><td data-bbox="496 1102 587 1137">-</td><td data-bbox="587 1102 1114 1137">Havuz</td></tr><tr><td data-bbox="496 1137 587 1173">-</td><td data-bbox="587 1137 1114 1173">Oturma birimleri</td></tr><tr><td data-bbox="496 1173 587 1209">-</td><td data-bbox="587 1173 1114 1209">Büfe</td></tr></tbody></table>		+	Bayrak direkleri	+	Ağaçlar	-	Yeşil alan	-	Çeşme	-	Havuz	-	Oturma birimleri	-	Büfe
+	Bayrak direkleri															
+	Ağaçlar															
-	Yeşil alan															
-	Çeşme															
-	Havuz															
-	Oturma birimleri															
-	Büfe															
Anıtın Yönü	Anıt güneye doğru yönlendirilmiştir.															
Anıtın Konusu	Kaide üzerinde adım atar gibi duran takım elbiseli Atatürk, bir elinde üzerinde 'bilim sanat' yazan kitap taşımaktadır. Yüzünde kararlı, sert bir ifade vardır. Kaidede Atatürk'ün "Ey yükselen yeni nesil cumhuriyeti biz kurduk onu yaşatacak ve yüceltecek sizsiniz" sözü yazmaktadır.															

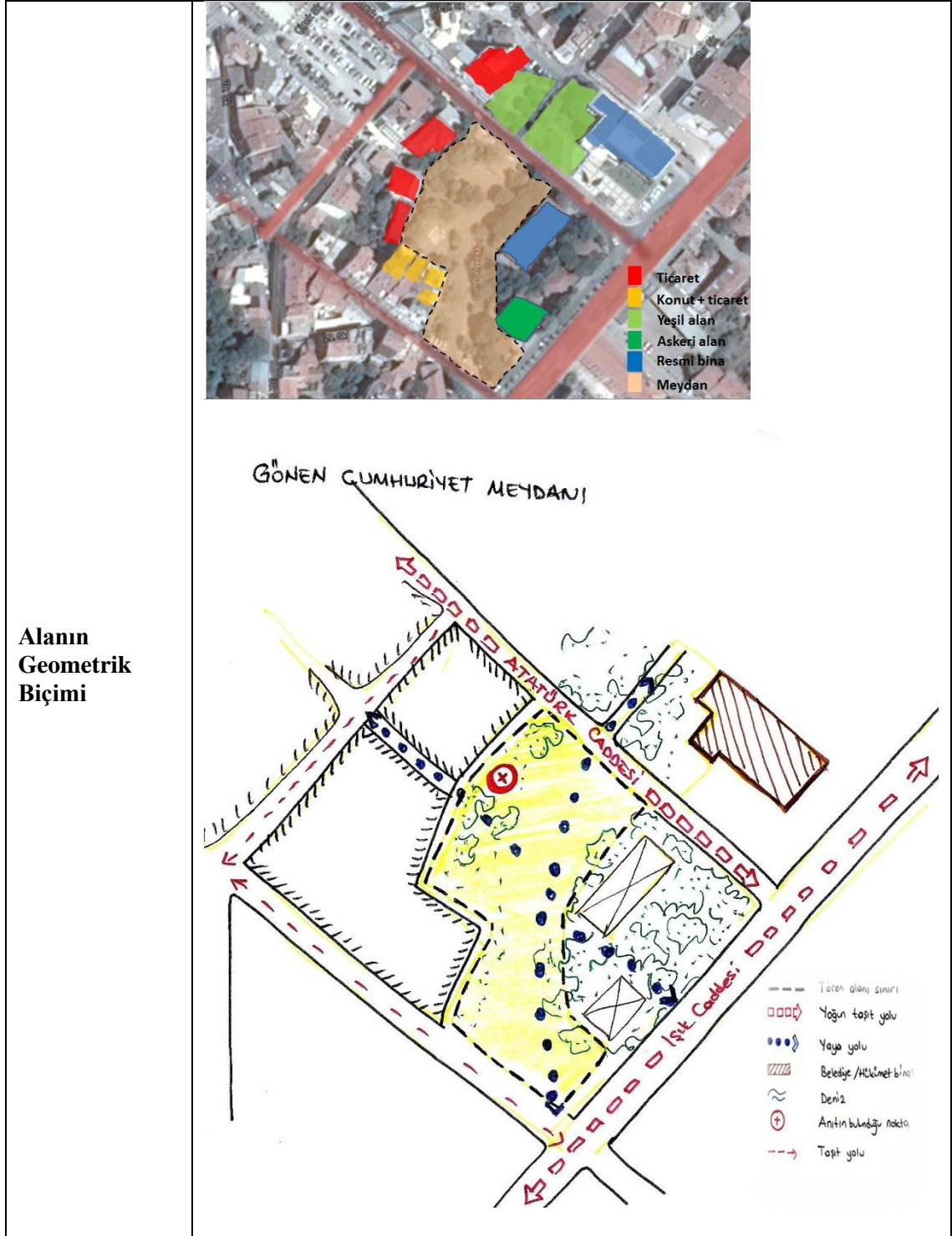
5.1.10 Gönen Cumhuriyet Meydanı ve Atatürk Anıtı

Tablo 5.19:Göner Cumhuriyet Meydanı'na ait verileri içeren tablo

TÖREN ALANINA AİT VERİLER ↓	GÖNER CUMHURİYET MEYDANI			
Alanın Kentsel Mekandaki Yeri				
Alanı Çevreleyen Elemanlar	+	Yaya yolu	+	Taşıt yolu
	-	Otopark	+	Askeri bina
	+	Belediye	+	Konut
	+	Hükümet konağı	+	Ticaret birimleri
	-	Okul	+	Eğlence birimleri
	-	Diğer resmi bina	+	Yeme içme alanları
	-	Liman	-	Dağ
	-	İskele	-	Deniz

Tablo 5.19'un devamı

Tablo 5.19'un devamı

<p>Alan-Sokak İlişkisi</p>		<p>Halk arasında Hükümet Meydanı olarak da geçen Cumhuriyet Meydanı, ana caddelerin kesiştiği noktada yer alır. Yayaaların bir caddeden diğerine ulaşımında koridor görevi de görmektedir.</p>
<p>Alanın Gündelik Hayata Katılma Durumu</p>		<p>Çevresinde iş hanı, ticaret birimleri, yeme içme alanları ve resmi kurumlar gibi birimler bulunan alan, gündelik hayatın içinde aktif şekilde yer alarak kullanıcıya hizmet etmektedir.</p>
<p>Alandaki Simge Yapı</p>		
<p>Alana ulaşım</p>	<p>İlçenin merkezi bir yerinde bulunan alana gerek taşıt ile gerekse yaya olarak kolaylıkla ulaşım sağlanmaktadır. Cadde ve sokakların kesiştiği noktada yer alan Cumhuriyet Meydanına giden toplu taşıma araçları da bulunmaktadır.</p>	
<p>Adresi</p>	<p>Cumhuriyet Meydanı, Atatürk Caddesi, Gönen</p>	

Tablo 5.20: Alandaki Atatürk Anıtına ait verileri içeren tablo

ANITA AİT VERİLER ↓	GÖNEN CUMHURİYET MEYDANI VE ATATÜRK ANITI															
Anıtın Alandaki Yeri		Alanın Atatürk caddesine yakın kısmında, eski hükümet konağının karşısında, alana hakim bir noktada yer alır.														
Anıtı Çevreleyen Elemanlar	<table border="1"><tbody><tr><td>+</td><td>Bayrak direkleri</td></tr><tr><td>+</td><td>Ağaçlar</td></tr><tr><td>+</td><td>Yeşil alan</td></tr><tr><td>+</td><td>Çeşme</td></tr><tr><td>+</td><td>Havuz</td></tr><tr><td>+</td><td>Oturma birimleri</td></tr><tr><td>-</td><td>Büfe</td></tr></tbody></table>		+	Bayrak direkleri	+	Ağaçlar	+	Yeşil alan	+	Çeşme	+	Havuz	+	Oturma birimleri	-	Büfe
+	Bayrak direkleri															
+	Ağaçlar															
+	Yeşil alan															
+	Çeşme															
+	Havuz															
+	Oturma birimleri															
-	Büfe															
Anıtın Yönü	Güneydoğuya bakan anıt Hükümet konağına doğru yönlendirilmiştir.															
Anıtın Konusu	Takım elbiseli, yürür vaziyette duran Atatürk'ün sağında ve solunda biri kadın biri erkek olmak üzere iki yöresel kıyafetli Türk vatandaşı tasvir edilmiştir. Kaidenin ön cephesinde Atatürk'ün 'Beni görmek demek behemahal yüzümü görmek değildir. Benim fikirlerimi, benim duygularımı anlıyorsanız ve hissediyorsanız bu kafidir' sözü yer alır. Kaidenin daha alt kısımlarında da Kurtuluş Savaşında Gonen'de şehit edilen vatanseverlerin isimleri yazılmıştır.															

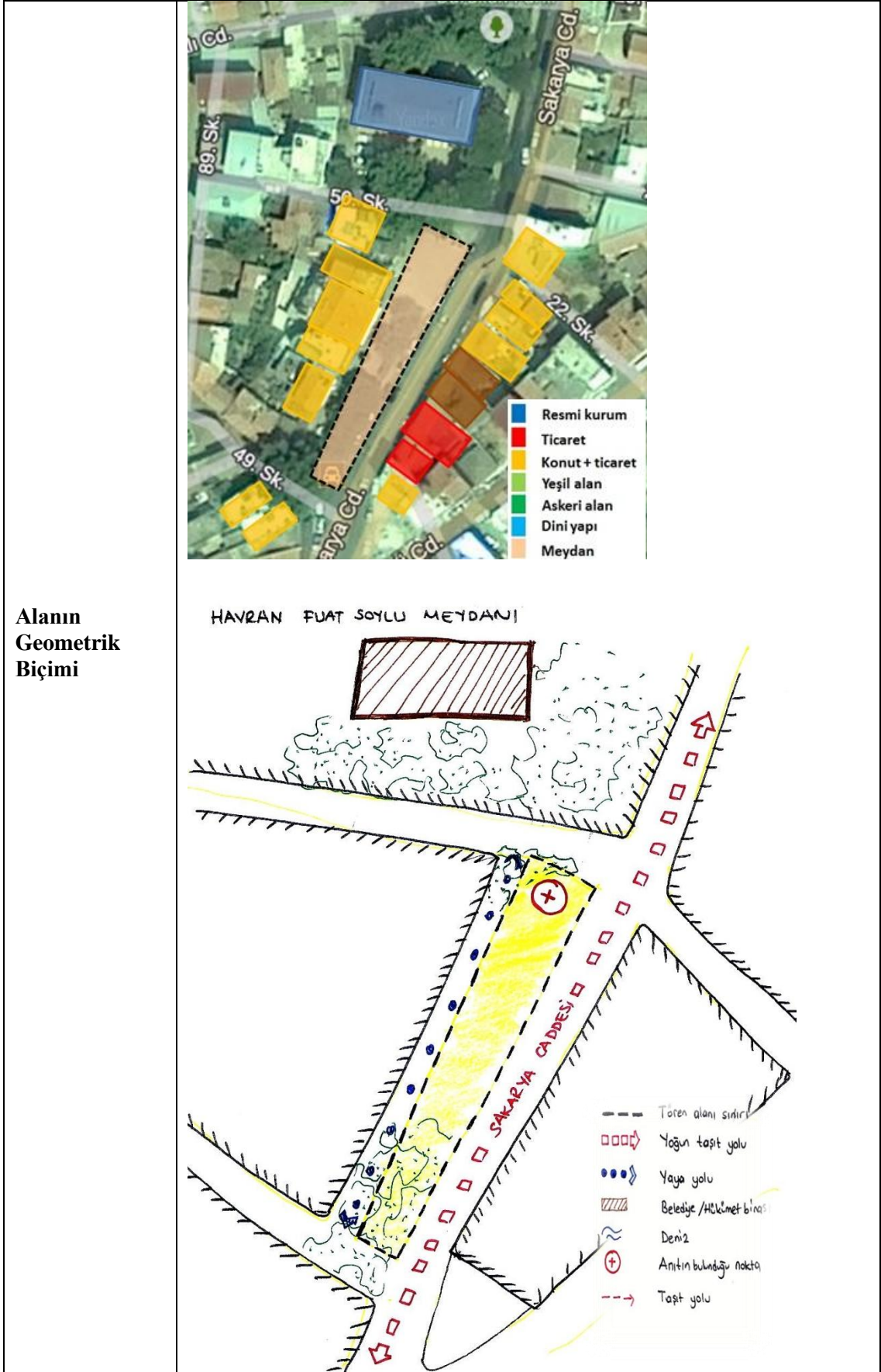

5.1.11 Havran Fuat Soylu Meydanı ve Atatürk Anıtı

Tablo 5.21: Havran Fuat Soylu Meydanı'na ait verileri içeren tablo

TÖREN ALANINA AİT VERİLER ↓	HAVRAN FUAT SOYLU MEYDANI			
Alanın Kentsel Mekandaki Yeri				
Alanı Çevreleyen Elemanlar	+	Yaya yolu	+	Taşıt yolu
	-	Otopark	-	Askeri bina
	-	Belediye	+	Konut
	+	Hükümet konağı	+	Ticaret birimleri
	-	Okul	+	Eğlence birimleri
	-	Diğer resmi bina	+	Yeme içme alanları
	-	Liman	-	Dağ
	-	İskele	-	Deniz

Tablo 5.21'in devamı

Tablo 5.21'in devamı

<p>Alan-Sokak İlişkisi</p>		<p>Havran merkezde yer alan bu meydanın bir kenarı binalarca sınırlanmış olup diğer bir kenarı da ana caddeye paraleldir. Alanın kuzey ve güneyinde sokaklar yer alır.</p>
<p>Alanın Gündelik Hayata Katılma Durumu</p>		<p>Hem bir meydan hem bir park olan bu alan ana caddede üzerinde olması, hükümet binasının önünde yer alıyor olması ve çevresinde ticaret ve konut birimlerini barındırıyor olması sebebiyle insanların uğradığı, gelip geçerken kullandığı bir bölgedir ve gündelik hayatın içinde aktif rol almaktadır.</p>
<p>Alandaki Simge Yapı</p>	 <p>Anıt kademeli kaidesi, heykelin sağında ve solundaki duvarların üzerindeki rölyefleriyle birlikte alana haim bir noktada ve bulunduğu yerde simge durumundadır.</p>	
<p>Alana ulaşım</p>	<p>Alan, ilçenin merkezinde olması sebebiyle kolay ulaşılabilir bir noktadadır.</p>	
<p>Adresi</p>	<p>Sakarya caddesi, Fuat Soylu meydanı</p>	

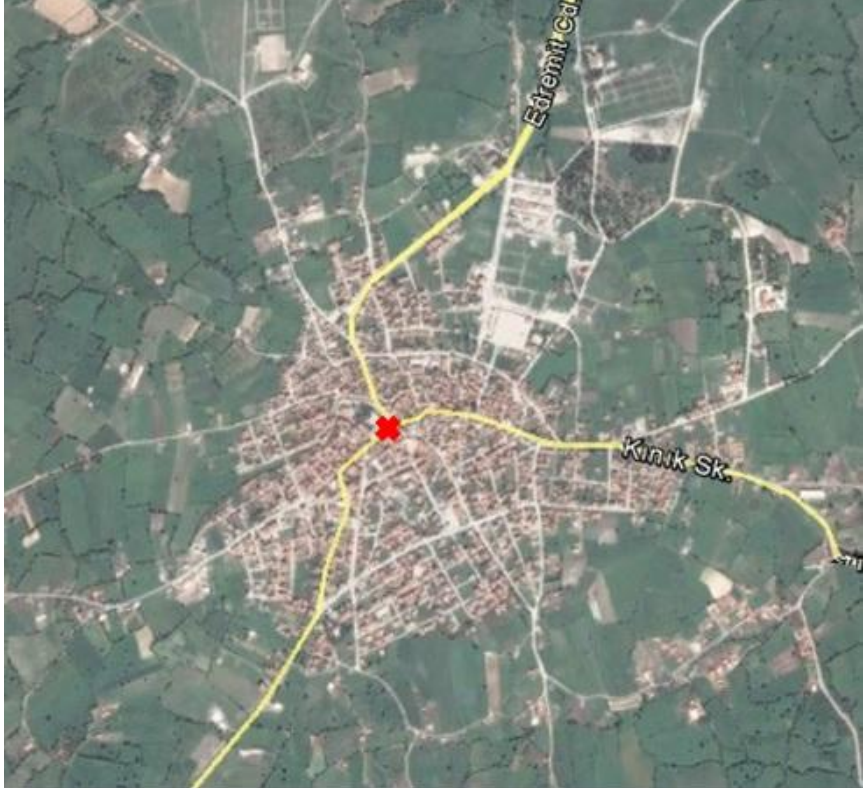

Tablo 5.22: Alandaki Atatürk Anıtına ait verileri içeren tablo

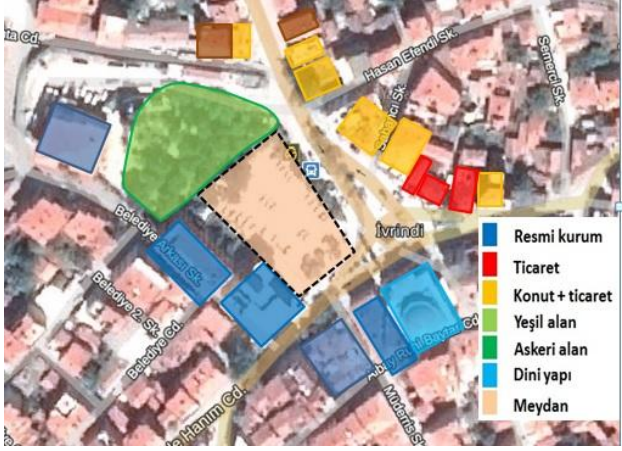
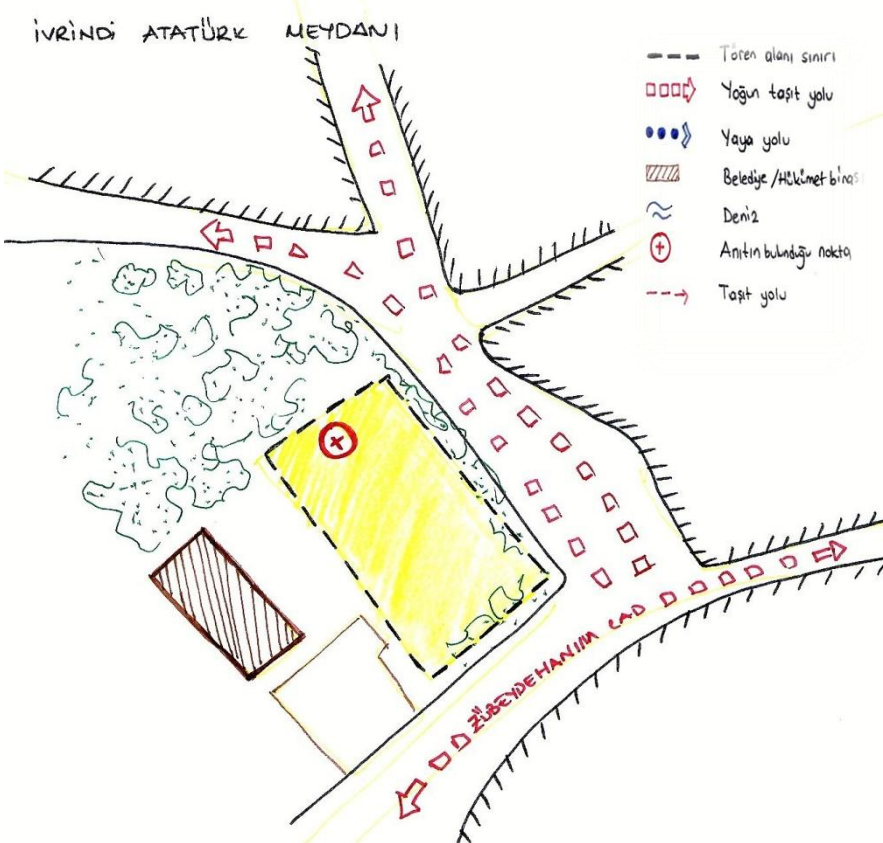
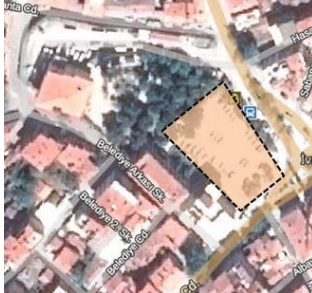
ANITA AİT VERİLER ↓	HAVRAN FUAT SOYLU MEYDANI VE ATATÜRK ANITI															
Anıtın Alandaki Yeri		Anıt, dikdörtgen biçimindeki alanın kuzey kenarı üzerinde, hükümet binasının önünde parka bakar durumdadır.														
Anıtı Çevreleyen Elemanlar	<table border="1"><tbody><tr><td data-bbox="544 994 635 1025">+</td><td data-bbox="635 994 1166 1025">Bayrak direkleri</td></tr><tr><td data-bbox="544 1025 635 1057">+</td><td data-bbox="635 1025 1166 1057">Ağaçlar</td></tr><tr><td data-bbox="544 1057 635 1088">+</td><td data-bbox="635 1057 1166 1088">Yeşil alan</td></tr><tr><td data-bbox="544 1088 635 1120">+</td><td data-bbox="635 1088 1166 1120">Çeşme</td></tr><tr><td data-bbox="544 1120 635 1151">-</td><td data-bbox="635 1120 1166 1151">Havuz</td></tr><tr><td data-bbox="544 1151 635 1182">+</td><td data-bbox="635 1151 1166 1182">Oturma birimleri</td></tr><tr><td data-bbox="544 1182 635 1214">-</td><td data-bbox="635 1182 1166 1214">Büfe</td></tr></tbody></table>		+	Bayrak direkleri	+	Ağaçlar	+	Yeşil alan	+	Çeşme	-	Havuz	+	Oturma birimleri	-	Büfe
+	Bayrak direkleri															
+	Ağaçlar															
+	Yeşil alan															
+	Çeşme															
-	Havuz															
+	Oturma birimleri															
-	Büfe															
Anıtın Yönü	Güney yönüne bakan anıt hükümet konağını arkasına almış durumdadır.															
Anıtın Konusu	Yüzünde etkileyici ve kararlı bir ifade barındıran takım elbiseli Atatürk'ün bir elinde nutuk yer alır. Kaidenin sağında ve solunda duvarlar ve bu duvarlar üzerinde rölyefler bulunmaktadır. Bunlardan Atatürk'ün sağındaki duvarda 'Kurtuluş Savaşındaki kadınlarımız', solundaki duvarda da 'Çanakkale kahramanımız Koca Seyit'in mermi taşıyan hali tasvir edilmiştir. Kaidede ise 'Yurt sevgisi vatana hizmetle ölçülür' yazısı yer almaktadır.															

5.1.12 İvrindi Atatürk Meydanı Ve Atatürk Anıtı

Tablo 5.23: İvrindi Atatürk Meydanı'na ait verileri içeren tablo

TÖREN ALANINA AİT VERİLER ↓	İVRİNDİ ATATÜRK MEYDANI			
Alanın Kentsel Mekandaki Yeri				
Alanı Çevreleyen Elemanlar	+	Yaya yolu	+	Taşıt yolu
	-	Otopark	-	Askeri bina
	+	Belediye	+	Konut
	-	Hükümet konağı	+	Ticaret birimleri
	-	Okul	+	Eğlence birimleri
	+	Diğer resmi bina	+	Yeme içme alanları
	-	Liman	-	Dağ
	-	İskele	-	Deniz

Tablo 5.23'ün devamı

<p>Alanın Geometrik Biçimi</p>	 <p>İVRİNDİ ATATÜRK MEYDANI</p>
<p>Alan-Sokak İlişkisi</p>	 <p>Dikdörtgene yakın bir şekli olan meydanın, bir tarafında kaymakamlık ve belediye binaları bulunmaktadır, diğer iki yanı yükseltilmiş kot ve duvarla çevresinden ayrılmıştır. Alanın yanında yer alan ana caddeden, bu alanda bir meydan bulunduğunu algılamak güçtür. Sadece alandaki anıtın karşısındaki sokak tarafından alan net şekilde algılanabilmektedir.</p>

Tablo 5.23'ün devamı

<p>Alanın Gündelik Hayata Katılma Durumu</p>	 <p>Çevresinde belediye, kaymakamlık, müftülük, cami gibi birimlerin ve ticaret alanlarıyla, yeme içme alanları gibi birimlerin bulunduğu alan, gündelik hayatın içinde yer alarak kullanıcıya hizmet etmektedir. İvrindi'nin 'çarşı' olarak adlandırılan bölgesindedir.</p>
<p>Alandaki Simge Yapı</p>	 <p>Alandaki simge yapı Atatürk anıtıdır.</p>
<p>Alana ulaşım</p>	<p>İlçenin merkezi bir yerinde bulunan alana gerek taşıt gerek yaya yönünden kolaylıkla ulaşım sağlanmaktadır.</p>
<p>Adresi</p>	<p>Sakarya mahallesi, Zübeyde Hanım Caddesi, Atatürk meydanı</p>

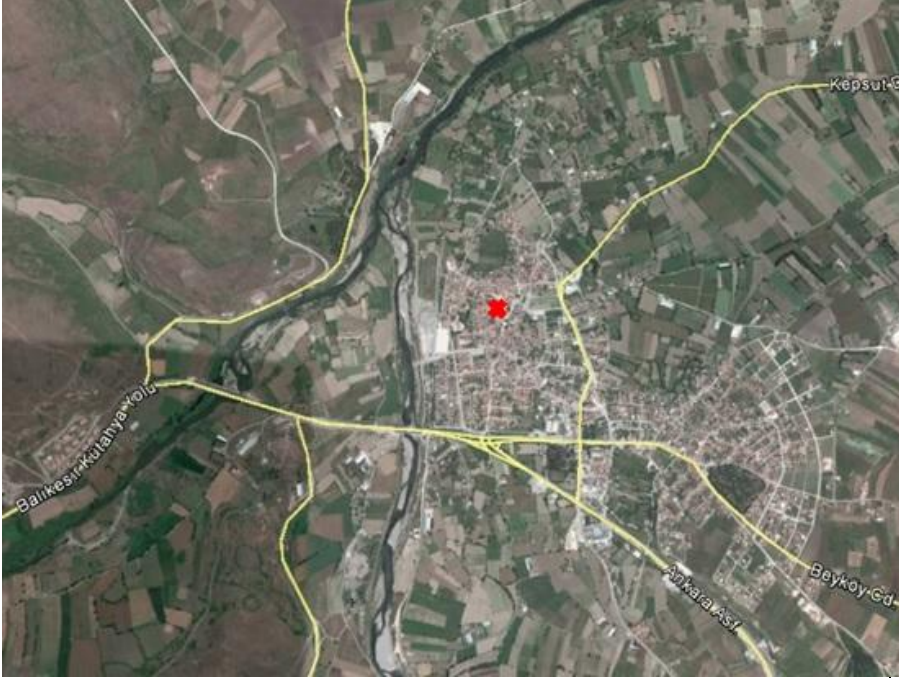

Tablo 5.24: Alandaki Atatürk Anıtına ait verileri içeren tablo

ANITA AİT VERİLER ↓	İVRİNDİ ATATÜRK MEYDANI VE ATATÜRK ANITI															
Anıtın Alandaki Yeri		Sağ tarafında kaymakamlık ve belediye binaları yer alan anıt, alana hakim ve kolay algılanabilir bir noktada yer almaktadır.														
Anıtı Çevreleyen Elemanlar	<table border="1"><tbody><tr><td>+</td><td>Bayrak direkleri</td></tr><tr><td>+</td><td>Ağaçlar</td></tr><tr><td>+</td><td>Yeşil alan</td></tr><tr><td>-</td><td>Çeşme</td></tr><tr><td>-</td><td>Havuz</td></tr><tr><td>+</td><td>Oturma birimleri</td></tr><tr><td>-</td><td>Büfe</td></tr></tbody></table>	+	Bayrak direkleri	+	Ağaçlar	+	Yeşil alan	-	Çeşme	-	Havuz	+	Oturma birimleri	-	Büfe	
+	Bayrak direkleri															
+	Ağaçlar															
+	Yeşil alan															
-	Çeşme															
-	Havuz															
+	Oturma birimleri															
-	Büfe															
Anıtın Yönü	Güneydoğuya bakan anıt Zübeyde Hanım caddesi ve camiye doğru bakmaktadır.															
Anıtın Konusu	Kaidenin üzerinde adım atar gibi duran Atatürk, takım elbise üzerine pelerin giymiş şekilde tasvir edilmiştir. Bir elinde fötr şapkası diğer elinde de eldivenleri vardır. Kaidenin üzerinde de “Ne mutlu Türküm diyene” yazısı yer almaktadır.															

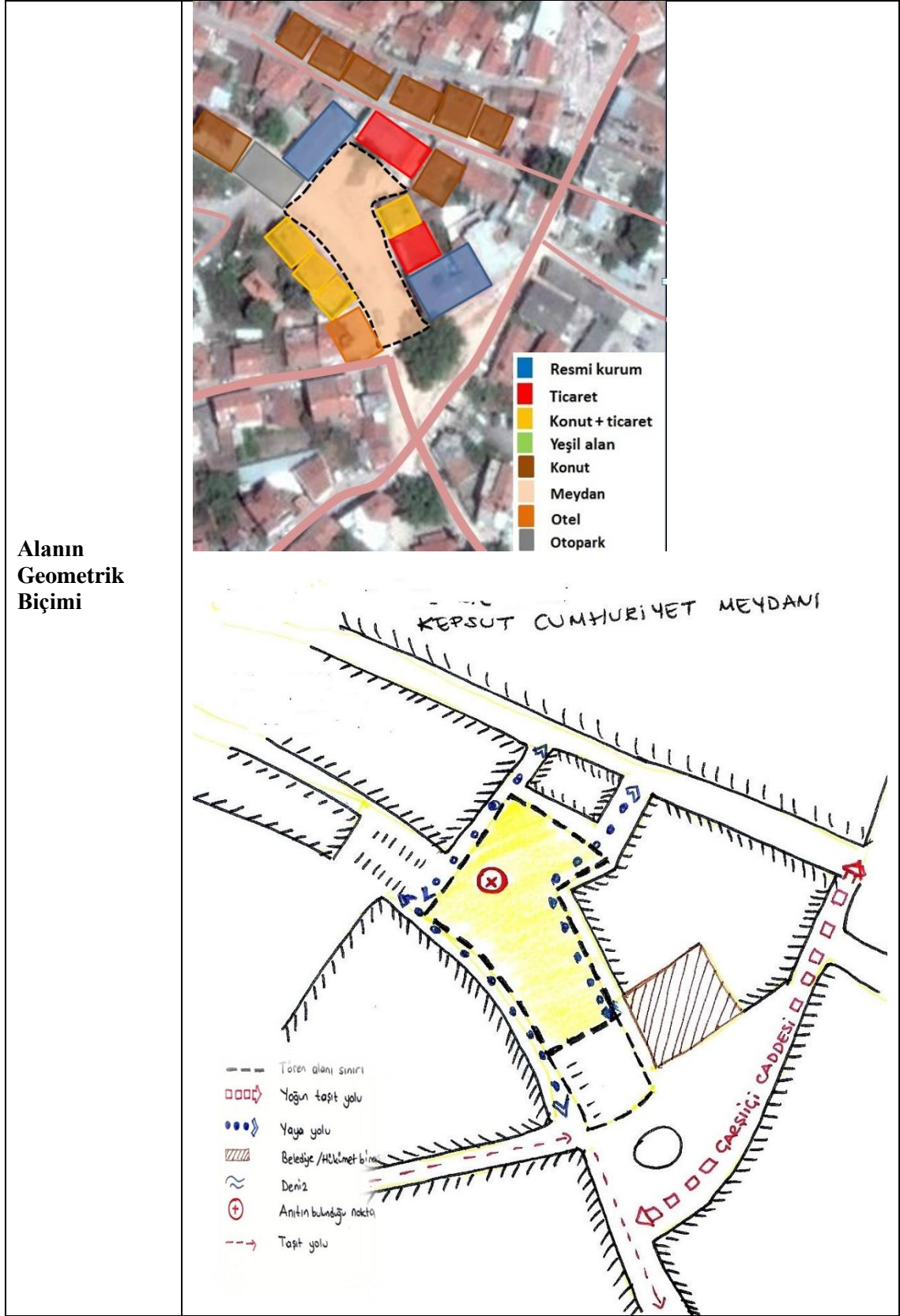
5.1.13 Kepsut Cumhuriyet Meydanı ve Atatürk Anıtı

Tablo 5.25:Kepsut Cumhuriyet Meydanı'na ait verileri içeren tablo

TÖREN ALANINA AİT VERİLER ↓	KEPSUT CUMHURİYET MEYDANI			
Alanın Kentsel Mekandaki Yeri				
Alanı Çevreleyen Elemanlar	+	Yaya yolu	+	Taşıt yolu
	+	Otopark	-	Askeri bina
	+	Belediye	+	Konut
	-	Hükümet konağı	+	Ticaret birimleri
	+	Okul	+	Eğlence birimleri
	-	Diğer resmi bina	-	Yeme içme alanları
	-	Liman	-	Dağ
	-	İskele	-	Deniz

Tablo 5.25'in devamı

Tablo 5.25' in devamı

<p>Alan-Sokak İlişkisi</p>		<p>Etrafı binalarla çevrili olan alanın sadece bir kenarından taşıt yolu geçmektedir. Alanın bir kısmı da otoparka bitişik durumdadır. Bunun yanında alana açılan birkaç ara sokak aracılığıyla yaya ulaşımı mevcuttur.</p>
<p>Alanın Gündelik Hayata Katılma Durumu</p>		<p>Alandaki belediye binası ve eğitim merkezinin dışında birkaç küçük ticaret birimi ve kahvehane yer almaktadır. Alanın binalar arasında kalıyor oluşu ve buradaki birimlerin uğrak alanlar olmayışı bu bölgeyi ıssızlaştırmıştır. Gündelik hayatın içinde aktif rol aldığı söylenemez.</p>
<p>Alandaki Simge Yapı</p>		
<p>Alana ulaşım</p>	<p>Alanda simge durumunda olması beklenen anıt, beklentiyi karşılayacak niteliklere sahip değildir. Meydanın büyüklüğüne oranla anıt küçük kalmış, alanda adeta kaybolmuştur. Kaidesi de alçak olan heykelin boyutları neredeyse normal insan büyüklüğündedir. Bu olumsuzluklar anıtın etkisini azaltmıştır.</p>	
<p>Alana ulaşım</p>	<p>Çarşıya ulaşan ana caddenin üzerinde, belediye binası yanında yer alan alana ulaşım kolay sağlanmaktadır.</p>	
<p>Adresi</p>	<p>Cumhuriyet meydanı, İhsaniye mahallesi</p>	

Tablo 5.26: Alandaki Atatürk Anıtına ait verileri içeren tablo

ANITA AİT VERİLER ↓	KEPSUT CUMHURİYET MEYDANI VE ATATÜRK ANITI															
Anıtın Alandaki Yeri		İki dikdörtgenin birleşmesiye oluşan alanın ana caddeden bakıldığında görülebilen noktasında yer almaktadır.														
Anıtı Çevreleyen Elemanlar	<table border="1"><tbody><tr><td>+</td><td>Bayrak direkleri</td></tr><tr><td>+</td><td>Ağaçlar</td></tr><tr><td>-</td><td>Yeşil alan</td></tr><tr><td>-</td><td>Çeşme</td></tr><tr><td>-</td><td>Havuz</td></tr><tr><td>+</td><td>Oturma birimleri</td></tr><tr><td>-</td><td>Büfe</td></tr></tbody></table>		+	Bayrak direkleri	+	Ağaçlar	-	Yeşil alan	-	Çeşme	-	Havuz	+	Oturma birimleri	-	Büfe
+	Bayrak direkleri															
+	Ağaçlar															
-	Yeşil alan															
-	Çeşme															
-	Havuz															
+	Oturma birimleri															
-	Büfe															
Anıtın Yönü	Güneye doğru yönlendirilmiş olan anıtın arkasında eğitim birimi, baktığı yönde de cami yer almaktadır.															
Anıtın Konusu	Takım elbisesi içindeki Atatürk'ün bir eli cebinde dururken diğer eli daha yukarıda ve kağıt tutar durumdadır. Yüzünde ise ciddi, kararlı bir ifade vardır.															

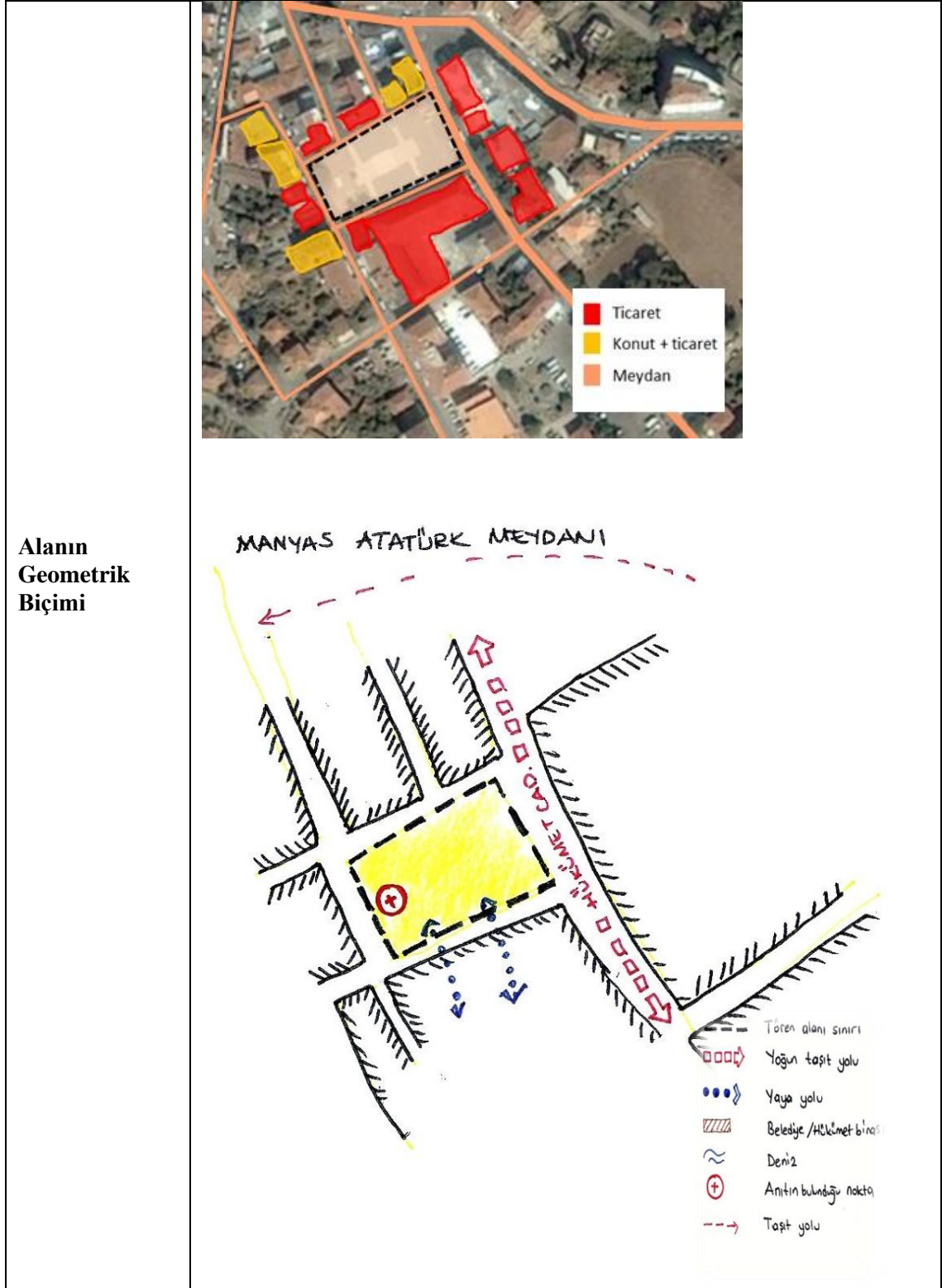
5.1.14 Manyas Atatürk Meydanı ve Atatürk Anıtı

Tablo 5.27: Manyas Atatürk Meydanı'na ait verileri içeren tablo

TÖREN ALANINA AİT VERİLER ↓	MANYAS ATATÜRK MEYDANI			
Alanın Kentsel Mekandaki Yeri				
Alanı Çevreleyen Elemanlar	+	Yaya yolu	+	Taşıt yolu
	-	Otopark	-	Askeri bina
	-	Belediye	+	Konut
	-	Hükümet konağı	+	Ticaret birimleri
	-	Okul	+	Eğlence birimleri
	-	Diğer resmi bina	+	Yeme içme alanları
	-	Liman	-	Dağ
	-	İskele	-	Deniz

Tablo 5.27'nin devamı

Tablo 5.27'nin devamı

<p>Alan-Sokak İlişkisi</p>	 <p>Manyaş'ın merkezinde yer alan Cumhuriyet Meydanı, ana caddelerin keşiştiği noktada yer alır. Yayaalara özel bir yaya yolu olmamakla beraber, yoğun trafik olmaması yayanın alana ulaşmasını kolaylaştırmaktadır.</p>
<p>Alanın Gündelik Hayata Katılma Durumu</p>	 <p>Çevresinde iş hanı, ticaret birimleri, yeme içme alanları bulunan alan, gündelik hayatın içinde yer alır. Halk arasında çarşı olarak adlandırılan bölgede konumlanmaktadır.</p>
<p>Alandaki Simge Yapı</p>	 <p>Alandaki simge yapı Atatürk anıtıdır.</p>
<p>Alana ulaşım</p>	<p>Alan, ilçenin işlek bir yerinde olması sebebiyle kolay ulaşılabilir bir noktadadır.</p>
<p>Adresi</p>	<p>Hükümet caddesi, Atatürk meydanı</p>

Tablo 5.28: Alandaki Atatürk Anıtına ait verileri içeren tablo

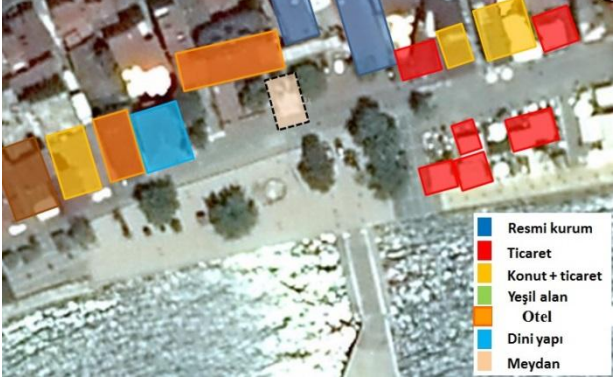
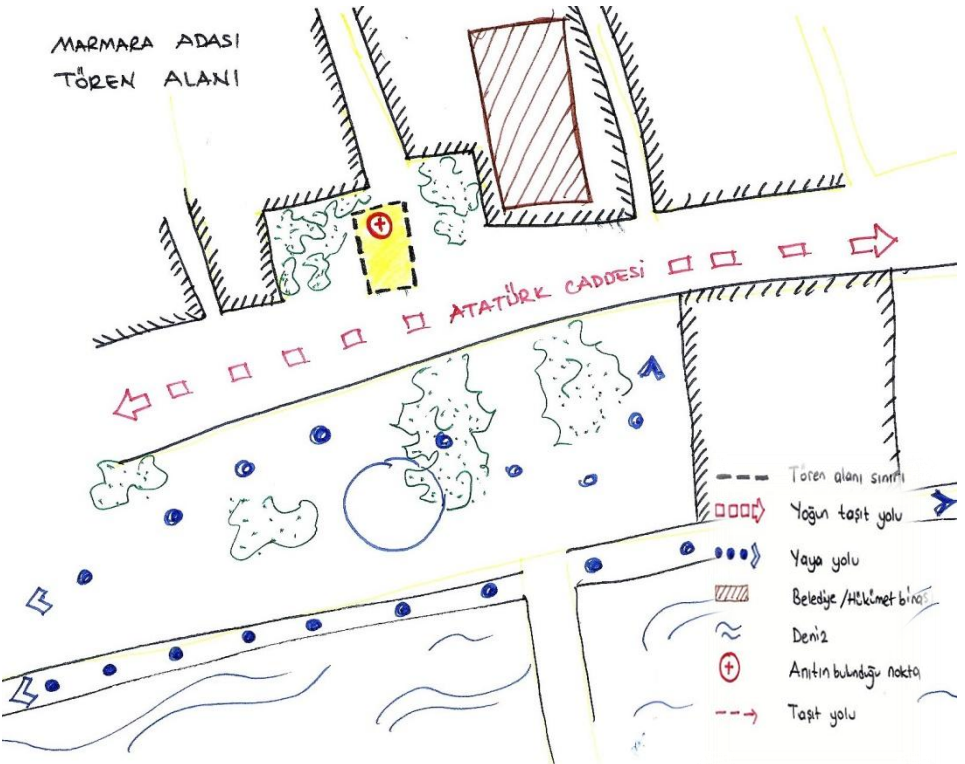

ANITA AİT VERİLER ↓	MANYAS ATATÜRK MEYDANI VE ATATÜRK ANITI															
Anıtın Alandaki Yeri		Anıt dikdörtgen biçimdeki meydanın uç noktasında, alana hakim bir noktada yer almaktadır.														
Anıtı Çevreleyen Elemanlar	<table border="1"><tbody><tr><td>+</td><td>Bayrak direkleri</td></tr><tr><td>+</td><td>Ağaçlar</td></tr><tr><td>-</td><td>Yeşil alan</td></tr><tr><td>-</td><td>Çeşme</td></tr><tr><td>-</td><td>Havuz</td></tr><tr><td>+</td><td>Oturma birimleri</td></tr><tr><td>-</td><td>Büfe</td></tr></tbody></table>		+	Bayrak direkleri	+	Ağaçlar	-	Yeşil alan	-	Çeşme	-	Havuz	+	Oturma birimleri	-	Büfe
+	Bayrak direkleri															
+	Ağaçlar															
-	Yeşil alan															
-	Çeşme															
-	Havuz															
+	Oturma birimleri															
-	Büfe															
Anıtın Yönü	Kuzeydoğuya bakan anıt Hükümet caddesine doğru yönlendirilmiştir.															
Anıtın Konusu	Anıtta dik duruşuyla tasvir edilen Atatürk'ün üzerinde frak, başında fötr şapka ve elinde eldiven tutarak modern bir görüntü sergilemektedir. Kaide kısmında da “ Özgürlük ve bağımsızlık benim karakterimdir” yazısı yer almaktadır.															

5.1.15 Marmara Adası Tören Alanı ve Atatürk Anıtı

Tablo 5.29: Marmara Adası Tören Alanı'na ait verileri içeren tablo

TÖREN ALANINA AİT VERİLER ↓	MARMARA ADASI TÖREN ALANI			
Alanın Kentsel Mekandaki Yeri				
Alanı Çevreleyen Elemanlar	+	Yaya yolu	+	Taşıt yolu
	-	Otopark	-	Askeri bina
	+	Belediye	+	Konut
	-	Hükümet konağı	+	Ticaret birimleri
	-	Okul	+	Eğlence birimleri
	+	Diğer resmi bina	+	Yeme içme alanları
	+	Liman	-	Dağ
	+	İskele	+	Deniz

Tablo 5.29'un devamı

<p>Alanın Geometrik Biçimi</p>	<p>Tören alanı için sınırları belirli bir alan mevcut değildir. Haritada işaretlenen yer yol kenarında durmakta olan anıtın üzerinde bulunduğu, yerden üç basamakla yükseltilmiş zeminin hatlarıdır.</p> <p>MARMARA ADASI TÖREN ALANI</p>
<p>Alan-Sokak İlişkisi</p>	 <p>Alan otel ve belediye binasının arasında bir noktada, caddenin kenarında, iskelenin karşısında yer almaktadır.</p>

Tablo 5.29'un devamı

<p>Alanın Gündelik Hayata Katılma Durumu</p>		<p>Alan belediyenin, caminin, iskelenin ve çay bahçelerinin yakınında oluşu sebebiyle gündelik hayatın içindedir.</p>
<p>Alandaki Simge Yapı</p>	 <p>Alanda anıt da dahil olmak üzere simge niteliği taşıyan bir yapı yoktur.</p>	
<p>Alana ulaşım</p>	<p>Alan bölgenin en işlek caddesi olan Atatürk caddesi üzerinde ve iskelenin karşısında yer alışı dolayısıyla kolay ulaşılabilir bir yerdir.</p>	
<p>Adresi</p>	<p>Atatürk caddesi, Marmara Adalar Belediyesi önü</p>	

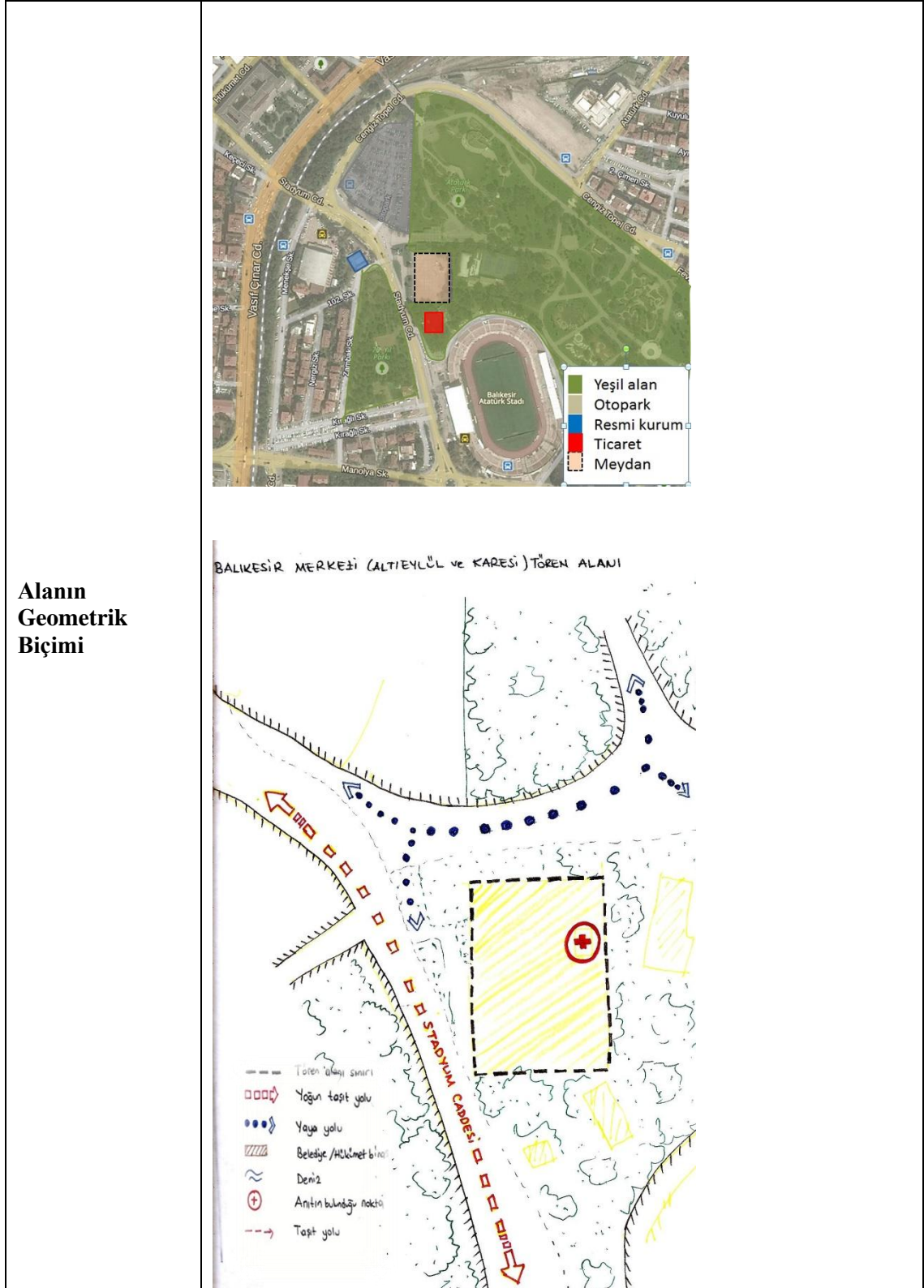

Tablo 5.30: Alandaki Atatürk Anıtına ait verileri içeren tablo

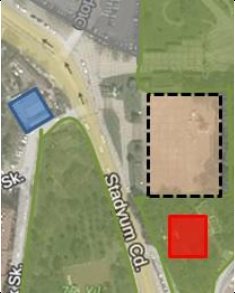

ANITA AİT VERİLER ↓	MARMARA ADASI TÖREN ALANI VE ATATÜRK ANITI															
Anıtın Alandaki Yeri		Anıt, cadde kenarında, belediye binası ile otel arasında kalan bir boşlukta iskeleden görülebilir bir noktada yer almaktadır.														
Anıtı Çevreleyen Elemanlar	<table border="1" data-bbox="555 748 1182 1019"><tbody><tr><td data-bbox="555 748 651 786">+</td><td data-bbox="651 748 1182 786">Bayrak direkleri</td></tr><tr><td data-bbox="555 786 651 824">+</td><td data-bbox="651 786 1182 824">Ağaçlar</td></tr><tr><td data-bbox="555 824 651 862">+</td><td data-bbox="651 824 1182 862">Yeşil alan</td></tr><tr><td data-bbox="555 862 651 900">-</td><td data-bbox="651 862 1182 900">Çeşme</td></tr><tr><td data-bbox="555 900 651 938">+</td><td data-bbox="651 900 1182 938">Havuz</td></tr><tr><td data-bbox="555 938 651 976">-</td><td data-bbox="651 938 1182 976">Oturma birimleri</td></tr><tr><td data-bbox="555 976 651 1014">-</td><td data-bbox="651 976 1182 1014">Büfe</td></tr></tbody></table>		+	Bayrak direkleri	+	Ağaçlar	+	Yeşil alan	-	Çeşme	+	Havuz	-	Oturma birimleri	-	Büfe
+	Bayrak direkleri															
+	Ağaçlar															
+	Yeşil alan															
-	Çeşme															
+	Havuz															
-	Oturma birimleri															
-	Büfe															
Anıtın Yönü	Güneye bakan anıt Atatürk caddesine ve iskeleye doğru yönlendirilmiştir.															
Anıtın Konusu	Kaidenin üzerinde tek başına ve smokiniyle duran Atatürk'ün bir eli havada selam verir gibi dururken, diğer elinde fötr şapka yer almaktadır. Kaidenin üzerinde "Marmara Adası bu çevrenin mihveri olarak ele alınmalıdır. Adanın iki sahile olan merkezi mevki, letafeti kendisinin ve kıyılarının her türlü ıslah ve tesisata müsait olması emsalsiz bir imkandır. Reiscumhur Gazi Mustafa Kemal 15 Haziran 1930" yazısı yer almaktadır. Kaidenin diğer iki yanında da rölyef bulunmaktadır. Bu rölyeflerde ise adanın ve adalılarının gündelik hayatından kesitler yer almaktadır															

Tablo 5.31'in devamı

Tablo 5.31'in devamı

<p>Alan-Sokak İlişkisi</p>	 <p>Stadyum caddesi kenarında, Atatürk parkının dışında bulunan tören alanı yeşil alanla çevrelenmiştir. Alanın sokakla ilişkisi zayıftır. Parka gelen kullanıcıların kullandığı giriş ile arasında yeşil alan bulunmaktadır. Alana caddeden veya park girişinden ulaşmak isteyenlerin de çok sayıda merdiven çıkması gerekmektedir.</p>
<p>Alanın Gündelik Hayata Katılma Durumu</p>	 <p>Alan parka dahil edilmemiş, ağaçlarla parktan ayrı tutulmuştur. Anacadde ve kenarındaki kaldırımla arasında da kot farkı bulunmaktadır. Bu sebeplerle erişilebilmesi güçleşmiştir. Alana yakın yerlerden geçen kullanıcılarla göz ile teması bulunmakla beraber gündelik hayata katıldığı söylenemez.</p>
<p>Alandaki Simge Yapı</p>	 <p>Alandaki Atatürk anıtı boyutları ve tasarımı sebebiyle simge olabilecek durumda olmasına rağmen, alanın yakınında sergilenen savaş uçağı daha dikkat çekici yapıdadır. Bölgeden bahsedilirken anıt değil, uçak adres gösterilmektedir.</p>
<p>Alana ulaşım</p>	<p>Kent merkezine yakın bir yerde bulunan alana gerek taşıt gerek yaya yönünden kolaylıkla ulaşım sağlanmaktadır.</p>
<p>Adresi</p>	<p>Hasan Basri Çantay mahallesi, Stadyum caddesi</p>

Tablo 5.32: Alandaki Atatürk Anıtına ait verileri içeren tablo

ANITA AİT VERİLER ↓	BALIKESİR ATATÜRK ANITI															
Anıtın Alandaki Yeri		Anıt dikdörtgen biçimdeki alanın ana cadde tarafından geçenler tarafından görülebilecek şekilde, uzun kenarı üzerinde yer almaktadır.														
Anıtı Çevreleyen Elemanlar	<table border="1"><tbody><tr><td data-bbox="443 1003 539 1039">+</td><td data-bbox="539 1003 1066 1039">Bayrak direkleri</td></tr><tr><td data-bbox="443 1039 539 1075">+</td><td data-bbox="539 1039 1066 1075">Ağaçlar</td></tr><tr><td data-bbox="443 1075 539 1111">+</td><td data-bbox="539 1075 1066 1111">Yeşil alan</td></tr><tr><td data-bbox="443 1111 539 1146">-</td><td data-bbox="539 1111 1066 1146">Çeşme</td></tr><tr><td data-bbox="443 1146 539 1182">-</td><td data-bbox="539 1146 1066 1182">Havuz</td></tr><tr><td data-bbox="443 1182 539 1218">+</td><td data-bbox="539 1182 1066 1218">Oturma birimleri</td></tr><tr><td data-bbox="443 1218 539 1254">-</td><td data-bbox="539 1218 1066 1254">Büfe</td></tr></tbody></table>		+	Bayrak direkleri	+	Ağaçlar	+	Yeşil alan	-	Çeşme	-	Havuz	+	Oturma birimleri	-	Büfe
+	Bayrak direkleri															
+	Ağaçlar															
+	Yeşil alan															
-	Çeşme															
-	Havuz															
+	Oturma birimleri															
-	Büfe															
Anıtın Yönü	Batıya doğru yönlendirilmiş anıt, spor salonu ve emniyet müdürlüğüne doğru bakmaktadır.															
Anıtın Konusu	Takım elbisesi üzerinde paltosuyla ayakta duran Atatürk, kollarını göğsü üzerinde birleştirmiş halde ileriye doğru bakmaktadır. Heykelin arkasında, onun daha da ön plana çıkmasını sağlayan uzun bir duvar ve yatayda uzanan üç ayrı duvar daha yer alır. Bu yatay duvarlar üzerinde rölyefler ve Atatürk'e ait sözler bulunmaktadır. Bu sözler "Birlik ve beraberlik kader-i ilahiden gayri herşeyi yener" ve "Zafer zafer benimdir diyebilenin, muvaffakiyet, muvaffak olacağım diye başlayanın ve muvaffak oldum diyebilenindir" sözleridir.															

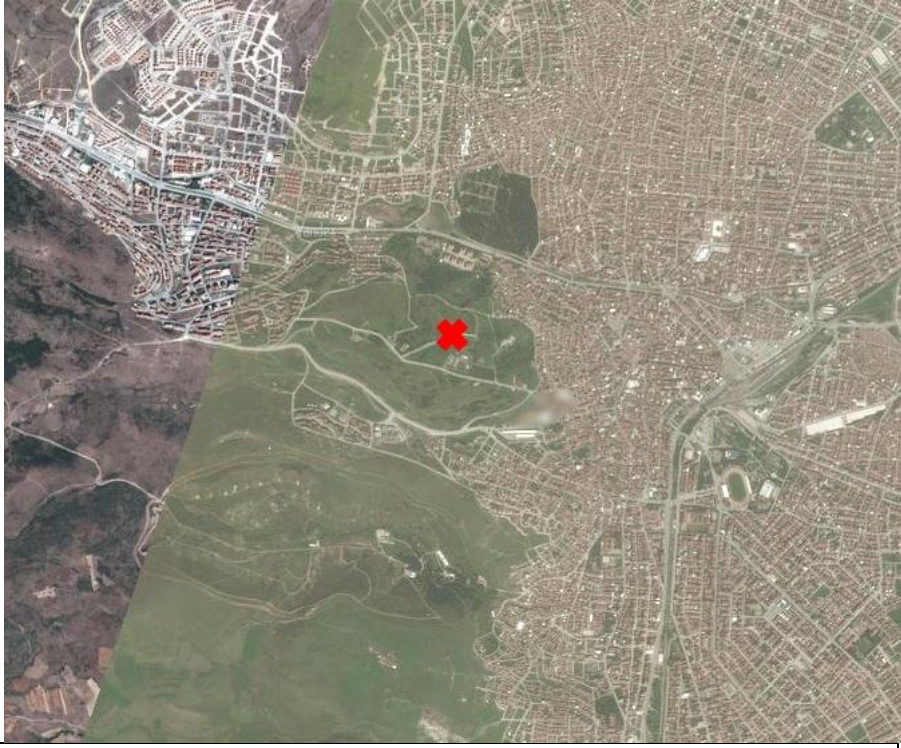

Tablo 5.32'nin devamı

Anıtı Yapan/ Yaptıran	<p>Balıkesir Anıt yaptırma derneği tarafından 1958 yılında ulusal proje yarışması açılmıştır. Bu projenin Danışman Jüri Üyeliğine John A. Campbell , Asli Jüri Üyesi olarak da Faik Ocak, Fethiye Tunçsiper, Rudoph Belling, Zihni Muridoğlu, Sabahattin Eyüboğlu, Seyfi Gürçay, Nezih Eldem, Turgut Cansever, Sedat Gürel görevlendirilmiştir.</p> <p>Yarışma sonucunda</p> <p>1. Ödülü Ümit Asutay (Müellif) Esad Suher (Müellif) Aslan Karaali (Müellif)</p> <p>2. Ödülü Sadi Öziş (Müellif) Ömer Uluç (Müellif)</p> <p>3. Ödülü Hamdi Şensoy (Müellif)</p> <p>Mansiyon Ödülleri Sadi Çalık (Müellif) Ercüment Tarcan (Müellif) Erol Kulaksızoğlu (Müellif) 'na verilmiştir</p> <p>Anıtın yapımı çeşitli sebeplerden dolayı ertelenmiş ve anıtı yapma görevi Hüseyin Gezer'e verilmiştir. 6 eylül 1963'te anıtın açılışı yapılmıştır.</p>
--------------------------------------	--

5.1.17 Balıkesir Merkez Çamlık Tepesi Tören Alanı

Tablo 5.33:Balıkesir Merkez Çamlık Tepesi Tören Alanı'na ait verileri içeren tablo

TÖREN ALANINA AİT VERİLER ↓	BALIKESİR ÇAMLIK TEPEŞİ TÖREN ALANI VE ATATÜRK ANITI* *(ÇamlıkTepesi Tören alanı günümüzde yapılan törenlerde aktif olarak kullanılmasa da inşa edildiği ilk yıllardaki önemi göz önüne alınarak tezde yer verilmesi uygun görülmüştür.)																																
Alanın Kentsel Mekandaki Yeri																																	
Alanı Çevreleyen Elemanlar	<table border="1"><tr><td>+</td><td>Yaya yolu</td><td>+</td><td>Taşıt yolu</td></tr><tr><td>+</td><td>Otopark</td><td>-</td><td>Askeri bina</td></tr><tr><td>-</td><td>Belediye</td><td>-</td><td>Konut</td></tr><tr><td>-</td><td>Hükümet konağı</td><td>-</td><td>Ticaret birimleri</td></tr><tr><td>-</td><td>Okul</td><td>-</td><td>Eğlence birimleri</td></tr><tr><td>-</td><td>Diğer resmi bina</td><td>-</td><td>Yeme içme alanları</td></tr><tr><td>-</td><td>Liman</td><td>-</td><td>Dağ</td></tr><tr><td>-</td><td>İskele</td><td>-</td><td>Deniz</td></tr></table>	+	Yaya yolu	+	Taşıt yolu	+	Otopark	-	Askeri bina	-	Belediye	-	Konut	-	Hükümet konağı	-	Ticaret birimleri	-	Okul	-	Eğlence birimleri	-	Diğer resmi bina	-	Yeme içme alanları	-	Liman	-	Dağ	-	İskele	-	Deniz
+	Yaya yolu	+	Taşıt yolu																														
+	Otopark	-	Askeri bina																														
-	Belediye	-	Konut																														
-	Hükümet konağı	-	Ticaret birimleri																														
-	Okul	-	Eğlence birimleri																														
-	Diğer resmi bina	-	Yeme içme alanları																														
-	Liman	-	Dağ																														
-	İskele	-	Deniz																														

Tablo 5.33'ün devamı

<p>Alanın Geometrik Biçimi</p>	 <p>BALIKESİR 100.YIL ÇAMLIK TEPE ANITI</p> <ul style="list-style-type: none"> Alandaki anıt Tören alanı sınırı Saya yolları Ana taşıt yolu Taşıt yolu
<p>Alan-Sokak İlişkisi</p>	 <p>Panoramik seyir terası konumunda olan Çamlık tepesinde yer alan bu tören alanı, yeşil alanla çevrelenmiş olup sokak ilişkisi yoktur.</p>

Tablo 5.33'ün devamı

Alanın Gündelik Hayata Katılma Durumu		<p>Ulaşımı zor olan ve günümüzde yakın çevresinde herhangi bir ticaret birimi, yeme içme alanı gibi birimler bulunmayan alan, gündelik hayatın dışında kalmaktadır. Alanda daha önce sosyal tesisler ve eğlence birimleri aktif olarak kullanılmakta iken, şuanda herhangi bir işlevi olmayan boş binalar halindedirler.</p>
Alandaki Simge Yapı	 <p>Alandaki simge yapı Atatürk anıtıdır.</p>	
Alana ulaşım	<p>Kent merkezinin uzağında yer alan tepeye ulaşım taşıt aracılığıyla sağlanmakta olup yaya ulaşımı oldukça zordur.</p>	
Adresi	<p>Kabakdere, Çamlık Tepesi</p>	

Tablo 5.34: Alandaki Atatürk Anıtına ait verileri içeren tablo

ANITA AİT VERİLER ↓	ÇAMLIK TEPEŞİ ATATÜRK ANITI															
Anıtın Alandaki Yeri		<p>Çamlık Tepesinde yer alan anıt ve anıtı çıkan merdivenler kentin birçok noktasından görülebilen önemli bir noktada yer almaktadır.</p> <p>Anıt, dikdörtgen biçimli alanın kente bakan kısmında, merdivenlerle çıkılan noktada yer almaktadır.</p>														
Anıtı Çevreleyen Elemanlar	<table border="1"><tbody><tr><td data-bbox="539 792 632 824">+</td><td data-bbox="632 792 1161 824">Bayrak direkleri</td></tr><tr><td data-bbox="539 831 632 862">+</td><td data-bbox="632 831 1161 862">Ağaçlar</td></tr><tr><td data-bbox="539 869 632 900">+</td><td data-bbox="632 869 1161 900">Yeşil alan</td></tr><tr><td data-bbox="539 907 632 938">-</td><td data-bbox="632 907 1161 938">Çeşme</td></tr><tr><td data-bbox="539 945 632 976">-</td><td data-bbox="632 945 1161 976">Havuz</td></tr><tr><td data-bbox="539 983 632 1014">-</td><td data-bbox="632 983 1161 1014">Oturma birimleri</td></tr><tr><td data-bbox="539 1021 632 1052">-</td><td data-bbox="632 1021 1161 1052">Büfe</td></tr></tbody></table>		+	Bayrak direkleri	+	Ağaçlar	+	Yeşil alan	-	Çeşme	-	Havuz	-	Oturma birimleri	-	Büfe
+	Bayrak direkleri															
+	Ağaçlar															
+	Yeşil alan															
-	Çeşme															
-	Havuz															
-	Oturma birimleri															
-	Büfe															
Anıtın Yönü	Güneydoğuya bakan anıt kent merkezine doğru yönlendirilmiştir.															
Anıtın Konusu	<p>Kaidenin üzerinde tek başına askeri üniforması ve pelerini ile duran Atatürk kente yüksekten bakmaktadır. Kaidenin üzerinde “ Bu Memleket Tarihte Türk'tü Bugün Türk'tür Ve Ebediyen Türk Kalacaktır ” yazısı yer almaktadır.</p>															
Anıtı Yapan/Yaptıran	<p>Anıt, 1981 yılında Balıkesir Valiliği tarafından o dönemin önemli çalışmalarından biri sayılan 100. Yıl Atatürk Kültür Parkı projesi kapsamında yapılmıştır. Proje aslanlı yol, 104 basamaklı merdiven, ve 14 metre yüksekliğindeki anıtı da içermektedir. Anıt, Balıkesirli sanatçı Necdet Can tarafından yapılmıştır.</p>															

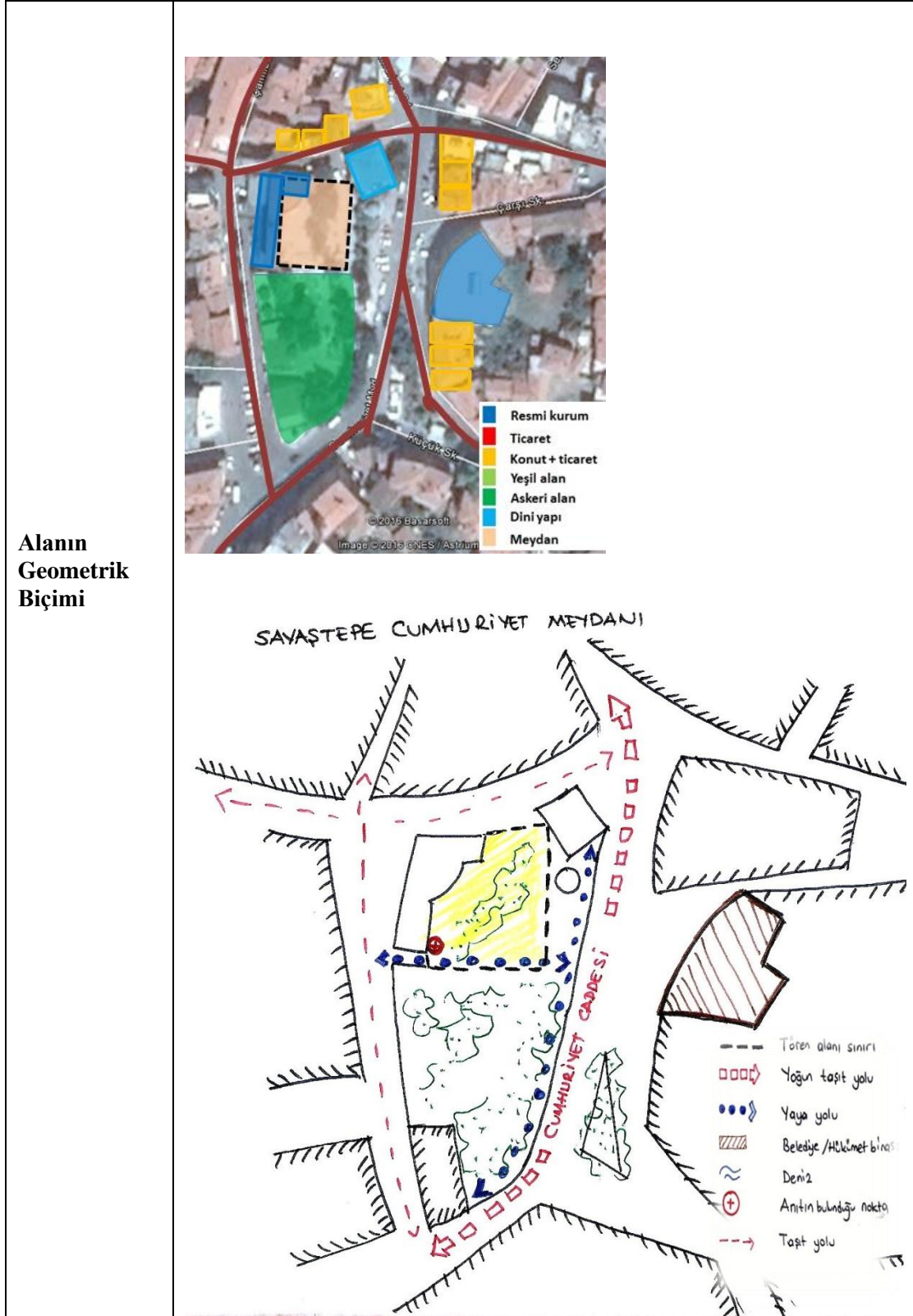

5.1.18 Savaştepe Cumhuriyet Meydanı ve Atatürk Büstü

Tablo 5.35: Savaştepe Cumhuriyet Meydanı'na ait verileri içeren tablo

TÖREN ALANINA AİT VERİLER ↓	SAVAŞTEPE CUMHURİYET MEYDANI			
Alanın Kentsel Mekandaki Yeri				
Alanı Çevreleyen Elemanlar	+ - + - - + - -	Yaya yolu Otopark Belediye Hükümet konağı Okul Diğer resmi bina Liman İskele	+ - + + + + - -	Taşıt yolu Askeri bina Konut Ticaret birimleri Eğlence birimleri Yeme içme alanları Dağ Deniz

Tablo 5.35'in devamı

Tablo 5.35'in devamı

<p>Alan-Sokak İlişkisi</p>		<p>Savaştepe tören alanı, emniyet müdürlüğünün önünde, caminin arkasında, belediye binasının karşısındaki caddede yer alır. Alanı bir yanında da park bulunmaktadır. Alan eğimli bir bölgede yer alması sebebiyle merdivenlerle ulaşılabilir durumdadır. Alt ve üst cadde arasında geçiş yapılırken koridor görevi de görmektedir.</p>
<p>Alanın Gündelik Hayata Katılma Durumu</p>		<p>Çevresinde belediye, cami, ticaret birimleri, yeme içme alanları, çocuk parkı gibi birimler bulunan alan kullanıcılar tarafından zaman zaman dinlenme amaçlı zaman zaman da ana yollar arasında geçiş amaçlı kullanılmaktadır. Alan kent meydanından daha çok emniyet amirliğinin bahçesi gibi algılanmaktadır. Alandaki caminin abdest alma bölümü bu meydanla içiçe olması, camiye gelenler tarafından da alanın kullanılmasına imkan sunmaktadır.</p>
<p>Alandaki Simge Yapı</p>		<p>Alandaki simge niteliğinde bir yapı olduğunu söylemek güçtür. Önünde törenlerin yapıldığı Atatürk büstü simge niteliğinde değildir. Alanın üst kotunda yer alan çeşme ve cami daha baskın karakterdedir.</p>
<p>Alana ulaşım</p>	<p>İlçenin merkezi bir yerinde bulunan alana gerek taşıt gerek yaya yönünden kolaylıkla ulaşım sağlanmaktadır.</p>	

Adresi	Cumhuriyet Mahallesi, Cumhuriyet meydanı
---------------	--

Tablo 5.36: Alandaki Atatürk Büstü'ne ait verileri içeren tablo

ANITA AİT VERİLER ↓	SAVAŞTEPE CUMHURİYET MEYDANI VE ATATÜRK BÜSTÜ															
Anıtın Alandaki Yeri		Emniyet Amirliği binasının duvarında yer alan büst alanına ulaşmak için merdivenlerden inen kullanıcıları karşılayan bir noktadır.														
Anıtı Çevreleyen Elemanlar	<table border="1"> <tr> <td>+</td> <td>Bayrak direkleri</td> </tr> <tr> <td>+</td> <td>Ağaçlar</td> </tr> <tr> <td>+</td> <td>Yeşil alan</td> </tr> <tr> <td>+</td> <td>Çeşme</td> </tr> <tr> <td>-</td> <td>Havuz</td> </tr> <tr> <td>+</td> <td>Oturma birimleri</td> </tr> <tr> <td>-</td> <td>Büfe</td> </tr> </table>		+	Bayrak direkleri	+	Ağaçlar	+	Yeşil alan	+	Çeşme	-	Havuz	+	Oturma birimleri	-	Büfe
+	Bayrak direkleri															
+	Ağaçlar															
+	Yeşil alan															
+	Çeşme															
-	Havuz															
+	Oturma birimleri															
-	Büfe															
Anıtın Yönü	Doğu yönüne bakan büst, belediyeye doğru yönlendirilmiştir.															
Anıtın Konusu	Emniyet Amirliği binasının duvarına monte edilmiş olan Atatürk büstünün altında 'Ne Mutlu Türküm Diyene' yazısı yer alır. Duvarın ve büstün önünde ise üç boyutlu bir ay yıldız kombinasyonu bulunmaktadır.															

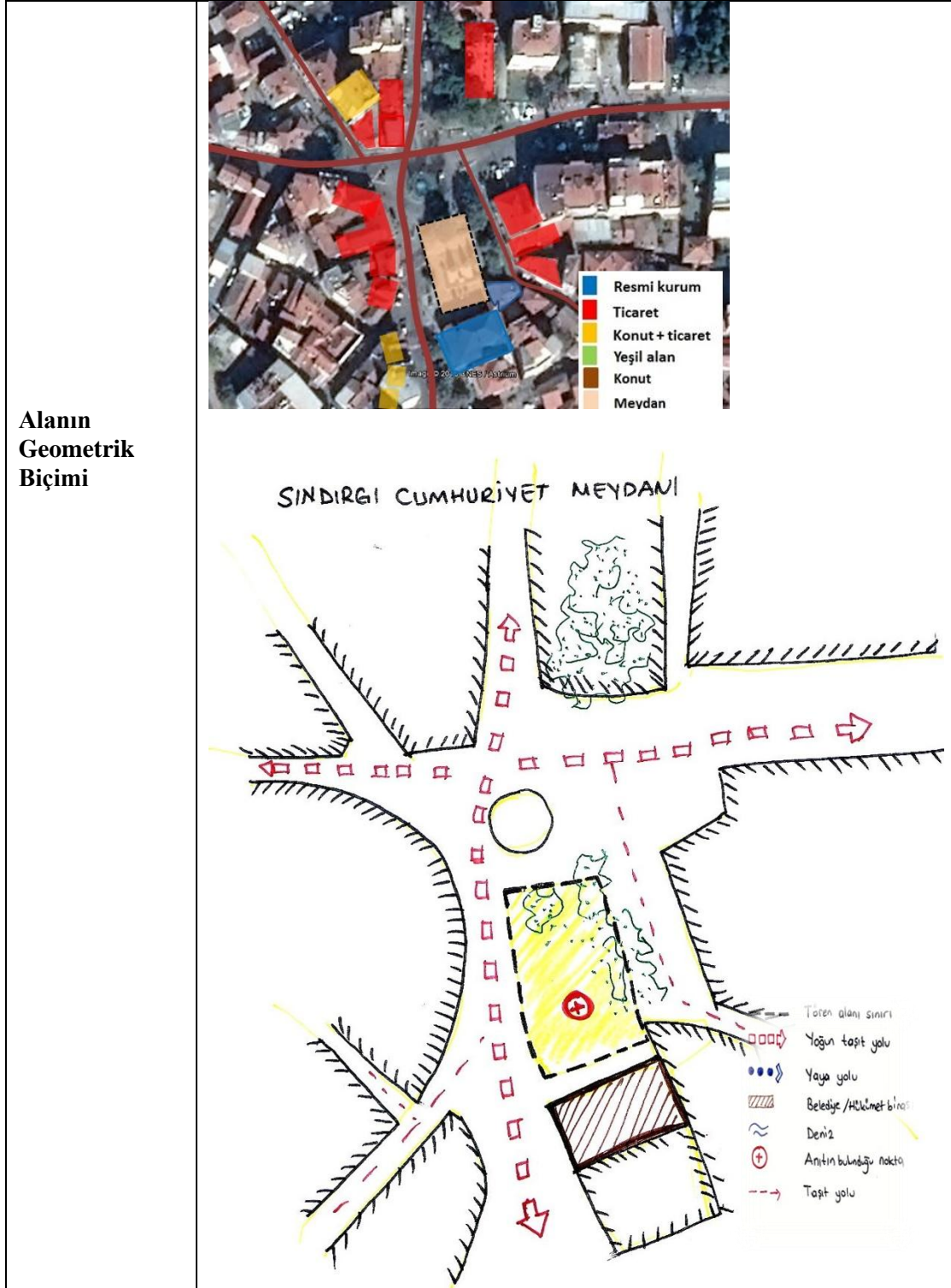
5.1.19 Sındırgı Cumhuriyet Meydanı ve Atatürk Anıtı

Tablo 5.37: Sındırgı Cumhuriyet Meydanı'na ait verileri içeren tablo

<p>TÖREN ALANINA AİT VERİLER ↓</p>	<p align="center">SINDIRGI CUMHURİYET MEYDANI *</p> <p>(*Sındırgı Belediye binası ve önündeki meydan tezin hazırlandığı dönemde yeni proje uygulanmak üzere yıkılmış ve şantiye halinde olduğu için çalışmada eski hali baz alınarak hazırlanmıştır.)</p>			
<p>Alanın Kentsel Mekandaki Yeri</p>				
<p>Alanı Çevreleyen Elemanlar</p>	+	Yaya yolu	+	Taşıt yolu
	-	Otopark	-	Askeri bina
	+	Belediye	+	Konut
	-	Hükümet konağı	+	Ticaret birimleri
	-	Okul	+	Eğlence birimleri
	+	Diğer resmi bina	+	Yeme içme alanları
	-	Liman	-	Dağ
	-	İskele	-	Deniz

Tablo 5.37'nin devamı

Tablo 5.37'nin devamı

<p>Alan-Sokak İlişkisi</p>		<p>Dikdörtgen biçimli meydanın, arkasında belediye binası bulunmaktadır. Diğer üç kenarından ana caddeler geçmektedir ve önünde bir süs havuzunun bulunduğu bir kavşak bulunur. İlçenin en işlek yeri burasıdır ve sokakla sıkı bir ilişkisi bulunmaktadır.</p>
<p>Alanın Gündelik Hayata Katılma Durumu</p>		<p>Çevresinde belediye, ve ticaret alanlarıyla, yeme içme alanları gibi birimlerin bulunduğu alan, gündelik hayatın içinde aktif şekilde yer alarak kullanıcıya hizmet etmektedir. Sındırgı'nın 'çarşı' olarak adlandırılan bölgesindedir.</p>
<p>Alandaki Simge Yapı</p>	 <p>Alandaki simge yapı Atatürk anıtıdır. (URL 15)</p>	
<p>Alana ulaşım</p>	<p>İlçenin merkezi bir yerinde bulunan alana gerek taşıt gerek yaya yönünden kolaylıkla ulaşım sağlanmaktadır.</p>	
<p>Adresi</p>	<p>Kültür caddesi, Sındırgı Cumhuriyet meydanı</p>	

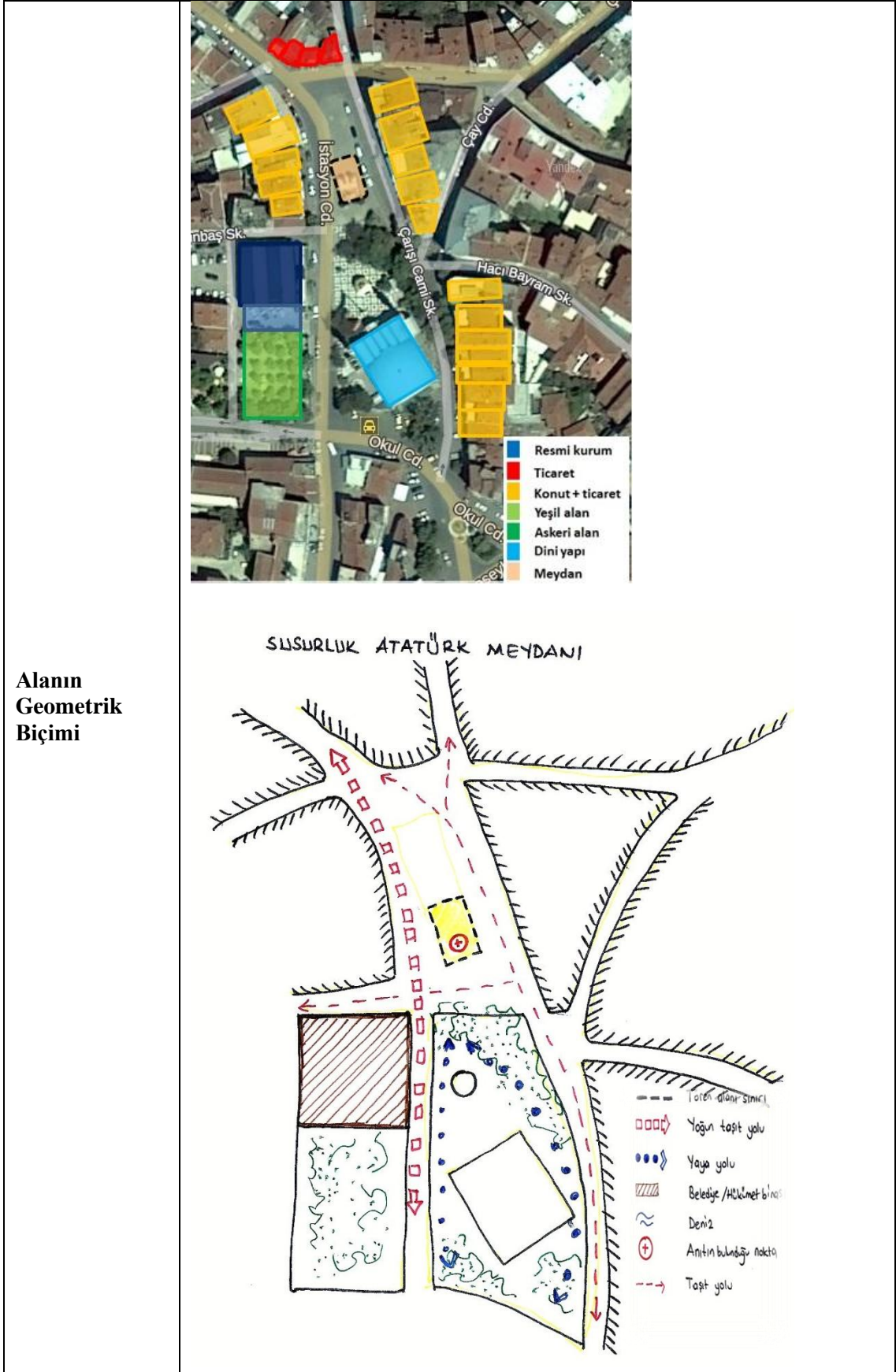
Tablo 5.38: Alandaki Atatürk Anıtına ait verileri içeren tablo

ANITA AİT VERİLER ↓	SINDIRGI CUMHURİYET MEYDANI VE ATATÜRK ANITI															
Anıtın Alandaki Yeri		Arkasında belediye binası bulunan alanda meydana hakim bir noktada yer almıştır.														
Anıtı Çevreleyen Elemanlar	<table border="1"><tbody><tr><td data-bbox="564 831 655 869">+</td><td data-bbox="655 831 1190 869">Bayrak direkleri</td></tr><tr><td data-bbox="564 869 655 907">+</td><td data-bbox="655 869 1190 907">Ağaçlar</td></tr><tr><td data-bbox="564 907 655 945">-</td><td data-bbox="655 907 1190 945">Yeşil alan</td></tr><tr><td data-bbox="564 945 655 983">-</td><td data-bbox="655 945 1190 983">Çeşme</td></tr><tr><td data-bbox="564 983 655 1021">-</td><td data-bbox="655 983 1190 1021">Havuz</td></tr><tr><td data-bbox="564 1021 655 1059">+</td><td data-bbox="655 1021 1190 1059">Oturma birimleri</td></tr><tr><td data-bbox="564 1059 655 1097">-</td><td data-bbox="655 1059 1190 1097">Büfe</td></tr></tbody></table>		+	Bayrak direkleri	+	Ağaçlar	-	Yeşil alan	-	Çeşme	-	Havuz	+	Oturma birimleri	-	Büfe
+	Bayrak direkleri															
+	Ağaçlar															
-	Yeşil alan															
-	Çeşme															
-	Havuz															
+	Oturma birimleri															
-	Büfe															
Anıtın Yönü	Kuzeybatıya bakan anıt, caddelerin birleştiği kavşağa yönlendirilmiştir.															
Anıtın Konusu	Kaidenin üzerinde ayakta duran Atatürk, takım elbise giymiş şekilde tasvir edilmiştir. Bir elinde kitap vardır. Ciddi bir ifadeyle ileriye doğru bakmaktadır. Kaidede ise '1881-1938 Atam kalbimizdesin İzindeyiz' yazısı bulunmaktadır.															

Tablo 5.39'un devamı

Tablo 5.39'un devamı

<p>Alan-Sokak İlişkisi</p>		<p>Sağından, solundan ve önünden taşıt yolu geçen meydanın sokakla ilişkisi kopuktur. Alanı yaya ile birleşmesi, aynı ada içinde yer aldığı cami ve avlusu aracılığıyla sağlanmaktadır.</p>
<p>Alanın Gündelik Hayata Katılma Durumu</p>		<p>Çevresinde belediye binası, ticaret, yeme içme, eğlenme mekanları gibi mekanlar barındıran alan, halk tarafından yoğun şekilde kullanılmakla birlikte alan ve alandaki anıt ortamdan soyutlanmıştır. Anıtın etrafında insan toplanmasına uygun alan bulunmayışı, alanın caddelerin ortasında kalmış olması ve alanın bitki ögesiyle sınırlandırılmış olması buna sebebiyet vermektedir.</p>
<p>Alandaki Simge Yapı</p>		

Tablo 5.39'un devamı

	 <p>Anıtın bulunduğu bölgede yer alan cami, minareleri ve şadırvan anıttan daha önce dikkat çekmektedir ve anıt boyut olarak gölgede kalmaktadır. Ayrıca etraftaki binaların yüksek oluşu da anıtın algılanabilirliğini azaltmaktadır.</p>
Alana ulaşım	Alan ilçenin merkezi bir noktasında yer almaktadır ve ulaşımı kolay sağlanmaktadır.
Adresi	Atatürk Meydanı, İstasyon Caddesi

Tablo 5.40: Alandaki Atatürk Anıtına ait verileri içeren tablo

ANITA AİT VERİLER ↓	SUSURLUK ATATÜRK MEYDANI VE ATATÜRK ANITI															
Anıtın Alandaki Yeri		Anıt, Atatürk meydanı olarak adlandırılan dikdörtgen biçimli meydanın kısa kenarında, caddelerin ortasında, ağaçlarla çevrelenmiş bir noktada yer almaktadır.														
Anıtı Çevreleyen Elemanlar	<table border="1"><tbody><tr><td data-bbox="523 1003 608 1039">+</td><td data-bbox="612 1003 1145 1039">Bayrak direkleri</td></tr><tr><td data-bbox="523 1046 608 1081">+</td><td data-bbox="612 1046 1145 1081">Ağaçlar</td></tr><tr><td data-bbox="523 1088 608 1124">+</td><td data-bbox="612 1088 1145 1124">Yeşil alan</td></tr><tr><td data-bbox="523 1131 608 1167">-</td><td data-bbox="612 1131 1145 1167">Çeşme</td></tr><tr><td data-bbox="523 1173 608 1209">-</td><td data-bbox="612 1173 1145 1209">Havuz</td></tr><tr><td data-bbox="523 1216 608 1252">+</td><td data-bbox="612 1216 1145 1252">Oturma birimleri</td></tr><tr><td data-bbox="523 1258 608 1294">-</td><td data-bbox="612 1258 1145 1294">Büfe</td></tr></tbody></table>		+	Bayrak direkleri	+	Ağaçlar	+	Yeşil alan	-	Çeşme	-	Havuz	+	Oturma birimleri	-	Büfe
+	Bayrak direkleri															
+	Ağaçlar															
+	Yeşil alan															
-	Çeşme															
-	Havuz															
+	Oturma birimleri															
-	Büfe															
Anıtın Yönü	Kuzeybatıya bakan anıt caddeye doğru yönlendirilmiştir.															
Anıtın Konusu	Atatürk anıtta yüzünde kararlılık ifadesiyle, takım elbise giymiş, sol eli yukarıyı işaret eder durumda tasvir edilmiştir. Kaidede atletik görünümlü, şort, atlet ve tişört giymiş genç kız ve erkeklerle bir de Türk askerinin yer aldığı rölyef bulunmaktadır. Rölyefteki genç kızın elinde meşale, askerinin elinde ise çiçekten bir halka yer almaktadır. Bu gençler elleri havada, Atatürk heykelinin bastığı zemini taşıyor gibi görünmektedirler.															

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bilindiği gibi, yapılı çevrenin düzenlenmesi, çağlar boyunca egemen otoritenin belirleyiciliği doğrultusunda gerçekleşmiştir. Tarihte söz sahibi olmuş kişi ya da kurumlar, kimi zaman halk üzerindeki güçlerini vurgulamak, kimi zaman kalıcı olmak ve kendilerinden sonraki nesiller tarafından hatırlanmak, kimi zaman da toplumsal yapıyı dönüştürmek gibi amaçlarla, yapıları, yapılar dışında kalan alanları ve o alanlarda yer alan simgesel elemanları kullanmışlardır.

Cumhuriyetin ilanı ile başlayan çağdaşlaşma çalışmaları, Türkiye kentlerinde yeni toplumsal yapıya uygun yeni işlevlerle donatılmış, çağdaş mimari biçimlere sahip yapılarda ifadesini bulmuştur. Söz konusu çalışmalar sadece yapıların tasarımları ile sınırlı kalmamış, yeni açılan geniş bulvarlar, modern yaşam biçimine uygun düzenlenmiş park ve diğer yeşil alanlar, meydanlar ve diğer açık alanlarda etkisini göstermiştir. Kentlerin kamusal mekanları olarak adlandırılabilen bu mekanlar, cinsiyet, ırk, statü farkı gözetmeksizin tüm halkın kullanabileceği, yeni alışkanlıklar edinip yeni yaşayış biçimleri geliştirebilecekleri yerler olarak tasarlanmış, böylece halkın geleneksel yaşantıdan koparak modern yaşam tarzını benimsemesini kolaylaştırmak amaçlanmıştır.

Daha önceki bölümlerde de belirtildiği gibi, dinin belirleyiciliğindeki tasvir yasağı, batılı anlayışa uygun bir Türk heykel tarihinin Tanzimat döneminde batılılaşma hareketleriyle birlikte başlamasına yol açmış, Cumhuriyetin ilanı ve Atatürk'ün ülkenin yeniden yapılanması döneminde milli kültürü yansıtan bir sanat anlayışının oluşturulması gerektiğine olan inancı, sanatın diğer dallarında olduğu gibi heykel sanatında da önemli gelişmelerin önünü açmıştır.

Cumhuriyet'in kurulmasının ardından kentlerde bir yandan yukarıda belirtilen çağdaş ve modern işlev ve biçimlerin konu edildiği yapılar ve kamusal mekanlar inşa edilirken, diğer yandan da insanların sık kullandığı yerlerde, buluşma, toplantı ve tören alanı niteliğindeki park ve meydanlarda, okul ve müze bahçelerinde vb. diğer kamusal mekanlarda, anıt niteliğindeki heykellerin yer alması sağlanmıştır. Kurtuluş

Savaşını, Cumhuriyeti, zaferi, kahramanlığı ve Atatürk'ü yüceltmek, anımsatmak ve milli duyguları canlandırmak amacıyla konumlandırılan heykeller, bir yandan taşıdıkları simgesel değer ve oluşturdukları duygusal etki aracılığıyla mekansal kimlik ve bu kimliğe ilişkin bir kollektif bellek oluşumuna katkı sağlarken, diğer yandan da kentsel mekanın yönlendirici, birleştirici, çekim noktası oluşturucu özellikleriyle mekanın estetik değerini artıran, geometrik biçimini belirginleştiren, mekan içerisindeki okunabilirliği ve algılamayı kolaylaştıran, mekana ölçek ve tanım katan, özetle mekanın kalitesini artıran birer kentsel eleman işlevi üstlenmişlerdir.

İlk olarak yeni başkent Ankara'da etkin olan yukarıda özetlenen yaklaşım, kısa zamanda diğer Anadolu kentlerine de yayılmıştır. Balıkesir il merkezi ve 18 adet ilçesinde bulunan tören alanları ve bu alanlarda yer alan Atatürk anıtlarının kentsel mekan organizasyonundaki rolünün incelendiği bu tezde, Cumhuriyetin ilanını izleyen yıllarda düzenlenmiş olan tören alanları birer kentsel mekan, Atatürk anıtları ise kentsel mekana katkıda bulunan birer mekansal eleman olarak ele alınmıştır.

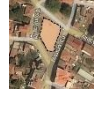

Yapılan çalışmada, her bir tören alanı aşağıda sıralanan açılardan incelenmiş, sonuçlar karşılaştırmalı olarak Tablo 6.1'de sunulmuştur.

- Alanın kentsel mekandaki yeri
- Alanı çevreleyen elemanlar
- Alanın geometrik biçimi
- Alan-sokak ilişkisi
- Alanın gündelik hayata katılma durumu
- Alandaki simge yapı
- Alana ulaşım
- Alanın adresi

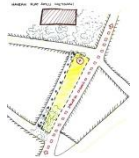

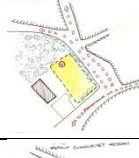

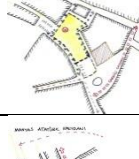

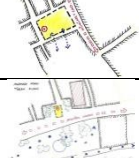

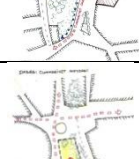

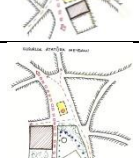

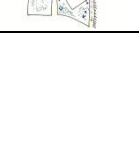

Ayrıca, her bir tören alanında bulunan anıtın alandaki yeri, anıtı çevreleyen elemanlar, anıtın yönü ve anıtın konusu belirlenmiş, bir kentsel eleman olarak her bir anıtın mekana kattığı mekansal değer ve yaratılmak istenen simgesel etki analiz edilmiştir.

Tablo 6.6.1: Tören alanlarının karşılaştırmalı tablosu

	Alanın kentsel mekandaki yeri	Alanı çevreleyen elemanlar	Alanın geometrik biçimi	Alan-sokak ilişkisi	Alanın gündelik hayata katılma durumu	Alandaki simge yapı	Alana ulaşım	Alanın adresi
AYVALIK	Merkezde				Gündelik hayatın içinde	Atatürk anıtı	Kolay	Atatürk Bulvarı, Cumhuriyet Meydanı
BALYA	Merkezde				Gündelik hayatın içinde	Atatürk anıtı	Kolay	Atatürk Caddesi, Belediye Meydanı
BANDIRMA	Merkezde				Gündelik hayatın içinde	Atatürk anıtı	Kolay	Atatürk Bulvarı, Cumhuriyet Meydanı
BİGADİÇ	Merkezde				Gündelik hayatın içinde	Atatürk anıtı	Kolay	Atatürk Caddesi, 100. Yıl Parkı
BURHANIYE	Merkezde				Gündelik hayatın içinde	Atatürk anıtı	Kolay	Hürriyet Caddesi, Burhaniye Meydanı
DURSUNBEY	Merkezde				Gündelik hayatın dışında	Atatürk anıtı	Kolay	İsmail Dayı Cad. Hükümet Konağı
EDREMİT	Merkezde				Gündelik hayatın içinde	Atatürk anıtı	Kolay	Hürriyet Caddesi, Cumhuriyet Meydanı
ERDEK	Merkezde				Gündelik hayatın içinde	Atatürk anıtı	Kolay	Yalı mahallesi, Erdek Cumhuriyet meydanı
GÖMEÇ	Merkezde				Gündelik hayatın içinde	Atatürk anıtı	Kolay	Atatürk Caddesi, Gömeç Meydanı
GÖNEN	Merkezde				Gündelik hayatın içinde	Atatürk anıtı	Kolay	Cumhuriyet Meydanı, Atatürk Caddesi

Tablo 6.1'in devamı

	Alanın kentsel mekandaki yeri	Alanı çevreleyen elemanlar	Alanın geometrik biçimi	Alan-sokak ilişkisi	Alanın gündelik hayata katılma	Alandaki simge yapı	Alana ulaşım	Alanın adresi
HAVRAN	Merkezde				Gündelik hayatın içinde	Atatürk anıtı	Kolay	Sakarya Caddesi, Fuat Soylu Meydanı
İVRİNDİ	Merkezde				Gündelik hayatın içinde	Atatürk anıtı	Kolay	Zübeyde Hanım Caddesi, Atatürk meydanı
KEPSUT	Merkezde				Gündelik hayatın dışında	Atatürk anıtı	Kolay	Cumhuriyet meydanı, İhsaniye mahallesi
MANYAS	Merkezde				Gündelik hayatın içinde	Atatürk anıtı	Kolay	Hükümet caddesi, Atatürk meydanı
MARMARA	Merkezde				Gündelik hayatın içinde	Atatürk anıtı	Kolay	Atatürk Caddesi, Marmara Adalar Belediyesi Önü
MERKEZ	Merkezde				Gündelik hayatın dışında	Atatürk anıtı	Kolay	Hasan Basri Çantay Mahallesi, Stadyum Caddesi
SAVAŞTEPE	Merkezde				Gündelik hayatın içinde	Cami ve çeşme	Kolay	Cumhuriyet Mahallesi, Cumhuriyet meydanı
SINDIRGI	Merkezde				Gündelik hayatın içinde	Atatürk anıtı	Kolay	Kültür Caddesi, Sındırgı Cumhuriyet Meydanı
SUSURLUK	Merkezde				Gündelik hayatın içinde	Cami	Kolay	Atatürk Meydanı, İstasyon Caddesi

Çalışmaya konu olan bölgelerde tören alanı olarak genellikle bölge merkezinde yer alan meydanlar kullanılmakta ve bu meydana hakim bir noktada Atatürk anıtı yer almaktadır. Bigadiç, Dursunbey, Marmara Adası ve merkez tören alanlarında bu durum farklılık gösterir. Bigadiç tören alanı kent merkezinde bir parkta, Dursunbey tören alanı Kaymakamlık binası bahçesinde, Marmara Adası tören alanı otel ve belediye binasının arasında bir noktada ve Merkez tören alanı da ana cadde kenarında, Atatürk parkının dışında yer almaktadır.

Tören alanlarının çoğunda görülen ortak özellik, taşıt ve yaya yollarıyla çevrelenmiş olmasının yanında ticaret, eğlence ve yeme içme mekanları arasında kalmasıdır. Kepsut, Dursunbey ve Balıkesir merkezde yer alan tören alanları istisna olup bu alanlar bu gibi mekanlarla ilişki kuramamıştır. Balya, Erdek, Gönen, İvrindi, Kepsut, Marmara, Savaştepe, Sındırgı ve Susurluk tören alanları Belediye binası önünde, Bigadiç, Gönen ve Havran tören alanları hükümet binası önünde, Dursunbey tören alanı kaymakamlık binası önünde ve Kepsut tören alanı da okul binası önünde yer almaktadır. Ayvalık, Bandırma, Erdek ve Marmara Adası tören alanları ise deniz, iskele ve limanla ilişkisi olan alanlar arasındadır.

Meydanların çoğunun dikdörtgen biçimli, geri kalanlarında üçgen, yamuk veya düzensiz biçimlerde tasarlanmış olduğu görülür.

Çoğu örnekte sokakların tören alanlarının yapıldığı meydanlara açıldığı ve sokakla alanın iç içe geçtiği görülür. Fakat İvrindi tören alanının bir tarafında kaymakamlık ve belediye binası bulunurken, diğer iki yanı yükseltilmiş kot ve duvarla çevresinden soyutlanmıştır. Alanın yanında yer alan ana caddeden, bu alanda bir meydan bulunduğunu algılamak ve ilişki kurmak güçtür. Benzer biçimde Kepsut tören alanının da etrafı binalarla çevrili olup bir kenarından taşıt yolu geçmektedir. Alanın bir kısmı da otoparka bitişik durumdadır. Alana açılan birkaç ara sokak aracılığıyla yaya ulaşımı mevcuttur. Fakat ilişkilerin zayıf olduğu gözlenmiştir. Sokakla ilişkisi zayıf bir diğer tören alanı da Balıkesir merkez tören alanıdır. Atatürk parkının dışında bulunan tören alanı yeşil alanla çevrelenmiştir. Parka gelen ziyaretçilerin kullandığı giriş ile arasında yeşil alan bulunması alanın algılanmasını ve kullanılmasını engellemiştir. Park girişinin yanından alana çıkılan merdivenlerin

nereye ulaştığı belirsizdir. Tören alanına caddeden veya park girişinden ulaşmak isteyenlerin de çok sayıda merdiven çıkması gerekmektedir.

Tören alanlarının genellikle ,Kepsut, Dursunbey ve Balıkesir merkezde yer alan tören alanları gibi istisnalar haricinde, gündelik hayatın içinde yer aldıkları görülmektedir. Özellikle deniz kenarında yer alıp alışveriş, yeme içme, dinlenme gibi ihtiyaçları da karşılayan Bandırma Cumhuriyet meydanı, Ayvalık Cumhuriyet meydanı ve Erdek Cumhuriyet meydanı gibi örnekler birer cazibe merkezi niteliğindedirler.

Kentsel mekanda okunaklılığın taşıdığı önemden dolayı, net ve iyi imgeler kullanılarak kentte oryantasyon sağlanmalıdır. Bu duruma Erdek Cumhuriyet Meydanı'nda yer alan anıt estetik değeri, çevresiyle uyumu, boyutları ve konusuyla örnek verilebilirken, incelenen diğer tören alanları için aynı şeyi söylemek güçtür. Tören alanlarının çoğunda simge niteliğinde olan yapı Atatürk anıtı olmasına karşın, bu anıtların net ve iyi bir imge olduğu söylenemez. Bunun sebebi bazen anıtın çevresiyle bütünleşememiş olması, bazen estetik değerinin düşük olması, bazı durumlarda ise oranlarının iyi tasarlanmamış olmasıdır. Çoğu meydan ve meydandaki anıtların plansız kentleşme sonucu çok katlı binalar ve yoğun taşıt trafiği arasında kalmış olması çevresindekilerce algılanabilmesini zorlaştırmıştır. Bandırma örneğinde olduğu gibi, bazı durumlarda da anıtın yeri konusunda yeterli özen gösterilmemiş, anıt büyük boşlukta kaybolmuştur.

Tören alanlarının çoğu yaya ve/veya taşıt yollarıyla bağlantılı olup, kolay ulaşılabilir ve insanların sıklıkla gelip geçtikleri yerlerde bulunur.

Tören alanlarının adreslerinde genellikle Atatürk, Cumhuriyet ve Hürriyet gibi isimlerin kullanıldığı görülür. Atatürk Caddesi, Atatürk Meydanı, Hürriyet Caddesi, Cumhuriyet Meydanı vb. gibi.

Bu alanlarda yer alan heykellerin çoğunda estetik kaygıdan daha çok mesaj verme kaygısı taşındığı hissedilmektedir. Bu duyguyu veren, çoğu yerde tek başına tasvir edilmiş olan Atatürk'ün, dik, kararlı, güçlü bir duruş sergilemesi, elinde fötr şapka, eldiven, ya da nutuk taşıyor olması, ileriye ya da yukarıyı işaret ediyor olması

ve anıtların kaidelerinde Atatürk'e ait birleştirici, umut veren, bağımsızlığa vurgu yapan sözlere yer verilmiş olmasıdır. Bigadiç, Erdek ve Gönen örneklerinde Atatürk'le beraber halkı temsil eden, kadın, erkek, çocuk ya da işçi figürleri de yer almaktadır.

Anıtlar çoğunlukla birkaç örneğin kopyası, türevi gibidir, ve hatta bazıları kopyadır. Havran'daki anıt Tankut Öktem'in, Altınoluk, Dursunbey, Dursunbey Beyce Köyü, Edremit ve Susurluk'ta yer alan anıtlar da Necati İnci'nin figürlerin kopyalarıdır.

Kamusal alanda heykelin görünür olmasının yolu Cumhuriyetle birlikte inşa edilen Atatürk anıtları aracılığıyla açılmış olsa da, heykel denince akla sadece Atatürk'ün gelmesi, ülkede heykel sanatının gelişme ortamı bulamadığının göstergesidir. 1970'li yıllara kadar da kamusal alanda anıt mantığı dışında heykel görmek neredeyse mümkün değildir.

1930'lu yıllarda Avrupalı heykeltıraşlar dışında artık Türk heykeltıraşlar da kamusal alanda anıt yapmaya başlamasıyla, ülkedeki Atatürk anıtları sayısı giderek artmıştır. Atatürk'ün ölümünün ardından bir duraklama dönemi yaşanmış, 1950'li yıllardan itibaren ise hızlı kentleşmenin sonucu olarak anıtların kentlerde edindiği yerlerde değişim gözlenmiştir. 1960'lı yıllardan sonra, anıtı olmayan yer kalmaması gerektiği düşüncesiyle anıtı olmayan illere de anıt gönderme geleneği başlamıştır. Bu durum 1981'in Atatürk'ün doğumunun 100. yılı dolayısıyla artık bambaşka bir boyuta taşınmış, heykeller kopyalanarak toplu şekilde ülkenin her yerine dağıtılmaya başlanmıştır. Büyük nitelik kaybı yaşayan heykeller hala devleti temsil etme görevini taşımaktadır. Her meydana, her kurumun, okulun önüne heykel ya da büstler konulmuştur. Çoğu bir sanat eseri olmaktan uzak, kimin elinden çıktığı belli olmayan anıtlar kentlerde boy göstermektedir. Benzer şekilde, Balıkesir'deki örneklerin çoğunun kim ya da kimler tarafından ve ne zaman yapıldığı belirsizdir.

Görülmektedir ki Cumhuriyetin ilk dönemlerinde Ankara ve İstanbul gibi kentlerde inşa edilmiş olan meydanların ve heykellerin yarattığı büyük etki, sonraki dönemlerde inşa edilenlerde azalmıştır. İlk örneklerin daha planlı olduğu, meydanın

yeri seçiminde daha özenli davranıldığı, meydanların bir kent planlaması dahilinde, belli amaçlarla yapıldığı görülmektedir.

Benzer şekilde ilk heykellerin inşasında gösterilen özen de zamanla azalmıştır. Erken Cumhuriyet döneminde Atatürk heykelleri yapımı için konusunda uzman heykeltıraşlar seçildiği, belli bir amacı olduğu için onu iyi şekilde anlatacak kompozisyonun arandığı ve her aşamasının takip edildiği gibi, heykelin çevresiyle kurduğu ilişkinin daha kuvvetli olduğu gözlenmektedir.

Mevcut durumu iyileştirebilmek için, daha yaşanabilir, kentli kullanıcı gereksinmelerini ön planda tutan yeni tasarım yaklaşımlarıyla tören alanlarına canlılık katılması sağlanabilir. Sanatın kentsel mekanda daha görünür olması, kentsel mekanı daha cazip bir yer haline getirmek açısından önemlidir. İleride planlanacak kentsel mekanların tasarımında, yer seçiminden mekanda yer alarak mekanın kurgusuna katkıda bulunacak estetik objenin seçimi, taşıdığı sembolik değer ve topluma aktardığı mesajı kadar tüm kararların titizlikle ele alınması benimsenmelidir. İyi bir kentsel mekânın doğru belirlenmiş imgelere sahip olması konusunda sanatın gücünden faydalanılmalı, sanatın kendini geliştirme alanı bulmasının önü açılmalıdır.

7. KAYNAKLAR

Adam, M.(1985). Ankara'da Kentsel Yaşam. *Mimarlık* 85/2-3. Ankara.

Ak, E. (2006), Bilgisayar teknolojisi eşliğinde mekan kavramının dönüşümü - yeni mekan tanımları. Yüksek lisans tezi, *İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul.

Alexander, C. (1979). *The Timeless Way Of Building*. New York: Oxford University Press.

Alexander, C., Ishikawa, S., Silverstein, M., Jacobson, M., Fiksdahl-King, I. ve Angel, S. (1977). *A pattern language: towns, buildings, construction*. New York: Oxford University Press.

Aristoteles, (2009). *Politika*, Çev. Mete Tunçay. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Aslanoğlu, İ. N. (1979). 1923-1938 Erken Cumhuriyet dönemi mimarlığı (Sosyal, ekonomik, kültürel ortam değişimi ve mimarlığa yansımaları), Doktora Tezi, *İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul.

Aslanoğlu, İ. (2010). *Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı*, İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayıncılık.

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I-III, (2006) Atatürk Araştırma Merkezi, Divan Yayınları.

Bacon, E. N., (1967). *Design Of Cities*. London: Thames and Hudson.

Balamir, A. (1993). *Mimarın Kimlik, Meşruiyet, Etik Sorunları ve Mimarlığın Disipliner Buhranı*, Türkiye Mimarlığı Sempozyumu, TMMOB Mimarlar Odası, Ankara, 24-25.

Batuman, B.(2005a). Kamusal Bir Gösteren Ve Mekansal Bir Temsil Olarak "Erken Cumhuriyet Ankarası" (Ankara of the Early Republic), *TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Bülteni -31*.

Batuman, B. (2005b). Identity, Monumentality, Security: Building a Monument in Early Republican Ankara. *Journal of Architectural Education*, 59(1), 34-45.

Batur, A. (1996). "Dünya Kenti İstanbul" / Habitat II . İstanbul.

Batur, A. (1998). "1925–1950 döneminde Türkiye mimarlığı", 75 Yılda Değişen Kent ve Mimarlık, İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları

Batur, A. (2006). Türkiye Mimarlığı'nda Modernite Kavramı Üzerine, *Mimarlık* sayı: 329, ss.50-53.

Benhabib, S. (1996). Kamu Alanı Modelleri. *Cogito-Kent ve Kültürü*, 241-255. (I. Şimşek, Ed.). İstanbul :Yapı Kredi Yayınları

Benk, A (ed.). (1986). *Büyük Larousse Sözlük Ve Ansiklopedisi*. İstanbul: İnterpress Basın ve Yayıncılık adına Hürrem Fila.

Bilgen, H. (1985). "Ankara'da Günlük Yaşam 1928-38." *Mimarlık Dergisi*.

Biröl, G. (2007). Bir Kentin Kimliği ve Kervansaray Oteli Üzerine Bir Değerlendirme. *Arkitekt Dergisi*, (514), 46-54.

Bozdoğan, S. (2012). *Modernizm Ve Ulusun İnşası* (çev. T. Birkan). İstanbul: *Metis Yayınları*

Cangır, A. (2007). *Cumhuriyetin başkenti* (C. II). Ankara: Ankara Üniversitesi Kültür ve Sanat yayınları

Castells, M. (2006). Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür ikinci Cilt (Kimliğin Gücü), (çev. E. Kılıç), İstanbul : Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Chaney, D. (1999). *Yasam Tarzları*, (çev .İ. Kutluk), Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.

Çakmaklı, D. (1992). Kentsel çevrede mekan ve kentsel mekan kavramlarının irdelenmesi, (ed. İ. Altan), İstanbul: Yıldız Üniversitesi Yerleşme Ve Mimarlık Bilimleri Uygulama Araştırma Merkezi.

Çelik, Z. (1996). *19. yüzyılda Osmanlı başkenti: değişen İstanbul*. Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Çubuk, M. (1973). Beşeri Yerleşmelerde Mekan Organizasyonu ve Ülke Kalkınmasını Mekan Organizasyonu İçinde Yaratmak. Doçentlik Tez Kitabı *İDGSA Yayını*, İstanbul.

De Botton, A. (2007). *Mutluluğun mimarisi*. İstanbul: Sel yayıncılık.

Demirbaş, M. (1985) Mete Demirbaş ile Görüşme, *Yeni Boyut Plastik Sanatlar Dergisi*, Cilt no: 4, Sayı no:32 .

Eldem, S.H. (1973). Elli Yıllık Cumhuriyet Mimarlığı, *Mimarlık* sayı 11.

Erdönmez, M. E., & Akı, A. (2008). Açık Kamusal Kent Mekanlarının Toplum İlişkilerindeki Etkileri. *Megaron*, 3(1).

Ertuna, C.(2005) “Kızılay’ın Modernleşme Sahnesinden Taşralaşmanın Sahnesine Dönüşüm Sürecinde Güvenpark ve Güvenlik Anıtı” *Planlama-* 2005/4.

Eşkinat, Y. (1992). Kent Planlama ve Tasarım Arasında Gerekli Ara Ölçek: Kentsel Tasarım, II. Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu, İstanbul.

Eyuboğlu, Z. İ. (1998). *Türk dilinin etimoloji sözlüğü*. İstanbul: Sosyal Yayınlar.

Fındıkoğlu Z. F. (1940). *Tanzimat*, “Tanzimat’ta İçtimai Hayat”. Ankara.

Gökgür, P. (2008). *Kentsel mekanda kamusal alanın yeri*. Bağlam Yayıncılık.

Gökşen, E. N. (1943). Şehir Kulüpleri, *Son Teşrin* S. 463, 11.

Göle, N. (2000). *İslam’ın Yeni Kamusal Yüzleri*. İstanbul: Metis Yayınları.

Gurallar, N. (1999). *Halkevleri: ideoloji ve mimarlık*. İletişim Yayıncılık.

Gurallar, N. (2009). “Kamu; Kamusal Alan; Kamu Yapıları; Kamusal Mekân: Modernite Öncesi ve Sonrası İçin Bir Terminoloji Tartışması”, *Mimarlık*, 52.

Gülersoy, Ç. (1986). *Taksim: bir meydanın hikayesi*. İstanbul: Turing Yayınları.

Günaydın A. U. (2007) Tanzimat Romanında Kamusal Alan ve Serbest Zaman Etkinlikleri, Yüksek Lisans Tezi, *Bilkent Üniversitesi*, Ankara.

Gür, B. F. (2002). Spatialisation of Power/Knowledge/Discourse Transformation of Urban Space Through Discursive Representations in Sultanahmet, İstanbul. *Space and Culture* 5.3.

Gür, Ş. (1996). *Mekan Örgütlenmesi*, Trabzon: Gür Yayıncılık

Gür, Ş.Ö. (2007). Mimarlıkta Taklit: Eski Türkü-Yeni Aranjman. *Mimarlık Dergisi*, Sayı:333, 37-40.

Gürsel, Y. (1996). Değişme Koşullarında Kimlik-Meşrutiyet-Etik. Türkiye Mimarlığı Sempozyumu II: Kimlik-Meşrutiyet-Etik, Ankara: TMMOB Mimarlar Odası Yayınları.

Güvenç, B. (1994). *Türk Kimliği*. T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara: Milli Kütüphane Basımevi

Habermas, J. (1995). Kamusal Alan: Ansiklopedik Bir Makale. (çev. N. Erol). *Birikim Dergisi*.

Hançerlioğlu, O. (1980). *Felsefe Ansiklopedisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Hasol, D. (1975). *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü*, İstanbul: YEM Yayını

İnceoğlu, M. ve Aytuğ A. (2009). Kentsel mekânda kalite kavramı. *Megaron Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi E-Dergisi* 4.3 (2009): 131-146.

Jenkins, R. (2008). *Social identity, 3rd Edition*, New York: Routledge.

Kahraman, H. B. (2002). *Postmodernite ile Modernite Arasında Türkiye*. İstanbul: Everest yayınları.

Kayın, E. (2001). Sultan, Mimar ve Kent. *Ege Mimarlık/38*.

Keleş, R. (2008). Ankara'nın Ülke Kentleşmesindeki Etkilerine Tarihsel Bir Bakış. *Mülkiye, Cilt: XXXII Sayı:261*.

Keleş, R. (2006). Kent ve Kültür Üzerine. *Mülkiye Dergisi, Cilt 20, Sayı: 246*.

Kılıçbay, M. A.(1993). *Şehirler ve Kentler*, Ankara: Gece Yayınları.

Koloğlu, O. (2005). *Cercle D'orient'dan Büyük Kulüp'e*. İstanbul: Boyut Kitapları.

Krier, R. (1979). *Urban Space*, New York: Rizzoli International Publication.

Kuban, D. (1973). Anıt kavramı üzerine düşünceler, *Mimarlık Sayı 7*.

Kuruyazıcı, H. (1998) “Cumhuriyet’in İstanbul’daki Simgesi: Taksim Cumhuriyet Meydanı” *75 Yılda Değişen Kent ve Mimarlık*, İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.

Lang J. (1987). *Creating Architectural Theory, The Role of Behavioral Sciences in Environmental Design*, New York: Van Nostrand Reinhold.

Lefebvre, H. (1991). *The Production of Space*, (İng. çev. D. Nicholson-Smith, Blackwell) Oxford.

Lynch, K. (1981). *Theory of Good City Form*, Cambridge, Massachusetts: MIT Press.

Lynch, K. (2012). *Kent imgesi*. (Eds. Ali Berktaş ve Kaan Özkan). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Meiss, P. (1992). *Elements of Architecture*. New York: Van Nostrand Reinhold.

Mumford, L. (2007). *Tarih Boyunca Kent: Kökenleri, Geçirdiği Dönüşümler Ve Geleceği*, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Moughtin, C. (2003). *Urban Design: Street And Square*. 3rd edition, Architectural Press.

Norberg-Schulz, C. (1979). *Genius Loci, Towards a Phenomenology of Architecture*, Rizzoli.

Norberg-Schulz, C. (2001). Yer kavramı bağlamında eski çevrelerde yapılaşma. (çev. İ. Üçer), *Mimarlık*, sayı 297.

Peters, J. D. ve Cmiel, K. (1997). *Medya Etigi ve Kamusal Alan*. (Der. S.İrvan), Ankara: Medya Kültür Siyaset Ark Yayınları.

Polat, S. (2013). Kamusal Dış Mekânlarda Mimari Kimliği Değerlendirmek İçin Bir Yöntem Önerisi: Bursa-Cumhuriyet Alanı örneği. Bursa: Nilüfer Belediyesi Yayınları.

Richard, S. (2002). Ten ve Taş-Batı Uygarlığında Beden ve Şehir. (Çev. T. Birkan). İstanbul: Metis Yayınları.

Roth, L. M. (2000). *Mimarlığın Öyküsü*. (çev. E. Akça). İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

Saner, M. (2007) “Kamusal alandan seyirlik mekana: Güvenpark ve güvenlik anıtı”. TMMOB Mimarlar Odası – SANART.

Sargın, G. A. (2009). "Öncül kamusal mekanları tasarlamak: başkent Ankara üzerine kısa notlar." *Mülkiye Dergisi* 241.

Sennett, R. (2010). *Kamusal İnsanın Çöküşü*, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Sözen, M. (1984). *Cumhuriyet Dönemi Türk Mimarlığı, 1923-1983* (No. 246). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Sözen, M. (1973). Türklerde anıt, *Mimarlık* Sayı 7.

Tanrıkulu, D. (1985). “Ankara’da Eğlence Yaşamı, 1928-38”, *Mimarlık*, Sayı 2-3.

Tanyeli, U. ve Sözen, M. (2011). *Sanat ve Kavram Terimleri Sözlüğü*, Remzi Kitabevi.

Tekeli, İ. (1998a). Osmanlı İmparatorluğu’na Mekân Organizasyonunun Evrimi ve Türkiye Cumhuriyeti’nin Bölgesel Politikalarının Kökenleri, (Türkiye’de Bölgesel Eşitsizlik ve Bölge Planlama Yazıları, içinde) İstanbul: *Tarih Vakfı Yurt Yayınları*.

Tekeli, İ. (1998b). "Türkiye’de Cumhuriyet Döneminde kentsel gelişme ve kent planlaması." *75 Yılda Değişen Kent ve Mimarlık*.

Tekiner, A. (2010). *Atatürk Heykelleri Kült, Estetik, Siyaset*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Turani, A. (2000). *Sanat Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Trancik, R. (1986). *Finding Lost Space: Theories Of Urban Design*. John Wiley & Sons. U.S.

Ulu, A. ve Karakoç, İ. (2004). Kentsel Değişimin Kent Kimliğine Etkisi. *TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını*, (29), 59-66.

Uluoğlu, B. (1990). Mimari Tasarım Eğitimi: Tasarım Bilgisi Bağlamında Stüdyo Eleştirileri. İstanbul Teknik Üniversitesi. *Doktora Tezi*, İstanbul.

Uygur, N. (1996). Kentler, Köyler. *Cogito*, Sayı: 8, Yaz 1996

Vanlı, Ş. (1994). Çağdaş Türk Mimarlığında Kimlik Sorunu' Kimlik Kişinin İçindedir. *Mimarlık Dergisi* sayı 256.

Yaman, Z. Y. (2011). “Siyasi/Estetik Gösterge” Olarak Kamusal Alanda Anıt Ve Heykel. *METU JFA*, 1, 69.

Yeşilkaya, N. G. (2005). Ankara: Modernliğin Temsili. *Mimarlık dergisi*. Sayı 31.

Yılmaz, M. (2006). *Heykel Sanatı*. İstanbul: İmge Kitabevi.

Yücel, A. (1981). Mimarlıkta Biçim ve Mekanın Dilsel Yorumu Üzerine. Doktora tezi. *İstanbul Teknik Üniversitesi*, İstanbul.

Yücel, A. (1996) . “Dünya Kenti İstanbul” / Habitat II . İstanbul.

İNTERNET KAYNAKLARI

URL 1:<http://socrates.clarke.edu/athens.gif> /20.03.2015

URL 2: http://tr.wikipedia.org/wiki/Roma_Forumu / 20.03.2015

URL 3:<http://ankaraarsivi.atilim.edu.tr/libinstitutional/view/id/950/?lang=tr>
/ 15.06.2016

URL 4:
<http://www.mimarlikmuzesi.org/Gallery/DisplayPhoto.aspx?ID=7&DetailID=1&ExhibitionID=6> /15.06.2016

URL 5 :<http://www.milliyet.com.tr/kagithane-nin-tarihi-gecmisi-bu-fotograflarda-gundem-1609920> / 02.12.2016

URL 6 : <http://www.zamantika.com/1930lar/ayni-cadde-iki-ayri-donem>
/02.12.2016

URL 7: http://www.sozcu.com.tr/2014/yasam/turkiye-gecmisinden-kalan-ozel-fotograflar-603274/2?_szc_galeri=1 /02.12.2016

URL 8: <http://www.internethaber.com/taksim-cumhuriyet-aniti-foto-galerisi-1179207.htm> /02.12.2016

URL 9: <http://www.istanbulium.net/2014/01/taksim-cumhuriyet-anitinin-yuzeylerinde-ne-var.html> /02.12.2016

URL 10: <http://www.haber06.net/haber/684/haber-06-ozel-eski-ankara-fotograflari.html/eski-ankara-kizilay-meydani-ve-ataturk-bulvari-guven-park-ozgurluk-aniti> /02.12.2016

URL 11: <http://eski.istanbulium.net/post/109015991070/azapkap%C4%B1-saliha-sultan-sebili-robertson-beato> /02.12.2016

URL 12: <http://www.apikam.org.tr/tarihi-mekan-ayrinti/19> /02.12.2016

URL 13: www.wowturkey.com / 02.12.2016

URL 14: <http://www.dunyabulteni.net/haber/174924/heykelsever-padisah-sultan-abdulaziz> / 02.12.2016

URL 15 : <http://www.erdek.com/sayfa/erdek-aturk-aniti> / 02.12.2016

URL 16: www.panoramio.com / 02.12.2016